

¶ Opusculum epistolarum familiarium & artis earundem scribendi maxime in generibus uiginti. Ad quæ tamen singulæ quibus nunc utimur species deducuntur. Suntq; genera ista uidelicet.

epistola commendatiua.

epistola petitoria.

epistola munifica.

epistola demonstratiua siue laudatiua & uituperatiua.

epistola eucharistica siue regratiatoria.

epistola amatoria.

epistola lamentatoria.

epistola consolatoria.

epistola expositiua.

epistola gratulatoria.

epistola exhortatoria.

epistola dissuasoria.

epistola inuectiua.

epistola expurgatiua.

epistola domestica.

epistola communis.

epistola iocosa.

epistola commissiua.

epistola regia.

epistola mixta.

Horum autem generum quodlibet suas habet species: ut locis suis in sequentibus studiosis horum patebit lucidissime.

Opusculum Scribendi Epistolas Francisci Nigri Incipit feliciter.

Franciscus Niger: Venetus: Doctor: Clarissimo uiro: Iacobo geroldo
Stirop: Cnitelfeldensi: Patauini: Gimnasii: Moderatori excellentissimo: Ac
utriusq; uirtutis cultori Felicitatem:

Vma pōpili? q p? Romulū secundus: Roma
ni regni Mōarchiā: Regioq; fasces felici sive
re cōsecut? ē: licet cū ī sabinis esset solitudinē
tū: uniusq; egeniæ suæ. cæteris sp̄tis: cōfabu-
lationē delegisset: nec unq; pplari se instituto
miscere uoluisset: ad sūmū tñ regni apicē deue-
ctus. qd unicuiq; gēis suæ ordini necessariū
foret: sūma sp̄ uigilātia exeq curauit. Vñ & ro-
mani moris & uetustatis īstauratorē appella-
tus: & post mortem diuino: ut creditur: item
mate donatos: Hoc tu cōsiderans: Iacobe ge-
rolde uir clarissime: licet superioribus: annis

dū priuatā uitā ageres: tuæ tñ utilitati primū īludās: ut stoicū uigz decebat:
bonaz oīum artū studio īdulgeres: nec alienis ī negociis īpeditū ēē delecta-
rer: ne odiosus uidereris alioz cēlor fieri uelle. Cū tñ ad honoratā istam mo-
derationē tuā primū ascēdisti: ī q non tñ uidebas: tibi iuris utriusq; modera-
mina suscipiēda esse: quo te dūce facilius ad eius apicē possēt uiri studiosi p-
tingere. Sed cū etiam multi occurrerēt: q hoc ī humili dicendi genere: qd fa-
miliare dicimus: tanq; arduū quoddā munus aggressuti: difficles uidebant
posse pficere. Tu sane illoz laborē miseratus: qbus maxie necessariū fore ui-
debas: si ad iuris tam diuini q; humāi anfractus cōtēderēt: n̄ solū oratoriam
illā sublimēq; faciēdiā: haurire: sed hāc quoq; īferiorē ex cuius uestigio ad illā
facilior sit cōscūs: Me rogasti: ut q hoc ī gimnasio tuo publicas hūanitatis le-
ctiōes pfiterer: humanū et hoc negociū tuo amore sulciperē: quo & tibi gra-
tificarer: & ad hoc familiare scribēdi genus aspirātibz meo labore pdessem.
Ego autē: q tuis ī me plurimis maximisq; beneficiis: tibi adeo deuictus sum:
ut si uitā etiā p tua dignitate effundā: uel minimā adhuc n̄ uidear meritoz
tuoz partē assecut? ut tuæ morē gerere uolūtati: studiosisq; iuuenibz: meo
labore aliqd emolumētū afferē: familiare quādā scribēdi artē repire conat?
sum: lōge qdē ab illa forēsī & graui semotā. Quā cū ī unū corpus redegressē:
ad te uir itegerrime bonis auibz mittere decreui: q cū semp bonaz artium
studiosus extiteris: qbus n̄ minus ipse splēdoris reddere studuisti: q illā tibi:
cūq; semp doctos uiros adeo excolueris: ac pietissime cōplex? sis: ut te utrius-
q; uirtutis parentē oīs merito academia iā appellare nō dubitet: mihi dign?
uisus es: cui opusculū hoc nostrū cōmēdaret: ut illud a maliuoz morsibz ue-
reris. Ad te igit ueniētē suscipe libellū: & iter reliquos codices tuos: quos &

plurimos & doctissimos in celeberrimam bibliothecā tuā undiq; collegisti
hūc quoq; nostrū tanq̃ illoꝝ seruulū collocato. Non enim idignum erit iter
tot sapiētissimos uiros: quoꝝ monumēta splēdidissimo pluteo tuo seruātur
famulātē quoq; nostrū accedere codicillū: cui scio utrāq; felicē fuiturē futu
rā. Opus aut ipsū facile cōsequemur: si primo epistolaz genera declarabim⁹
ad quæ singulæ: quib⁹ nunc potissimū. utimur: spēs deducit. Secūdo si clau
sulaz ad tales epistolas faciētū: elegantiā breuiter expōem⁹. Postremo si uni
cuiq; uiroꝝ ordinī accōmodatos titulos: unico tanq̃ axiomate absoluemus
Sed iā bonis auib⁹ susceptē puiciē: nostriq; īstituti sumatur exordī.

¶ Frāncisci nīgri ueneti doctoris: p nouitioꝝ adolescētū: ad pedestrē oratio
nē aspiratiū utilitate: Clarissimo uiro: Iacobo geroldo: Stiro: Cnitelfeldēsi
patauini gimnasii moderatori excelētissimo: ac utriusq; uirtutis cultori isch
nos dicēdi modus: pientissime sacratus: ichoat. Præfatio.

Cribēdaz epistolaz initū licet multi uariis cau
sis ascribāt: illud ego tamē uerius existimauerim
quod in turpitanis fabulis uetustissimis memo
riæ traditū accipimus: nō alia. s. de causa epistolā
fuisse reptam: nisi ut absentes amicos hoc tm re
medio p̄sentes redderem⁹: eorūq; litteras ītūtes
īteruallo locoꝝ actempoz īterpolatam aliquan
tis per amicitiam īstaurarem⁹: quæ cū potissimū
in diuturna consuetudine fundamēta facere sole
at: ea prætermīssa: non parū quidē labefactari ui
detur. Diuinam igitur non īmerito epistolam ap
pellauerim: quæ diuino fungens officio: diuinū
quoq; in nobis opus efficiat.

¶ Epistolæ diffinitio: genera: ac spēs: cū suis regulis & exēplis. Libellus primus

Pistola est oratio pedestris: quæ absentes amicos præsentes facit
tam ad uoluptatē: q̃ ad utilitatē tū publicam tū priuatā: diuinitus
ex cogitata. Epistolaz aut genera sunt uiginti: primū scilicet cōmē
datitiū: secūdū petitoriū: tertīū munificū: quartū demonstratiū.
qntū eucharisticū: sextū amatoriū: septimū lamentatorium: octa
uum consolatoriū: nonū expositiū: decimū gratulatoriū: undecimū exhor
tatoriū: duodecimū dissuatoriū: teritiūdecimū inuectiū: quartūdecimū
expurgatiū: quintūdecimū domesticū: sextūdecimū cōe: decimūseptimum
iocosum: decimū octauū cōmissiū: decimū nonū regium: uigesimū & ulti
mum mixtū.

¶ Commendatitium genus. Caput primū:
Commēdatitiū genus ē illud: qd fit ī alicuius certæ psonæ cōmē
dationē: ad demonstratiuā uel iudicialē causam accōmodatū hui⁹
aut generis spēs sūt duæ. Vna. s. epētica. Altera uero dicæantica:

Epentica

Dicæanica

Ciuisilis

Criminālis

Epentica epistola cōmēdatitia est illa q̄ scribit̄ in alicuius certæ psonæ cōmēdationē: p aliq̄ dignitate cōsequēda. Cui⁹ epistolæ talis ē regula. Regula. **S**i cōmēdatitiā epistolā: q̄ epētica dī scribere uoluerimus: illā i partes q̄tuor diuidemus. In q̄q; prima ab ea psona beniuolētiā captabim⁹: ad quā scribi mus: laudātes illā uel a libertate siue munificētia: qua i oēs utiē: uñ nobis ma xima exoriat̄ fiducia ad ipsam ueniēdi: cū spe id facile obtinēdi qd cupimus: uel etiā ab alia uirtute: & maxime ab illa: cuius ē is plenus: quē cōmendare uolum⁹: dicētes eam psonā semp fuisse assuetam talib⁹ uiris fauere cū ipsa ex eoz numero sit. In secūda uero beniuolētiā captabimus ab ei⁹ psona quam cōmendare itēdimus: ipsam maxime laudantes: dicētes quoq; ipsam pp uirtu tes suas oībus eē gratissimā: & nobis p̄cipue: q̄ eius consuetudine diutius usi fuerimus. In tertia aut̄ rē ipsam exponem⁹: quā iperrare cupim⁹: illam eē iu stā honestā & facilē arguētes: & ex q̄ maximū sit honorē cōsecuturus ille: ad quē scribimus: si uoluerit illi amico nō fauere: quē cōmēdamus. In ultima uero parte uel aliquod pmiū pollicebimur: uel potius ppetuam seruitutē no stram offeremus: si qd petimus cōseq poterimus: dicentes q̄ qcqd i ipm ami cū factum fuerit tanq̄ in nō ipsos factum existimabimus. **Propositio.**

Commenderut Cæsar sempronius: pro equestri dignitate consequenda.

Exemplum.

pars 1

Nō auderē iuectissime cæsar tā familiariter ad maiestātē tuā scribere: ne teme ritatis uitio notādus essem: nisi te oīum humanissimū oīumq; adeo bēignif simū esse p̄spicerē: ut eos etiā: quos nūq̄ uideris nō cesses i dies tua tibi bñ ficētia deuicire: uñ sit: ut ego quoq; ad te uenire nō dubitē: cū sūma spe id ob tinendi: qd a te potissimū iperrare cupio. Sc̄pronio nanq; uiro strenuissimo 2 multos annos utor ualde familiariter: q & suo splēdore: & utriusq; uirtutis iū gnibus: omni populo mō adeo gratus est: ut quē illi præferant: habeant p̄fe cto meminē. Is enī cū annis exactis: hac i expeditione tua pannoniæ mul 3 ta quidē atq; præclara de se strategemata præstiterit qbus apud oēs milites tuos maximam sibi gl̄iam cōparauit: emeritus nūc miles in patriam getē re uerti cupiēs: uellet meritam militiæ suæ lauream cōseq: pinde me exorauit: ut eū tuæ maiestati cōmēdarē. Ego igit̄: qui eius petitionē iustam esse & ho 4 nestam uideo: ut is. s. digno labore p̄mio cōdonef: quo reliq; magis ad uirtutē accēdant: tuæ illū iuicissimæ maiestati sūmopere cōmēdo: ut cū eū militari stēmate decoraueris: & meam itelligat cōmēdationē nō fuisse uul gare: & tibi iūmortālē gratiam sit habiturus. Vale. & Dicæanica ciuisilis.

Dicæanica epistola commendatitia est illa: quæ scribit̄ in alicuius certæ pso næ cōmēdationem: p aliquo negotio expediēdo. Huius aut̄ epistolæ spēs

sunt duæ: una scilicet ciuilis: & altera criminalis.

Dicæanica epistola commendatitia: quæ ciuilis dicitur: est illa: quæ scribitur in alicuius certæ personæ commendationem: pro aliqua forensi causâ expedienda: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si cōmēdatitiā epistolā dicæanicā: q̄ ciuilis dī: scribere uoluerimus: illā sīstī ī ptes q̄tuor diuidemus. In q̄z priā bēuolētiā captābim⁹ ab ea p̄sona: ad quā scribimus: laudantes ipsā a sūma iusticia & ægrate: dicētesq̄ īde nobis maximā spē fuisse exorā: q̄ amici n̄rī cām cōmēdatā suscipiet. In secūda uero bēuolētiā captābim⁹ ab ea p̄sona: quā cōmēdare uolumus: laudantes ip̄sam ab oī uirtute: quam ei poterim⁹ tribuere: & dicentes: q̄ pp̄ tales uirtutes suas nō solū nobis: sed ēt oī populo sit gratissimus. In tertia aut bēuolētiā captābimus ab ipsa re: de q̄ scripturi sumus: laudātes ipsā a iusticia & ægrate: a facilitate & amplitudine: & ab utilitate: dicētes maximū iudici futuri honorē: si eam suscepit expediēdam. In ultia uero pte petemus qd̄ īpetrare itēdimus: dicētes primo amicū nostrū maximam spē habere: q̄ pp̄ amorē nostrū sit ei cōmēdatus: deinde rogābimus: ut hæc spes eū non fallat: p̄mittētes aliquod premiū: ut in p̄cedēti epistola tactū est.

Propositio.

Commendetur iudici pomponius: pro forensi negotio suo expediendo.

Exemplum.

pars

Tanta ē iusticia & ægras tua excellētissime iudex: q̄ nō mihi solū: sed oībus ēt ciuib⁹ istis notissima ē: ut sine alterius patrociniū ultri possit q̄sq̄ ītrepidus ad te cōfugere: cū sūma ac certissima spe: ēt cōtra acerrimos aduersarios suos uictoriā obtinēdi. Vñ p̄ter amorē ac bēuolētiā illā: q̄ iter nos uterq̄ n̄m de uictus ē: n̄ medlocris ēt mihi fiducia suggerit q̄ si aliquid tibi litteris meis cōmēda uero q̄ iniuste ab aduersario opprimat: æq̄ssimū illi fauorē tuū p̄stabis. Cū igit̄ pōponio uiro optimo p̄ multos annos utar familiarissime q̄ singulari uirtute sua: oībus q̄ gratissimus ē: cui⁹ uirtus n̄ obscuro nec uario f̄mōe: sed & clarissima: & una oīum uoce p̄dicat. Cūq̄ is magna q̄dam negocia & ampla & expedita hēat corā excellētia tua pagēda: & ex q̄bo magnū posset & honorē & dec⁹ cōseq̄: me rogauit: ut ei⁹ tibi hæc negocia uellē p̄ l̄r as cōmēdare. Cōfidēs se l̄ris istis apud te gratiosū fore. Ego igit̄: q̄ talē uigz maxie diligo: cū pp̄ ei⁹ uirtutē: tū maximā p̄bitatē: etus cās tibi sūmo p̄ cōmēdo: rogoq̄ ut oībus ī rebus eū ita tractes: ut itelligat amicitia n̄rā m̄ iter nos aliquid ualuisse: cui ipse p̄petua erit seruitute deuictus. Vale. Dicæanica criminalis.

Dicæanica epistola commendatitia: quæ criminalis dicitur: est illa quæ scribitur in alicuius certæ personæ commendationem pro aliqua criminali causâ expedienda: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si cōmēdatitiā epistolā dicæanicā q̄ criminalis dicit̄: scribere uoluerimus: illā sīstī ī ptes q̄tuor diuidemus. In q̄z prima nō amplius apte: sed occulte bēuolētiā captābimus p̄ īsīnationē: laudantes primo p̄sonā illā ad quā scribi

mus: dicētesq; illam penitus abhorrere ab illo uitio: cuius fuerit notatus ille
quē cōmēdare uolumus. deīde dicentes: nobis etiā sūm ope displicere qđ ta
li uiro obicit: aggrauātes illū quātū poterimus. In secūda uero dicem⁹ qđ si
cet sup hac re deliberauissēmus: nihil penitus scribere tamē cōsiderātes bonū
aliquid uel utilitatē publicā seu priuatā: quæ posset ex tali uiro procedere cū
excepto hoc uitio: cuius īsimulatus ē: alias sit bonus & honestus conabimur
īp̄m paulatim laudare: cōcludētes: qđ hō nō res sit īsp̄ciēda. In tertia autē ei
oībus uirib⁹ nostris talē uirū cōmēdabimus: exponētes quāta sit īde utilitas
secutura. In ultima uero offeremus īp̄m nō amplius esse talia factur⁹: sed po
tius sēp uirtutib⁹ & bonis opib⁹ uacatur⁹: offerētes similiter & operam
nostram & talis uiri nunq̄ illi: ad quē scribimus esse defuturam. **Propositiō:**
Cōmēdetur Cæsari Milo: qđ quis Clodium interemit: a capitis tamen multa
liberetur. Exemplum

Noui Cæsar iustissime: qđ sēp ab ineunte ætate ab omni penitus scelesto fa
cinore fueris alienus: ita ut nullū nunq̄ uoueris flagitosū uirg in hac tua ciui
tate coalescere: & illū præcipue: qui ab omni pletare semotus: ī p̄prios cōci
tēs suos parridiū cōmittere ausus fuerit. Vnde & ego quoq; n̄ solum homi
cidas a me p̄tius alienos feci: sed eos tanto magis abhorruī: qđ crudeliores
sunt ī pturbanda hominū societate: quæ sēp ab oībus mirifice tutanda est.
Hinc effectū erat: ut nullo pacto uellē: etiā rogatus: ī Milonis fauorē ad tuā
maiestatem scribere: nisi me cæteræ eius uirtutes coegissēt: quæ tot & tante
sūt: ut eas ulx numerare audeam. Is. n. excepto hoc facinore: quod ēt inuitus
patrauit: tanta sēp fide ī r̄pū. nostram usus est: ut sæpissime pro eius salute
seruāda nō opes solū sed & p̄priū sanguinē exponere nō dubitauit. Quod cū
mecū ipse considero: n̄ mihi uidet hoc causale facinus tantæ uirtutū p̄mia
abolere debere. Tuā p̄ide maiestatem exoro: ut nō rem sed hominē īp̄m īspici
ens: tāto uiro digne ueniā præbere: qui & nūq̄ deinceps in tale facinus est la
psurus: & p̄ te: ut sēp antea fecit: animam īp̄am: si opus fuerit: est libentissi
me expositurus. Vale.

Petitorium genus Caput. 11.

Petitorij genus ē illud quod fit pro alicuius certæ rei īpetratōe: qđ
uel in aliq̄ gratia cōsequēda: uel ī aliquo munere obrinēdo cōsti
tuta ē: huius igitur generis spēs sunt duæ. Vna scilicet gratiæ alte
ra uero rei. Petitoria.

Gratiæ. Ret.

Petitoria epistola gratiæ est illa que ad aliquem amicū scribit̄ pro alicuius rei ī
corpore īpetratione. cuius epistolæ talis est regula. Regula
Si petitoria ep̄lā gr̄æ ad amicū scribere uoluerimus: uel ī doct̄ria: uel ī cōsilio
seu ī aliquo p̄focinio īpetrando: ī qnq; p̄tes talē ep̄lā didicare debemus: ī q̄z
prima oportebit nos dātis facultatē declarare: ne forte se excusare possit qđ si q
ret id faceret: ī scđa uero petitionis n̄ræ honestatē & iustitiā ostendemus: ne for
te si excusans

amicus ille ad quem scribimus: diceret se facturum si æquum esset. In tertia aut rei petitæ modum: & facilitatē aperiemus: ut eo libetius eā cōsequamur quo facilius fieri poterit. In quarta uero p̄miū pollicebimur: uel in aliquo p̄cio cōstitutū si mercenaria fuerit persona: uel potius in seruitute p̄petua offenda: ut bonū uig̃ decet. Propositio aut: quæ quita pars est: his sup̄ioribus partibus interficietur ubi aptior esse uidebitur.

Petatur a Cicerone patrociniū: in causa ualerii: quam coram iudicibus acturus est.

Exemplum.

pars 1

Incredibilis illa faciētia tua: Marce tullii: quæ ī oīum oculis mirifice elucescit ita ut nullū præter te cēseat ciuitas nostra: oratorē habere: qui & ī forēsis causis sapiētia: iusticia: & æquitate utatur: & ī cæteris rebus pagēdis: nō minus sibi apud oēs splēdoris & gloriæ adiciat: me nūc potissimū ad te uenire cōpellit: cū sūma fiducia id cōsequēdi: quod animus meus exoptat. Est nāq̃ mihi cū aduersario meo iustissima quædā cōtrouersia: q̃ cum ab eo herēditate spoliatus sim: peto ut ī eā uolētē sic iusticia reducar: ille aut nequissimū ī me animo perturbatus suis studet cauillatōib⁹ me ab illa remouere. Tuā igr̃ ī hoc casu sapiām requiro: quæ in senatu corā iudicibus orationē habitura: nō solū me ab his aduersarii caliditatib⁹ absoluat sed etiā ī optatā hereditatē iducat. Qd̃ p̄fecto tibi facile futurg̃ ē: si ad p̄ris mei testamētū aduerteris q̃ p̄ter oēs: me unicū sibi heredē legauit: quis patui mei caliditate urgētē uidear ab hac p̄itus hereditate alienus. Quod si feceris: ut spo: & opto: post legatimā mercedē tuā: q̃ tibi a me liberatē exponēs: me sp̃ hēbis: cui tanq̃ minimo suo posses ī oībus tuis uotis ac desideriis iubere. Vale.

Petitoria epistola rei est illa: quæ ad aliquem amicū scribitur: pro alicuius rei corporæ ipetratōne: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si petitoria epistolā rei ad amicū aliq̃ scribere uoluerimus: pro aliquo mune re ipetrādo: istā similiter epistolā ī partes quiq̃ diuidemus. In q̃z prima beniuolentiā captabim⁹ ab ea p̄sona ad quā scribimus: laudātes ipsā prius a liberalitate: deinde potissimū ab auctoritate illius rei cōcedēdæ: quā petim⁹. In secūda uero demōstrabimus petitiōis nostræ honestatē una cū sūma ipsius rei petitæ necessitate sine qua uix facere possimus. In tertia aut ostēdemus talī uirō facile esse nobis illud tribuere: quod petimus: & in hoc loco aperiem⁹ ipsi us uiri facultatē: nō solū in tali re: sed etiā ī maiore multo erogāda. In quarta præterea premiū aliquod pollicebimur: uel ī p̄cio cōstitutū: uel potius in aliqua seruitute: quæ animū nostrū gratū ostendar. Ipsam demū propositiōnem inter partes istas: prout nobis melius uidebitur: interponemus: sicut ī superiore præceptū est.

Propositio.

Petamus a titio digestorū opus quod nobis maxime affectamus.

Exemplum.

pars 1

Noui semper Titū eā eē īgeniū tui cōditionē: ut ad uirtutē aspirātib⁹ uiris nō

opibus solū: sed etiā sanguine ipso: si opus foret benignissime subuenies: hac
q; de causa nō mediocre tibi apud oēs nomē cōpasse: nec minorem quoq; a
diis gratiā cōstitutam: q te tot tantisq; opibus stipauerūt: ut facile etiam: pter
hāc beneficētiā tuā: possis oibus suppetias ferre. Hinc est: q cū iam per mul
tos annos iuri cæsareo operā præstet: ac n̄ possim ppter libror; ī opīā ad ei⁹
apicē peruenire: statueri ad tuā opē cōfugere: sine qua aut nihil penitus hoc
ī gymnasio cōsequi potero: aut tādē īceptā puiciā differere cogar. Cū igitur ti
bi bonis uiris & ad uirtutē athelāribus tā facile sit opē subministrare: q̄ uelle
& posse: cū præsertim etiā multos tuæ fidei cōmēdatos e limo: ut ita dixerī:
ad celū usq; sustuleris. Tuā p̄ide beneficētiā exoratā uelim: ut mihi digestū
unū dignetur elargiri quo īceptū studiū pficere possi: & tibi n̄ mediocre glo
riā adiungere. Qd si feceris ut spero & opto: tātī ī me beneficii tui memoriā
nulla unq̄ delebit obliuio: sed tibi poti⁹ si debitas grās agere uel referre n̄ po
tero: sum tamē imortales habiturus. Vale. 4
Munificū genus. Caput. III.

Munificū genus est illud: quod sit pro alicuius certæ rei erogatiōe
quæ uel aliqua gratia elargienda: uel ī aliquo munere condonan
do constituta est. Huius igitur generis species similiter sunt duæ
una. s. gratiæ: altera uero rei.

Gratiæ rei

Munifica epistola gratiæ est illa: quæ ad aliquē amicū scribit: pro alicui⁹ rei in
corporæ erogatione: cuius epistolæ talis est regula. Regula:

Si munificā epistolā gratiæ ad amicū aliquē scribere uoluerim⁹: uel ī doctria
uel cōsilio: seu ī aliquo patrociniō erogando: illā ī tres partes diuidem⁹. In
quar; prima captabimus beniuolētiā ab ea persona: ad quā scribim⁹: demō
strantes: q; ppter amorē & beniuolētiā: qua ī eam sumus affecti: deliberaui
mūs talē grām ei cōferre: qualē ipse p litteras suas petiuerit: uel qualē nos sci
mus ipsi esse necessariā. In secūda uero expōnemus munus nostrū: quod ipsi
amico uolumus erogare: ipm q̄to hōestius poterimus laudantes: ad hoc ut
ipsi gratū sit ut ab ipsa re uideamur beniuolētiā nobis cōstituere. In tertia at
& ultima offeremus eidē amico operā nrām: ī cæteris reb⁹ q̄libētissime acō
modatā: dūmō possim⁹ ei rē gratā facere: declarātes hoc eē amici officiū: ut
ī rebus oibus debeat alteri amico operam suam p̄bere. Propositio.

Polliceatur Cicero patrociniū suū ualerio ī causa forensi: quam coram iu
dicibus acturus est:

Exemplum

pars 1

Accepi tuas litteras Valeri charissime: ex quibus intellexi quāto desiderio affi
ceris: ut tibi ī controuersia tua patrociniū meū præstare uelī: quod pfecto
me: facere: cogit n̄ solū causæ tuæ iustitia & æquitas. quæ oīum uiroꝝ bono
rū fauorē merito consequi debet: sed etiā amor ille & beniuolētia singularis
qua semper ab ineunte ætate ī oēs tuos: in req; præcipue affectus sum: Tibi 2

proinde n̄ solū patrociniū meū in hac tua causa polliceor ueg et iā oēm offe-
ro fauorē: quē amicissimus quisq; alteri debet amico cōicere: ita ut nullū peni-
tus labori recusaturus sum: dū tibi gratificari possim: quod adeo libet̄ ex-
equi conabor: ut si res mea ppria agerē: sed hoc melius fieri: q̄ scribi aut dici
uolo. In cæteris aut̄ rebus: quæ per me tua gratia effici poterūt: offero me tibi
i omnibus adeo deuorūt: ut scias me nihil grātius exequi posse: q̄ quod tuæ
sensero grātū esse uoluntati: cui oēm operā meā: i oībus optatis tuis q̄liben-
tissimē paratū offero. Vale. ¶ Munifica rei.

Munifica epistola rei est illa que ad aliquē amicū scribit̄: p̄ alicui⁹ rei corporæ
errogatione: cuius epistolæ talis est regula.

S i mūificā epistolā rei ad amicū aliquē scribere uoluerim⁹: p̄ aliquo munere
erogādo: istā sūl̄ epistolā in p̄tes tres diuidem⁹. In q̄q; prima captabim⁹ sūl̄
beniuolentiā ab ea p̄sona ad quam scribimus: declarātes: q̄ p̄pter amorem &
beniuolentiā: q̄ i ipsam simus affecti deliberauerimus et tale munus facere: q̄le
ipse a nobis p̄ l̄ras perituerit: q̄a maxime scimus ip̄m tale donū nō solū ei gra-
tissimū futurū: sed etiā maxime accommodatū. In secūda uero conabimur oī
bus uiribus n̄ris ip̄m munus n̄m cōmēdare: cū oī tamen modestia & sapiā
ne uideamur: ip̄m laudātes: d̄ nobis iactāter loq; & sūl̄ i hoc loco cōabimur
ostēdere q̄ hoc tātū fecerimus ea de causa: q̄a sumus ualde inclinati ad oīa fa-
ciēda: q̄ scimus tali amico n̄ro esse utilia & grata. In tertia uero & ultima offe-
remus similiter in cæteris rebo oēm operā nostrā amico accommodatā: dū mō
sciamus illi gratificari: & aliquid emolumenti afferre. Propositio.

Mittat titulus digestorū opus arcadio. quod ipse ab eo per litteras exposuerat.

Exemplum.

Litteræ tuæ: q̄s p̄ximis diebo accepi: me adeo oblectarūt arcadi charissime ut
iter cæteras molestias meas: hæc mihi maxia p̄fecto cōsolatio fuerit. Cū p̄-
cipue nihil aliud affectē q̄ ut tibi me gratificari sentiā: & maxime, cū uideo iā
diu te l̄ris & bonarū artū studio adeo deditū esse: ut quē tibi p̄serā: habeā p̄fe-
cto neminē: qd̄ mihi tāto grātius est: q̄to maior est amor & beniuolentia: q̄
in te afficior: q̄ te etiā i dies exoptat i maiore uiḡ euadere. Quapropter cū a-
me p̄ l̄ras easdē petieris digestorū opus: ut eo facili⁹ possis iceptū studiū p̄fice-
re quo maior tibi dabit̄ cōmoditas studēdi deliberaui æqdē desiderio tuo sa-
tisfacere. Vñ expedito: subito hoc nūcio: cui ad te l̄ras istas dedi misi libētis-
sime tibi opus: q̄ tantopere cūpiebas: ut eo in tuis studiis adeo familiariter
t̄ri possis: q̄ & tibi utilitatē maximā: & mihi non minorē letitiam adiungat
nā p̄fecto quanto magis te diligo: tanto maiore afficior cupiditate: te alit̄q;
in huiusmodi artū nostrarū palestra uictorem uidendi: Si quid est præte-
rea: quod tibi grātū efficere possim & per iucūdū: tuū est præcipere: meū aut̄
exhilarī fr̄e mādāta tua exequi: cui etiā omnē operā meā offero: in omni-
bus optatis tuis quamlibentissimē accommodatam. Vale.

Demonstratiua genus.

Caput. III.

Demonstratiua genus est illud: quod sit in alicuius certae personae laudem uel uituperium. huius igitur generis species sunt duae una scilicet laudis: altera uero uituperii.

Demonstratiua

Laudis

Vituperii

Demonstratiua epistola laudis est illa quae ad aliquem amicū scribitur: pro alicuius personae commendatione: cuius epistolae talis est regula. Regula.

Si demonstratiua epistolā laudis ad aliquē amicū scribere uoluerim: uel i eius laude: ad quē scribimus: uel alterius personae de qua mentionē facere uolumus: illam in partes tres diuidemus. In quibus prima declarabimus: quod licet uires nostrae non sint sufficientes ad laudandum tamen uig: quia eius conditiones superant omnem modū scribendi: tamen ut faciamus officium nostrum non possumus non aliquid scribere: & in hoc loco accipiemus illam excusationē: circa talē audaciā scribēdi quae nobis uidebitur esse cōueniētiōr. In secūda uero incipiemus ipsam personā laudare ab aliqua uirtute uel disciplina: quae laudabiliōr sit in tali uiro: quē laudamus & ēt uniuersalibus clausulis utemur: dicēdo eius cōditōes tales & tātas esse: quod non facile possumus tali stilo scribēdi illas complecti. In tertia autē & ultima dicemus: nos uoluisse hāc pauca dicere: quae quā nulla sūt: respectu illorū: quae dici possunt: simulque declarabimus: oīa hāc dixisse: nō assentationis: sed ueritatis causa incitatos: & ut aliquātulū gratū aīum ostēderemus erga talē uig: quē commendauimus: offerendo similiter omnē operam nostram ipsi amico penitus in omnibus optatis paratam. Propositio.

Laudetur Callimachus uates. apud illustrissimum dominium ac senatum uenētum. Exemplum.

Licet honus lōge meis uiribus ipar hodie suscepim Serenissime princeps: uosque nobilissimi patricii: ut plūras meas uobis callimachi uiri laudes exponere quod totae & tantae sunt: ut perfectio nesciā a quibus potissimū initium suscepturus sim: quod ue facile omnē dicēdi scribēdiq: facultatē superant: Est tamen officium meū: quod eiusdē militiae disciplina teneor: hūc strenuissimū sapientissimūq: militē sumis laudibus extollere: quod ēt ibecillae huius epistolae meae facile poterit conueniens argumentū prestare. Est perfectio tale tamen: Callimachi mei ingenium: talis: doctrina: ac regis pene omnium experientia: ut pares admodū sibi paucos nostra uiderit aetas: quod tā in publicis: quam priuatis lectiōibus suscitata ē huius gymnasio uestro utilitati: tāto splendore & ornamento: ut facile eo instituta caetera italiae gymnasia quae humanā disciplinā praefiteantur: & superet & excellat. Sed nolle diu in tanti uiri laudibus exponendis inorando: epistolae modū nescius excedere: pōde in aliud tempus reliquū non scribēda: sed potius dicenda referuabo: quo & fidei & ueritati in seruam: & uobis tamen uirū melius intelligendū noscendūq: praestē: cui etiam ut caeteris laude dignis: facere soletis: & gratiam & fauorem uestrum be

nignissime tribuatis. Vale.

¶ Demonstratiua uituperis.

Demonstratiua epistola uituperis est illa quæ ad aliquem amicum scribitur: p alicuius certæ personæ uituperatione. Cuius epistolæ talis est regula. Regula.

Si demonstratiua epistolam uituperii ad aliquem amicum scribere uouerimus: ali cuius certæ personæ uitupationem: illam: sicut in tres partes diuidemus. In quæ prima beniuolentiâ captabimus a persona nostra: demonstrantes: quod non uelimus scribere contra tale personam: eo quod naturaliter delectemur aliis detrahere: sed assignabimus aliquam rationabilem causam propter quam simus incitati ad talia scribenda. In secunda uero uitupabimus ipsam personam: contra quam scribere intendimus: cum omni modestia & honestate: ita ut non uideamur hoc facere propter odium uel malignitatem: sed potius propter ueritatem tutandam: uel quia ipsa dum in superbia eleuatur: & neminem uult apud se pati: potius digna est tali uitupatione: ut deinceps desistat ab ista superbia. In tertia autem & ultima excusationem capiemus cum ea persona: ad quam scribimus: si fortasse cum tali scriptura aures suas offenderimus: dicentes nos id hæc ad eam scripsisse: quia intellegimus eius integritatem: & id uolumus super his omnibus eam iudicem constitueret: offerendo nos ipsos & omnia nostra ipsi amico accommodare. Propositio.

Vituperetur Catilina apud Ciceronem: quia ipse in patriam conturauerit.

Exemplum:

pars 1

Non est consuetudinis meæ Cicerone charissime: ut aliis detrahendo: quod plerique facere consueuerunt: mihi famam gloriamque comparare studeam: & his precipue: quorum scelerata facinora mihi minus nocere possunt: imo & sæpius ab inimicis meis lacessitur: ad ultimum usque perpressus sum. Sed cum uideam scelestissimum Catilinam: qui sibi omnes ciues nostris os perpetua quidam fuitute deuictos existimat non solum in priuatum bonum: sed et in publicum scelestissime conturasse non possum me penitus continere: quoniam eius tibi scelerata apertissima: ne fortasse diu occulta magis noceret. Scias proinde Cicerone charissime: preter reliqua huiusce nebulonis uitia: quæ omnibus profecto notissima sunt: hoc quoque deterrimum adiungi: quod dieque noctuque scelestissimus iste carnifex omnes nefarios uiros ambit: ut eos in bonorum uiroque perniciem inducat. hoc. n. omnibus ciuibus nostris ad eo manifestum est: ut sole clarius elucescat: cum persertim et publicis minis multos affecerit quod cum tanquam uenenosum serpentem effugiunt: proinde eradicandum est hoc malum mihi Cicerone: ne grauius inualescens offenderet. Non scripsi hæc profecto: ut aliquo in eum odio uel maliuolentiæ meæ satisfacerem: quam penitus semper abhorruimus: sed ut te his rebus tanquam sæuere iudicem constitutus inducere tandem ad pestem istam ex nostra ciuitate tollendam: tibi in omnibus etiam operam meam offerens quolibet fine paratam. Vale.

¶ Eucharisticum genus. Caput. V.

Eucharisticum genus est illud quod scribitur ad aliquem amicum in gratiarum actionibus referendis: pro aliquo beneficio suscepto: & huius generis species sunt duæ. Una scilicet pro munere: Altera uero pro beneficio.

Eucharistica

pro munere

pro beneficio

Eucharistica epistola p munere ē illa: q̄ ad aliquē amicū scribit̄ ī gr̄az actiōi
bus: p aliq̄ re corporea elargita. Cuius epistolæ talis est regula: Regula:

S i eucharisticā epistolā p munere ad aliquē amicū scribere uoluerimus: ut ei
gr̄as meritas agamus: illā ī partes tres p̄cipalī diuidem⁹. In q̄z prima be
niuolentiā capitābim⁹ a re ipsa: quā ab amico susceperimus: dicentes ipsā esse
tāti precii q̄ nō facile possim⁹ ei debitas gr̄as agere. In secunda uero beniuo
lentiā similiter cōstituemus a persona nostra: declarantes: q̄ uires nostre nō
sint sufficiētes ad correspōdēdū humanitati eius uiri: ad quē scribere itendi
mus: cū ipsa superet oēm modū dicēdi siue scribēdi. In tertiā aut̄ & ultima
tales gratias referem⁹: q̄les potuerūt uires nostræ: offerētes sibi cōm operam
nostram tali amico in oībus suis uotis paratā. Propositio.

G ratias agar titio arcadius: pro digestorum opere: sibi ab eo elargito.
Exemplum. pars i

C ū tui ī me muneris magnificentiā & liberalitatē considero Tui charissime ui
deo quātā sint a me tibi gratiæ n̄ solū agēde: uerū ēt referēdæ. Sed n̄ possūt
exiguæ īgenioli mei uires hoc op⁹ pficere: quod n̄ solū ipsas exsuperat: sed
etiā facile oēm dicēdi scribēdi ue materiā uincit. Vnde quid mihi potissimū
faciūdū sit: penitus ignoro: si enī a tali gr̄az actiōe discēdā: īgratitudinē mi
hi maximā ascribēdū erit: si uero gratias agere tentauero: nec mōrē uerba se
quē: non minori uitio fortasse tribuendum: q̄ non possit animus meus sui
gratitudinē præferre. Cū igit̄ id assequi nequeā: q̄ cupio: ne ab officio
meo pēitus discessisse uidear. illud saltē ad animi mei gratitudinē demonstrā
dū: īgenue pfitebor: me nō habere quo pacto p̄tato ī me beneficio tuo: tibi
meritas gratias agā. Dabo tamē opā: ut si q̄ ī re tibi pdesse possim: nūq̄ labo
ribus uel uigiliis parcā: sed potius tāto libētius oēm tibi seruitutē meā deuo
ueā: q̄to ī me fueris beneficētior. Vale. ¶ Eucharistica pro beneficio.

E ucharistica epistola pro beneficio est illa: quæ ad aliquem amicum scribitur
in gratiarum actionibus: pro aliqua re incorporea elargita: Cui⁹ epistolæ ta
lis est regula. Regula.

S i eucharisticā epistolā pro bñfido ad aliquē amicū scribere uoluerim⁹: ut ei
meritas gratias agam⁹: uel p cōsilio: aut doctrīa: seu patrociniō dato illā sibi
ī partes tres diuidem⁹: In quaz prima beniuolentiā capitābim⁹ a nobis
ipsis: demonstrātes q̄ nesciam⁹: a quibus uerbis potissimū debcamus inci
pere: ut pro tanto suspecto beneficio gr̄as agamus quia īgeniū nostri uires n̄
sint sufficientes ad id peragēdū. In secūda uero beniuolentiā cōstituem⁹ ab
ipsa re: laudātes eā: quātū poterimus & dicētes ipsā nobis maxime fuisse ne
cessariā: & ideo accidisse gratissimā. In tertiā aut̄ gratias agem⁹: quales pote
rim⁹: demonstrantes animū nostrū ualde esse īclinatū ad oēm gratitudinem
demonstrādā: & ī hoc loco similiter offeremus omnē operā nostram huic
tali amico q̄libentissime accōmodatam. Propositio.

Gratias agat ciceroni ualerius: pro patrocinio ipso in eius causa coram iudicibus

Exemplum.

pars 1

Incertum est mihi profecto Cicerone: a quibus potissimum uerbis tibi gratias agam pro tanto in me beneficio tuo: quod non solum causam meam benignissime tutandam suscepisti: sed etiam illam facillima quodamque citissima uictoria expediuisti: cum enim hoc tu in me meritum considero: deficiunt sane uires: quare se uident a tanta beneficentia tua superari. Sicut enim mihi necessarium erat hoc officium tuum: quod me a multis quodamque curis liberauit: ita & gratissimum accidit: & piucundum: unde efficitur: ut maxime cupiam: pares tibi gratias referre. Sed cum hoc nisi non sit opus: cuius perexiguus est ingenium: illud tamen ad aliam gratitudinem aperiedam absoluam. Quod cum imortale sit futurum in me hoc beneficium tuum: imortales quoque tibi gratias me coget habere. Nam profecto non solum referre sed nec agere quod audeo satis dignas: dedamque tibi praeerea omnem facultatem meam: omnem operam: meque ipsum totum: cuius seruitutem uolo tibi perpetuo esse dicatam. Vale. Caput. Vi.

Amatorium genus est illud: quod fit in amoris nostri demonstratione ad aliquem amicum: quem amare cogamur: & huius generis species sunt duae. Una scilicet honesta: altera uero turpis.

Amatoria

Honesta

Turpis

Amatoria epistola: quare honesta dicitur est illa: quare ad aliquem amicum scribitur: pro amoris nostri declaratione: quo honeste in ipsum fuerimus affecti: cuius epistolae talis est regula.

Regula.

Si amatoria epistola: quare honesta nuncupatur: ad aliquam personam scribere uoluimus: illam principaliter in tres partes diuidemus. In quarum prima benivolentiam captabimus ab ea persona: ad quam scribimus: laudantes uirtutem uel probitatem suam pro quam dicimus omnes esse inclinatos: ad illum non solum amandum: sed etiam obseruandum. In secunda uero declarabimus: quod etiam nos propter tale istius uiri uirtutem: & optimas conditiones sumus icitati ad ipsum diligendum. In tertia autem quanto aptius poterimus: exponemus amorem & benivolentiam nostram erga tale uirum: & similiter in hoc loco ei offeremus omnem animum nostrum: in omnibus suis uotis quamlibetissime paratum. Rogabimusque ut ipse etiam uelit esse talis animi erga nos: quia nos statuerimus penitus amicitiam istam perpetuam fore: quam etiam uolumus assidue consuetudine: & meritoque alternatione confirmari.

Propositio.

Exponat Curio amorem suum erga Ciceronem: quem summo opere diligit:

Exemplum.

pars 1

Tot & tante sunt uirtutes tuae. Marce tullii: quam passim clarissima omnium uoce praedicant: ut omnium iudicio: tanquam fulgentissimum sidus: iter nostrae inbecillitatis tenebras mirabiliter elucescas. Nam ut caetera omittam: quam in omnium oculis populorum te mirabile efficiunt: nullus est qui nesciat. quanta eloquentia quantaque dicendi facundia ualeas: ita ut pares admodum tibi paucos nostris scriptis consecutus sis. Taceo se

tētiā: grauitatē: illāq; incredibilē anīmi tui sapiētīā quā tibi immortalitatē iā debitā cōpauit. Taceo philosophiam utrāq; q̄ nomē tuū adeo celebre reddidit ut nullus sit: q̄ Ciceronē: utriusq; uirtutis floribus uallatū: nō amet: nō ueneret: nō obseruet. Inde effectū ē: ut ego quoq; q̄ ab icūte ætate uirtuti semp iungillauī: sim maxie ad te amandū icitat⁹: & licet tāri uiri amicitīā habere adhuc minime pmeritus sum: cupio tñ hoc mihi a diis immortalibus potissimū p̄stari: ut quē oēs amant: colūt: admirant: illius ego talē bēnuolētiā acquiram: qualē si mihi euenire sensero: habebō p̄fecto nō mediocres ipsis superis gratias. Tibi igit primū cordis huius ardore offero: quē tu ī oībus optatis tuis senties p̄fecto paratissimū: offero amicitiam: quā nostra faciēte cōsuetudine sit p̄petuis t̄pibus cōseruanda: ac mutuog; beneficioꝝ alternatiōe confirmanda: quam si tu: ut spero: benigno corde susceperis: dabo sane operam: ut minime īgratam tibi sentias. Vale.

A matoria epistola: quā turpis appellat⁹: est illa quā ad aliquam amicā uel pulchram puellam scribitur ab amatore suo: pro amoris sui declaratione: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

E si amatoriā epistolā q̄ turpis dicit⁹ ad aliquā puellā scribere uoluerimus: illā potissimū ī partes q̄tuor diuidemus. In quāq; prima bēnuolētiā captabimus ab ea p̄sona: ad quam scribimus: laudantes ipsam triplici laude: priō. scilicet a uirtute uel morali uel litterali: si litteris fuerit ībuita: scdō a gñre si fuerit generosa: uel a fortūa & diuitiis: si ex humili genere nata fuerit: tertio a pulchritudine: q̄ maiore habet cōmēdationē & efficaciam ī amore. In secūda uero bēnuolētiā captabim⁹ a p̄sona nostra: demonstrantes primo sine aliq̄ arrogātia: cōditionē nrām pp̄ quam ēt ipsa puella icite⁹ ad amorē nostrū: deīde cū q̄tū honeste poterim⁹ declarantes amorē & bēnuolētiā: quā ī ipsam afficiamur. In tertia autē rogabimus ipsam ut penit⁹ uelit acq̄scere p̄ciis nostris: & nos similr amare quēadmodū eā amam⁹: laudantes hūc amorē: & dicētes ipsū esse rē potius diuinā: q̄ humanā: simulq; adducētes aliqd̄ exēplū aliāq; puellāq; quā ī amore posita: scilicet uitā sunt cōsecute. In q̄rta uero & ultia: adducemus ipsam puellā ī timorē alicuius dāni: si uoluerit talē amorē seq̄: & simul cōfirmabimus p̄ exēpla aliāq; scēmināq; q̄ nolētes amorī adhærere: crudeliter uitā sinierūt: deducētes ipsam amicam nostram ī talē timorē: & cōclusiue īducētes ipsam ad amorē: ne aliqd̄ mali ei cōtigat: cui ēt offeremus oīm operam nostram: cū oī honestate ei paratam.

Propositio.

S cribat ad tisbē piramus: p̄ amoris sui declarationē: ut illam ī amorē inducat:

Exemplum.

pars i

Nō sine causā effectū ē suauissima Tisbe: ut oēs ī te populi nostri cōiūctos oculos habeant: te amēt: te mirent⁹: te obseruent. Cū enī ex una parte cōsiderant duplicē illam uirtutē tuam: q̄ te semp̄ adeo illustrauit: ut nullus sit: qui p̄stantiorē doctrinā p̄fiteat⁹: nec suauiores moꝝ īstitutiōes p̄ se ferat. Cū diuitias

secūdaq; semp ac facillē fortunā admiratur: quæ tibi & generis nobilitatē: & nobilitatis ornamēta subiecit. Ex altera subito parte occurrit singularis illa & diuina poti⁹ q̃ humana formositas quæ te merito nō ī hoc seculo natā sed de cælo plapsum testat. Cōspiciūt enī facillē illā tuā serenissimā: quæ etiā nubilosū possēt illustrare cælū. Cōspiciūt fidereos illos oculos tuos: q̃ oēm penitus itūedo possūt amouere dolorē: ac luctuosos animos ī summū gaudiū traducere. Cōspiciūt deniq; cādida colla: paruos lapillos facile superātia: mirantē castigatā frōtē: purpureū iuuēt lumē: flauos crines: oīq; penit⁹ mēbra decora: q̃ cōspiciēdo: nō possūt nō laudare: laudādo nō amare: amādo dēiq; nō obseruare. Hinc ego iter ceteros æquales meos satis fortunatus adolescēs & fortasse etiā fortūatissimus futurus: si amorē tuū cōseq̃ meritis fuero: cū tales conditiones tuas aīo cōplector: nō solū ad te amādā: colēdā: & obseruādā ipellor: sed p te etiā emorī cogor: nec uigilās nec dormiēs q̃scere possū: ita ut cū ex una parte me socii felicē appellēt: quia cū satis honesta uirtute: nō mediocris quoq; accessit & fortunā: Ego tamē poti⁹ me īfelicē existimē: cū tibi placere n̄ possim: ī qua solū oēs spes meas cōstitutas eē uolūt. Verē igit̃ aliquātulū bēignissimos ī me ocellos tuos uirgo pudicissima: & hūc tibi seruulū ab iēute ætate dicatū piētissima suscipias: nō enī humana res sed diuina poti⁹ ē amor: nec tibi pagz uideat̃ amorī parere: cui nō solū humāi p̃cipes sed & diuīa quoq; colla subiecere. Et caue ne fortasse amorē despiciēs: tui malicā sis: memēto daphnes: memēto siringis: q̃q; altera phœbi: altera uero panis amorē spēs crudelit̃ uitā finiure. Tu aut̃ tales fugiēs: penelopē imitare q̃ amoris sui cōstātiā uiro suās felicitissimos dies uixit mihiq; adhæreas quē tibi sēries ī oībus q̃libētissime paratū: q̃ ad honorē & pudicitā tuā facere uideat̃: dū fuerit hęc mihi uita supstes. Vale. Lamētatoriū gen⁹. Caput. Vii.

Amētatoriū gen⁹ ē illud: qd̃ sit p̃ alicui⁹ mali n̄ ī demonstratione: apud aliquē amicū: apud quē lamētātes speramus recipe cōsolatio nē: & huius generis spēs sunt tres. una. s. p̃ iniuria: altera p̃ re pdita: tertia uero pro exilio.

Lamentatoria.

Pro iniuria:

Pro exilio.

Pro re perditā.

L amētatoria epistola pro iniuria suscepta: est illa: quæ ad aliquē amicū scribitur apud quē lamētāmur de cōtumelia nobis illata: ut ipse sit iudex: uel forte remediū inueniat: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

S ī lamētatoriā epistolā p̃ iniuria suscepta ad aliquē amicū scribere uoluerim⁹ a quo remediū speramus: illā ī tres partes diuidem⁹. In quāq; prima beniuolentiā captābimus ab ea p̃sona: ad quā scribim⁹: cōmemorātes amicitā: & beniuolentiā nostrā pp̃ quā sumus icitati de reb⁹ nostris tam p̃speris q̃ aduersis ip̃m facere certiores: sperātes: q̃ secūdū uerū amici officiū ipse existimabit forūā nostrā sibi eē cōem. In secūda uero beniuolentiā nobis cōstituem⁹ a p̃

sona aduersariis: deducendo ipsum quantum possumus in odium illius ad quem scri-
bimus: & narrando primo quanta & quot beneficia in ipsum intulerimus: & tunc
recitando ipsius ingratitudinem erga nos. simulque explicando illam iniuriam: qua
tali inimico fuerimus affecti. In tertia autem aut petemus auxilium uel consilium su-
per tali re: ab ea persona ad quam scribimus: aut ipsam constituemus iudicem
super ingratitudine inimici nostri: querendo ab ea responsionem consolato-
riam: ut talem iniuriam æquo animo ferre possimus: simulque offeremus illi
omnem operam nostram quolibetissime paratam. **Propositio.**

Lamentetur Appius apud Cæsarem: quia a Cicerone fuerit iniuria affectus:

Exemplum.

pars 1

Amor & beniuolentia singularis: qua in me afficeris Cæsar amantissime: hoc
potissimum tempore: ad te ut scribam me impellit: per aliquam consolationem captanda in his
potissimum rebus: quibus aduersam mihi sentio esse fortunam: nam amici officium esse
scio: ut tam in prosperis quam aduersis: semper comitem iudicet esse casum. Cum igitur diebus
istis a Cicerone graui fuerim contumelia affectus: statui rem omnem ad te scribere:
ut per litteras tuas hunc dolorem aliquantum leuare possis. Scis Cæsar charissime: quod
cum semper superioribus temporibus elaborauerim: ut huic nebuloni non solum honorem
sed et utilitatem asserrem: cum precipue me faciente: ad præturam primus: deinde cum
summo suorum ornamento ad consulatum euectus fuerim. Sed neque bonorum istorum me-
mor ingratus homo: nec boni iuri officium sectatus: cum mihi esset causa forensis in con-
trouersia coram senatu populoque romano ut ingratum suum omnibus aperiret: non so-
lum mihi operam suam negauit: quam solet omnibus et ignotis impartiri: sed acriter
in me inuectus est per aduersario meo dicens ita ut deducta re in persuasionem: a
eâ penitus deciderim. Hæc ego passus sum mihi Cæsar: tanquam laborum meorum pro
mia: quos per ingratisimum uiro isto dieque noctuque suscepi. Sed quia adhuc inest
animus: ab ista sententia iniqua & iniusta appellare: hæc ideo ad te scripsi: ut propter
litterarum tuarum consolationem quam expecto: ipsum etiam Ciceronem mo-
neas: ut si mihi operam suam præstare non intendit: quantum id facere debi-
tus sit: mihi tamen nolit esse impedimento: quod facile faciet si tibi id placere
senserit: cui me totum trado & dedo. Vale. **Lamentatoria pro re perditâ.**

Lamentatoria epistola: pro re perditâ: est illa quæ ad aliquem amicum scribi /
tur: apud quem lamentari uolumus uel de amissione substantiæ: uel de amif-
sione alicuius personæ quæ mortua sit: uel de perditione honoris aut digni-
tatis: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Silamentatoriam epistolam per amissam ad aliquem amicum scribere uoluimus
cui narrare intendimus uel amissionem substantiæ aut dignitatis nostræ ad hoc
ut ab eo aliquid auxilium recipiamus: uel perditionem alicuius personæ quæ fuerit ex-
tinctâ ut per litteras amici consolationem recipiamus: ipsam epistolam similiter in
partes tres diuidemus. In quarum prima beniuolentiam captabimus ab ea persona
ad quam scribimus: declarantes: quod propter amorem & beniuolentiam eius in

B

nos: uelimus ei narrare casum fortunæ nostræ: ut possimus ab ea uel auxiliū: uel cōsolationē recipere. In secūda exponemus aduersitatē nr̄am q̄ nobis acciderit: deducēdo q̄tū possumus rē ipsam ī cōmiserationē. In tertia uero & ultima: petemus uel auxiliū: uel cōsolationē rebus nostris: dicētes nos multū sperare in ipso amico: & rogantes: q̄ talis spes nō decipiat nos: simulq̄ offerentes eidem amico oēm opam nostram libet̄er accōmodatā. **Propositio.** Lamentetur Cicero apud Seruium suspitium de morte Tulliae filiae suæ.

Exemplum.

pars 1

Vellem serui charissime: ut ī tam acerbo ac graui casu: q̄ me diebus istis afflixit tu. etiam īter ceteros amicos mihi affuisses: sum enim certissimus: q̄ nō solū æque doluisses: sed etiā in leuando dolore meo non modicū pfuisses. Qd̄ quia locorū actēporū interuallo īpediente: effici non potuit: dabo tñ operā: ut saltē per litteras illud tibi significare possim: qd̄ me diebus istis male habet: in eo amore atq̄ beniuolētia nostra confidens: q̄ a teneris annis una cū ætate creuit: q̄ sortē istam meam: ut bonū amicū decet tibi iudicabis esse cōmunē. Scis serui amantissime: in hac reipublicæ nostræ oppressione: quorū & gr̄is calamitatibus fuerimus affecti: ita ut perbeatos illos existimare soliti simus: q̄ sine aliquo magno malo: uitā cū morte cōmutauere: sed tñ in oībus his miseris unam tantū cōsolationē capiebā: quæ mihi relicta erat: filie scilicet meæ dulcissimæ cōfabulationē: quæ facile oēs a me curas penitus amouebar: sed nūc ego magis in lachrimis & luctu tabesco: quo crudelior ī me fa- it inuida mors: quæ tali me oblectatione priuauit: mortua ē spes mea cōsolatio mea: uita mea: in qua oēs alios mœrores facile deponebā: nec scio quā debeat ī hoc miserando casu cōsolationē recipere: nisi ad te cōfugiā: q̄ oīum dolorū meorū leuamē existis. Hæc igit̄ ad te scribo: non tantū ut mecū doleas: qd̄ bonū amicū decet: sed ut per litteras studeas hūc dolorē meū si non penitus tollere: aliquantulū saltē leuare: cū præcipue hoc a te solum expectem: qui etiā cæteras calamitates meas tua soles prudentia remouere cui ego me totum trado & dedo. Vale.

¶ Lamentatoria pro exilio.

Lamētatoria epistola pro exilio est illa quæ ad aliquē amicū scribit̄: apud quē lamētari uolumus de exilio nostro: cuius epistolæ talis ē regula. **Regula.** Si lamētatoriā epistolā pro exilio ad aliquē amicū scribere uouerimus: a quo speremus consequi aut auxiliū in restitutione nostra aut cōsiliū: uel cōsolationē: ipsam epistolā similiter ī partes tres diuidemus. In quæ: prima eodē modo beniuolētiā captabimus ab ea persona ad quam scribimus: demōstrantes q̄ maxime cōfidamus in amore ac beniuolētia sua: q̄ omnem istā fortunā existimabit sibi esse cōmūnem. In secūda uero primū demōstrābimus beneficia quæ intulerimus in partiam: uel bonitatē nostram: sine ar- rogantia: ut intelligat amicus: nō nostra culpa uenisse in exiliū. Ostēdemus deinde cuius culpa factum sit: ut tale exiliū patiamur: deducendo rem oēm

in aliquos aduersarios: quos in odium conabimur adducere: demonstrātes
eoz īgratitudinē & iniquitatē. Demū ostēdēmus: nos in iusticia & æquitatē
confidere quod aliquando etiam in patriam restituemur: fracta nequitia ad
uersarioz nostroz. In tertia autē & ultima petemus illud auxilium: uel consi-
lium: aut consolationem quam petere intendimus: commendantes nosmet
ipsos ipsi amico ad quem scribimus: cui etiam nos & omnia bona nostra quā
benetissime offeremus.

Proposito.

Lamentet Cicero apud Lentulū de exilio suo: quod propter odiū Clodii patit̃.

Exemplum.

pars 1

In omnibz calamitatibus meis semp solitus sum mi Lentule ad amicos meos
cōfugere: quoz uel opera ul' cōsolatione subleuatus: possim aliquātulū respi-
rare. Quod cū te nō amicū mihi solū existimē: sed etiā amicissimū: q̃ semp
utrāq; fortunā meā tibi iudicasti esse cōem: statui per has ad te litteras: quid
mihi diebz istis euenierit: scribere: ut cōsilio & opera tua adiutus: & cōsolutio-
nē & remediū etiā ī tantis malis inueniā. Scis Lentule charissime: quā semp
p̃cip. dignitate seruāda elaborauerim: ita ut nō opes solū libet̃ exposueri
sed & sāguinē ipm: dū ei possem aliqd utilitatis afferre: nec minus etiā ab ea
sum adiutus: eleuatus cōseruatus. Sed maluiolorū negtia: quæ nullū pōt bo-
nū sustinere me adeo īpetuit: ut qcqd in rep̃cōtulerim: illud totū unico die
pdiderim. Insurrexit in me Clodius uir iniquissimus: qui licet multa a me quō-
dā beneficia suscepit: īgratitudinē tamē cæcus meritoz oblitus: ut me p̃cit?
pessumdaret plurima est figmēta machinatus: q̃ apud populū p cōtione de-
ducēs: illisq; deductis nefariis qbusdā testibz fidē faciēs me misēz atq; īnocē-
tē ciuē ex p̃ria pepulit: qd me tāto dolore affecit: ut penitus uitā mihi acerbā
putē. Et p̃fecto dolori succūbi cogerer: nisi hæc una spes me solaret̃: q̃a spo-
quādoq; futuz: ut īfrīgāt maloz īiquitas: & ego a tātis tāde malis emergere
possim. Qd ut facilius & citius eueniat: peto a te cōsiliū: auxiliū & opē: tu. n.
potes mihi adeo opitulari: ut mihi nihil sit p̃tererea regrendū: cui ego oīa
mea bōa: domū: familiā: meq; īprimis ipsum commendō: tradō & dedō.
Vale.

Consolatorium genus.

Caput. VIII.

Consolatoriū genus est illud quod fit pro alicuius mali solamine:
quod cū ab amico p litteras uel p nunciū intellexerimus: cupim?
ipsum consolari: & huius generis spēs sunt tres. Vna. s. pro iniuria
altera pro re perditā: tertia uero pro exilio.

Consolatoria.

Pro iniuria.

Pro exilio:

Pro re perditā.

Cōsolatoria epistola p iniuria suscepta ē illa. quæ ad aliquē amicū scribit̃: quē
consolari uolumus pro iniuria: quā ab aliquo passus sit: deducētes ipsum ī ui-
dictæ uel remedii spem & huius epistolæ talis est regula.

Regulas

B 11

Si cōsolatoriam epistolam p̄ iniuriā sucepta: ad aliquē amicū scribere uolueri-
mus. quē cōsolari itendimus: p̄ ea iniuriā q̄ fuerit ab aliquo affectus: ipsam ī
pres tres diuidemus. In q̄q; prima quæ solet a nobis epitalis appellari decla-
rabim⁹ q̄tū nobis molestū fuerit itellexisse iniuriā illam qua iste amicus no-
ster fuerit grauat⁹ & simul declarabim⁹ amorē & beniuolētiā: qua ī illū
afficamur: p̄pter quā sim⁹ coacti. ad oēm fortunā cōem existimādā. In secū-
da uero: q̄ a nobis catastrophe dicitur demonstrabimus q̄ p̄pter hoc non sit
dolēdū: cū præcipue ipse fuerit offens⁹ ab hoīe nullius p̄ci: & ī hoc loco be-
niuolētiā captabim⁹ a p̄sona aduersarii: deducēdo ipsū ī odiū: & demonstran-
do iniquitatē ei⁹ & dicēdo q̄ huiuscemodi uiroz iniuriæ nō sint existimādæ:
q̄a de facili postea supant⁹: & simul demonstrabimus ī hoc loco: q̄tū sit speran-
dū qd̄ fracta istius aduersarii neq̄tia: tandē ipse amicus: ad quē scribimus: sit
p̄stinā dignitatē cōsecuturus. In tertia autē & uiltima: conabimur ipsū amicū
cōsolari: p̄mittentes ei: operam nostram nūquā defuturam: dum ipse possit
omnē dignitatem suam uendicare. Propositio.

Consoletur appium Cæsar: pro iniuriā: qua fuit ī senatu affect⁹ a Cicerone.

Exemplum.

pars 1

Accepi tuas litteras Appi charissime: q̄ mihi p̄fecto tantā moestitiā attollere
quantam regrebat amor singularis: & beniuolētiā illa qua ab incūte ætate
ī te affect⁹ sum: ex iis enim itellexi: q̄ nequiter fueris a Cicerone impetitus:
ita ut ī causa tua forensi: quæ tibi erat cū aduersario corā senatu agēda: cōtra
omnē iusticiā & æquitatē: uictoriā amiseris: quod cum primū sentirem
nō poterā hoc mihi persuadere: q̄a semper intellexeram: te multa bñficia in
Ciceronē cōtūlis: ex quibus ipse tibi oīum iudicio debitus erat: unde nō ca-
debat ī alliculus opinionē: ut te offendere posset. Sed post q̄ eius iniquitatē ex
tuis litteris p̄cepi nō potui non summope dolere: tua præsertim causa cuius
ego extimo oēm mihi fortunā eē cōem. Cū autē considero eius: qui te offen-
dit malignitatem: quæ illi potius: q̄ tibi: itādē & dedecori & damno futura
est: nō mediocrem in hoc dolore capio cōsolationem: ille enim cum primū
tanta in te cognitus fuerit usus ingratitudine in omnium conspectu populo-
rum erit fabula nota: tu autem pro tua æquitate & iusticiā: quæ diu oppressa
esse nō potest: cū uictoria gloriosum triumphū acqres. Quē ut citius conse-
q̄ possis: dabo primū operā: ut ī tuū si potero fauorē illū deducā. sin minus
fiet. nō tibi opib⁹. studio. fauore. mēte deniq; unq̄ dero: ut possis opratū tuū
q̄ foelicitissime consequi. cui me etiam ipsum totū trado. cōmendo. & dedo.
Vale.

Consolatoria pro re perditā.

**Cōsolatoria epistola pro re perditā est illa quæ ad aliquē amicū scribit⁹: quē cō-
solari uolumus aut pro amissione substantie aut pro amissione alicuius per-
sone que mortua sit uel p̄ perditione dignitatis. cuius epistolæ talis est regula.**

Regula.

Si cōsolatoriā epistolā p re perdita: ad aliquē amicū scribere uoluerim⁹: quē substantiā suā amiserit: uel aliquam personā pdiderit: quæ mortua sit aut forte dignitatē suā ppter maliuoloz iuidiam amiserit illā similiter ī tres partes diuidemus. In quāz prima quæ similiter epitaſis appellatur: declarabimus q̄ tum dolore ppeſi fuerimus: cum talē fortunā uel caſū ipſius amici itellexerimus: quē nūm p̄priū exiſtimauimus propter amorē & beniuolentiam quā ī ipm afficimur: & ī hoc loco conabimur ipm dolore augere q̄tū poſſum⁹. In ſecūda uero: quæ ſiſt catastrope eſt appellata: cōuertemus oēm orationē noſtrā ad cōſolationē: oſtēdēdo duas: tres: aut plures rōnes: ppter q̄s pbemus nō eē dolēdū: & ſic cōcludemus ipm amicū debere oēm moeſticiā reliquere & cōſolationem ex hac re capere. In tertiā aut & ultima: cōabimur deducere amicū ad quē ſcribim⁹ in aliquam ſpē: q. ſ. omnia iſta mala ſint futura meliora: ſimulq; illi offeremus oēm operā nrām q̄libentiſſime paratā: dū poſſimus ei eſſe cōſolationi & utilitati.

Propoſito.

Conſolet Seruius ſulpitius Ciceronē: qui in luctu conſtitutus eſt propter obitum Tullię filiæ ſuæ.

Exemplum:

Pars 1

Ingemui prius. M. Tulli: & dolore affect⁹ lachrimas cōtinere nequi. cū pri-
mū ex iſis tuis triſtem de obitu filiæ tuæ nūciū accepi. cogit. n. me amicitia
noſtra: mutuq; beniuolētia: q̄ a teneris ānis cū ætate creſcēs: iā me edocuit
amicoz caſus cōes exiſtimare. Iā enī cogitatiōe cōcipere mihi uideor: cuius
modi gladiū paterna uiſcera torqueat: quibz cogitatiōibz imaturæ amiſſæ
filiæ dūderit cor laceret atq; uexet: unī efficiat: ut nihil tibi reliquū ſit: niſi ut
lachrimis & luctu tabeſcas. Sed quia n̄ ſemper mœrēdū eſt ac dolore luccum
bēdū p̄de atq; nulla relicta ſit rō: quæ moleſtiā ac mœrorē iſtū leuare opſit
n̄ ſum aliēnū arbitratuſ: ſi quid ad te ſcribere tentē: quādo corā loquēdi non
daſ copia: ut te ī tā acerbo luctu uerſantē. & præ dolore min⁹ uia rectā p̄ſpi-
ciētē & exhorrari aliquantulū queam: & eo unde aberratū ē reducam. Quid
quæſo ē qd tantopere doleas: & mœrore afficiaris? filia tua mortua eſt: quia
mortalis erat: ea lege ī initio p̄creata: & genita: natura namq; natura quoq;
extincta ē. Nō ergo miſx tibi uideri debet: ſi qd ſemel natū effloruit: rurſum id
ipm deſloruit & itermortuū ſit. Dolorē itaq; tuū mitiga: & bonis rationibus
inixus aliēa: oſtēde te uig: explica prudētiam tuā. uirtute nūc op⁹ ē. Sic itelli-
gant i: q te n̄ uiderūt: te talē eſſe: quem nos: q te nouimus predicamus. Vidi
m⁹. n. aliquando ſecūda te pulcherrime tulīſſe fortunā: ſac quoq; itelligamus
aduerſam te quoq; æque ferre poſſe: ne ex oībz uirtutib⁹ hæc una tibi deeſſe
uideat. Hæc ad te ſcripſi Marce Tuli: n̄ q iis te egere exiſtimarē: noui enim
modetiā & prudētia tuā: ſed feci cū offici mei grā: tū uero ut q̄ti te factā faci-
le itelligē poſſes: cui et oēm opam meā offero: ī oībz uotis tuis q̄libentiſſime

B iii

paratā dū tibi & tuis pdesse possim. Vale. ¶ Consolatoria pro exilio.
Cōsolatoria epistola p exilio: est illa: quæ ad aliquē amicū scribit: quē cōsolari
uolumus: p exilio suo: in quo cōstitutus sit: poter amicorū maliuolētiā: cu
ius epistolæ talis est regula.

Regula.
S i cōsolatoriā epistolā p exilio: ad aliquē amicū scribere uoluerim? quē cōso
lari intendimus pro exilio suo: in quo cōstitutus sit ppter iniquitatē & odium
inimicorū suorū: illam similiter in tres partes diuidemus. In q̄q̄ prima: q̄ si
milit̄ epistasis appellat̄: declarabim? q̄tū dolore receperim? cū primū itel
lexerimus talē fortunā ipsius amici: ad quē scribim? quam si s̄ dicemus exi
stimare nobis esse cōem: ppter amorē & beniuolētiā: q̄ in ipsum amicū su
mus affecti. In secūda uero captabimus primū beniuolētiā ab ea psona ad
quam scribim?: laudantes ipsam ab oī pbitate & uirtute: deīde captabim? be
niuolētiā a psona aduersariorū: deducēdo ipsos in odiū & declarando qua
liter iste amicus noster n̄ ppter suā culpā: sed tantū ppter inimicorū iuidia sit
a sua patria depulsus. In tertia aut̄ ipsum amicū deducemus i specie: q̄ sit ali
quando i patriā restitūendus: & ad hoc pollicebimur ei opam nr̄am minime
defuturam: sed cū oībo uiribus nr̄is elaboraturos: ut possimus ei prodesse &
utilitatem asferre.

Propositio.
Cōsoletur Ciceronem lentulus pro exilio suo: quod propter Clodii odiū &
maliuolētiā patitur.

Exemplum pars 1

Nō possem tibi per litteras exponere Cicero: q̄tū doloris: q̄tūq̄ mœsticie susce
perim: cum primū ex tuis litteris itellexi: te ppter odiū & maliuolētiā iniqui
mi clodii ex dulcissima patria pulsus fuisse: n̄ enī solum itestino cru cior do
lore ex hoc acerbissimo casu tuo: sed uix me a lachrimis cōtineo: quoties in
eā cogitationē uenio: ut te illa potissimū patria extorrē sentiā p qua etiā pro
priū sanguinē s̄pissime exponere n̄ dubitasti quod me is amor facere cogit
quo i te maxime affectus sum. Et profecto uix possem mœrorē istū sedare: z
nisi prius inocentiam tuam excogitarem. q̄ oībus semp humanus: omnibus
benignus: nullū unq̄ laborē reculas: quā tam ad publicā: q̄ priuatā utilitatē
spectare lentires: sed potius pro uirili tua semp iudans: ut oībus prodesse
nihil unq̄ n̄ laudabile peregisti: & tamen maliuoli nebulonis iuidia ad hanc
calamitatem solū deueneris: & n̄ tua culpa: q̄ cū inter omnes scelestos uiros
scelestissimus existimet: quis hoc nūc in facti ose cōsecutus fuerit. non tamen
diū scelus suū poterit tueri. Euigilia igit̄ aliq̄tulū ab isto tuo mœrore. & spe/
ra: hæc aliquādo fore meliora: quæ futura esse breui qdē temporis spacio co
gnosces: ut i fracto impetu leuissimi hominis: tuā priuā dignitatē cōsequis
quod ut facilius obtineas: ego tibi omnem operam meam: studiū fauorem
mentem deniq̄ omnem polliceor: ut quod tibi honori & usui esse cogno/
scam pro te exequi contendam. Vale.

Xpositiuū genus est illud quod fit: quotienscūq; ad aliquē amicū nostrū scribentes aliquid exponere uolumus: quod ipm lateat: & huius generis (spēs sūt tres: Vna scilicet testimonii: altera hystoriæ: tertia uero notitiæ.

Expositiua.

Testimonii. Hystoriæ. Notitiæ.

Expositiua epistola testimonii est illa quæ ad aliquē amicū scribit: apud quē uel in loco publico: uel priuato uolumus super aliquo negotio testimoniu exponere. Cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Sit expositiua epistolā testimonii ad aliquē amicū scribere uoluerim: aut p te stimonio publico: aut priuato sup aliq causā reddēdo: illam ī ptes tres potissimū diuidem. In q̄q; prima beniuolētiā captābim? a psona nra: declarantes q; tā ppter fauorē iusticiæ & æquitatis: quā nolum? aliquo pacto opprimi ppter ignorātiā ueritatis: q̄ etiā ppter amorē & beniuolētiā: q̄ afficimur ī ipm amicū: ad quē scribimus: aut p quo scribimus: uolumus declarare ueg testimoniu sup ea res: sup q̄ fuerimus requisiti. In secūda uero breuiter: delucide: & accommodate explicābim? ipm testimoniu nrm: nihil aberrādo: si possumus: a ueritate: & tñ ī ipsa ueritate dicēda: ubi erūt loca magis faciētia ad fauorē amici nri: tūc ī ipsis maxie plistemus: & plusq; ī aliis ad hoc ut amico pdesse possimus. In tertia aut & ultima dicemus ea uera esse q̄ scripserimus: si mulq; ī hoc loco offeremus oēm operā nram: uel psonæ publicæ: uel priuatæ quæ hoc a nobis testimoniu petiuerit: dūmō possimus ipsi rem gratam & utilē facere.

Propositio.

Exponat Cicero testimoniu apud censores cōtra Clodiu: q; diuulolatorum sacrorū in urbe fuerit.

Exemplum.

Pars 1

Regisitus a uobis iudices: qd sup ea cōtrouerfia sentiā: q̄ inter dignissimū max tronaz ordinē: & Appiu Clodiu uersat: de uiolatis bonæ deæ sacris: an ne ipse eo die ī ciuitate fuerit: quo sacra dicunt esse uiolata. an potius absuerit: licet hæc mea semp cōditio fuerit: ut neminē unq; offendere uoluerim: ne tñ æqtas ipsa atq; iusticia: quā semp amaui: & p q̄ et emori possum: ueritatis absconsione ledat: oīa uobis uerissima fatebor: q̄ ad huiuscemodi causæ dilucidationē attinere uidēf. Petitis a me iudices: uobis significē: fuerit ne nūdiu 2 stertius ī urbe Clodius quo potissimū diæ Bonæ deæ sacra uiolata eē ferūt. Ego ut ueg fatear: Clodiu uidi mæ totū apd duuiros agere: demū ab octa ua hora apd pōpēu coenasse. Postea uero p totū q̄si diē circa Cæsaris ædes uagātē īpexi. postremo ad horā noctis tertiā cursu rapido se domū cōferēte: quā uero ex cā illud nō ausim affirmare. Hæc sunt quæ a me scire cupiebātis: & q̄ ego uobis ueraci sermōe ptulerim: nā potius uellē mortē oppetere q̄ ueritate iusticiæq; lædere. Si qd pterea ē qd ex me uobis cognoscatis gratissimū futurū iubete: ecce me ad oīa uota uī a q̄libetissime paratū. Valete.

3

Expositiua hystoriæ.

B iiii

**Expositiua epistola historiae est illa: quae ad aliquem amicum scribitur: pro ad
monitione alicuius rei gestae: de qua uolumus ipsum certiore reddere: cui
us epistolae talis est regula:**

Regula.

**Si expositiua epistolae historiae ad aliquem amicum scribere uouerimus: quae uolu-
mus certiore reddere de aliqua re gesta: & noua: illam similiter in tres partes diui-
demus. In quarum prima beniuolentiam captabimur a persona nostra: declarantes: quod
simus inclinati ad scribendum ipsi amico de rebus nouis: quod uel in re. uel priua-
ta accidit: cum maxime intelligamus ipsum esse cupidum harum rerum intelligenda: &
scipue cum hoc sit boni ciuis officium: ut uelit sepius admoneri de rebus illis: quod
in re. uel in ciuitate accidit. In secunda uero breuiter dilucideque narrabimus
re ipsam: de qua uolumus ipsum amicum reddere certiore: aut si res illa sit publica
de pace: uel bello: aut de rebus in senatu gestis: aut sit priuata de negotiis ad
alterum non in principibus: uel de salute & euentu rerum nostrarum: put nobis uidebitur
esse scribendum circa nouitate & uicissitudinem rerum ac temporum. In tertia autem dice-
mus: haec fuisse quod ad ipsum amicum scribenda esse uidebantur: & in hoc loco offere-
mus eidem amico non permittere laborum aliquem in scribendo de reliquis rebus quae
post hac euenient dummodo possimus ipsi rem gratam facere. Cui etiam offere-
mus operam nostram in omnibus accommodatam. **Propositio****

**Exponat Antonius bruto: bellum indictum parthis cui praefectus sit designatus
Cicero.**

Exemplum.

pars 1

Scio Brute charissime: quod cupidus sit res istas intelligendi: quae hac in re. nostra ge-
stuntur: cuius cum optimum mebrum te esse cognosces non potes ab ipsa diu abesse:
quod si fortasse etiam tibi abesse cogitabat: non potest cor tuum aliquo pacto coquiesce-
re: nisi per amicorum tuorum litteras crebro certior fias de eius statu: quod cum ego sic
esse intelligam: ut tibi gratificarer: cui in praecipua quadam dilectione coniunctus sum:
deliberaui id ad te scribere: quod potissimum diebus istis euenit. Dum enim in senatu
pulcherrime staretis: reddite sunt ex antiochia litterae: quibus significabat:
parthos: in agrum illicum incursionem fecisse: omniaque in dies penitus deuastare: quod cum
intellexisset: senatus subito decreuit: ut singuli senatus rogarentur: eum ne bellum par-
this inducendam: an potius cum eis pacem iecundam: quia non sine magno reipublicae dispendio
uidebat illis posse obstiti: super qua re cum multae uariaeque essent patrum sententiae: tam-
dem deliberatum est ut: parthis bellum indiceret: eique rei quia nemo uidebat: nec sapientia
grauior: nec fide maior: quam tantam posset perniciem sustinere: Marcus cicero pre-
fectus est: iamque ei exercitus: arma commeatibus decretus. Unde expectamus: infra
paucos dies: eupatorem ipsum ex urbe ad expeditionem suam praefectum: Tu iterum
deos exora: ut his faueant iceptis: quo resp. nostra non solum seruet sed etiam mirifice
augeat. Haec sunt quod diebus istis hoc in senatu gesta sunt de quibus te putauimus certio-
re faciendum. Si quod praeterea acciderit: quod sit notatio dignum: faciam te de omnibus sa-
pissime certiorum: cui etiam omnem operam meam offero: quod tuis optatis quilibet

me paratam. Vale.

¶ Expositiua notitiæ.

Expositiua epistola notitiæ est illa: quæ ad aliquem amicum: scribitur: quem certiore reddere uolumus de conditione alicuius personæ: quam ipse scire desiderat: cuius epistole talis est regula.

Regula.

Si expositiuam pſam notitiæ ad aliquē amicū scribere uouerimus: cui cupim⁹ declarare cōditionē alicuius pſonæ: quā ipse scire desiderat: illā similiter in ptes diuidemus. In q̄q; prima beniuolentiā captabimus ab ea pſona: ad quā scribimus: declarātes q̄ ex quo ex lris eius itellexerimus: ipſm scire desiderare cōditionē talis uiri: fuerimus ualde diligētes in ea pquirēda: & q̄ tandē itellexerimus oīa q̄cūq; circa negociū istud erāt itelligēda. In secūda uero breuiter & dilucide declarabimus ea: q̄ scribere itēdim⁹: aperiētes particulariter oēm cōditionē illius uiri uel etiā illius rei: cuius ipse amicus ad quem scribimus notitiā hñe uoluerit. Qd si forte de nobis ipſis alicui notitiā dare uouerimus: p̄termiſſa prima parte: capiemus beniuolentiā a nobis ipſis nos excusando: si aliqd de nobis dixerim⁹: qd tñ dicemus facere nō ex arrogantia sed solū ut pſonā ignotā illi aperiāmus: q̄ eam scire desiderat: & tūc q̄to modestius poterimus: cōditionē nřam narrabimus: ut ab amico noscamur. In tertia autē dicemus: hęc fuisse: q̄ de tali uiro uel tali re itelligere potuerimus: & q̄ si aliā p ipſo amico facere possumus: parati sumus ad oīa eius optata: cui etiā offeremus operam nostram: in oībus libentissime paratā.

Propositio.

Exponat Cicero Cœlari conditionem appolonii rhodii: oratoris cuius ipse notitiā habere cupit.

Exemplum.

pars 1

Nihil ē tam arduū tanq; difficile mi Cæsar qn illud libētissima frōte subire: ut tibi rē gratam facerē: q̄a sic me cogit amor singularis & eximi⁹: quo ī te affectus sum: sicq; me cogūt maxima p̄clarissimaq; bñficia tua: q̄b & antea semper me cumulasti: & ī dies cumulare nō desinis. Petis a me ut oī diligētia exploratam appolonii rhodii cōditionē ad te scribam: feci id sedulo: teq; d his q̄ scire cupis: certiorē reddo. Est. n. is appolonius: quē tu scire desideras: uir oīum iudicio singularis: q̄ nō tm ī oratoria facultate: quam ipse manifestissime me p̄fiteſ: sed et ī philosophia nō mediocre sibi nomē cōparauit: ex rhodonamq; cū p̄ximis diebus istis ī hoc athenicse gimnasiū cōmigrauerit: q̄a ne minē reperiuit: q̄ rhetorica īstituta diligēter enodaret. a philosophia ad istā pedestrē orationē se cōuertit: ī qua tantam p̄fecto studētibz utilitatē adiecit: ut uidere facile uidear: iteq; palladē ex cerebro iouis natam ī hāc urbē deſcēdisse Plura de hoc hoīe ad te scribere possem: sed ex aliis ē plura itelligere poteris. Hoc unū addo: q̄ si talē oratorē ī urbē euocaueris: nō priuatae solū: sed publicæ ē utilitati nō parq; cōsules. Si qd est præterea qd me tibi obsequi cupis: iubēas: ecce me ad oīa penitus uota tua libētissime paratū.

3

¶ Gratulatorium genus.

Caput. X.

Ratulatoriū genus est illud: quod fit: quoti enſcūq; ad aliquē amicum noſtrū ſcribentes: uolumus: illi gratulari: pro aliquo ſuo bono conſecuto: & huius generis ſpecies ſunt duæ: una pro fortuna: altera uero pro ſalute.

Gratulatoria

Pro fortuna

pro ſalute

Gratulatoria epiſtola pro fortuna: eſt illa: quæ ad aliquem amicū ſcribitur: cui uolumus gratulari: pro aliqua dignitate uel proſperitate conſecuta: cuius epiſtolæ talis eſt regula.

Regula.

Si gratulatoriam epiſtolam p fortuna ad aliquē amicū ſcribere uoluerim: cui uolumus cōgratulari: uel p aliq dignitate cōſecuta: uel p aliquo gaudio ſeu læticia: q ipſe pſpera fortuna fuerit affecut: illā i tres ptes diuidemus. In q rū prima beniuolētiā captabimus ab ea pſona: ad quā ſcribimus: ipſam ſū mope laudātes: & oſtēdētes: q meritis & uirtute ſua fuerit conſecuta talē dignitatē: uel proſpitatē. In ſecūda uero demōſtrabimus q tū hoc nobis fuerit gratū: beniuolētiā captantes pſona noſtra: & declarantes: pp amorē & beniuolētiā: qua i talē pſonam afficimur: nos fortunam iſtam ppriam exiſtimare. In tertia autē deū rogabimus: ut hæc dignitas ſiue ſcēlicitas ſit illi ppetuæ laudi ac utilitati futura: ſimulq; i hoc loco offeremus illi oēm opam noſtram q libētiffime accōmodatam: dūmodo poſſimus: circa hanc dignitatē ſuam: ei aliquid utilitatis afferre.

Propoſitio.

Congratuleſ curioni Cicero: pro tribunitia poteſtate: quam merito conſecutus eſt.

Exemplum.

pars

Nefcio: mihi poti: an tibi gratuler Curio pro tribūtia iſta poteſtate tua: q nū p uirtutib: tuis pclariffimiſq; mox iſtitutis cōparaſti: tibi. n. nō mediocrē uideo gloriā acceſſiſſe: cui tm honoris gradū: iuuenili pſertim hac in ætate tua aſcēdere licuit: ut n̄ minus oīum de te opinione ſuperaueris q æqueris: nec id qdē i merito. tantā nanq; tibi apud oēs exiſtimationē cōcitaſti ut laus tua non obſcuro nec uario ſermone: ſed & clariffima: & una oīum uoce pdiceſ. Mihi autē n̄ pag decoris & ornamenti adiūxiſti: cui tali ſtēmate decoratū liceat amicū hīre: q & ſuo ſplēdore: hanc n̄ ſolū amicitiam illuſtrare poſſit: ueq; ei maxio ſit futurus emolumēto. Tibi igit tuæq; uirtuti gratulor: pro hac dignitate tua: tam optiā q benemerita: q licet nūq; ambitioſe qſiueris: utriuſq; tm uirtutis tuæ ſplēdore ſemp promereri ſtudiuiſti: mihi uero gaudeo cui tm laudis acceſſerit: nec id qdē iniuria: oīa. n. ſūt amicor: ut aiūt: cōia: quor & animi adeo dicūt eē cōiūcti: ut unū idēq; ſpū duo corpora regat: ac idē ſit i duob; ſenſus eadēq; uolūtas. Dii quoq; te fauſtū ſcēlicēq; cōſeruēt: quorq; ambitio oīa gubernant: acad meliora ſemp dignioraq; ut meritis es: te prouehant ut & tibi & tuis gloriā i mōrtalē acqras: & reip. tandē bonus ac honeſtus ciuis euadas: quam cū diu ſcēliſſime gubernaueris: i eius tandem ſinu fauſtiſſime quieſcas.

Gratulatoria pro ſalute.

Gratulatoria epistola p salute est illa: quæ ad aliquē amicū scribitur: cui uolum⁹ gratulari: aut pro salute post ægritudinē cōsecuta: aut quia ex aliquo loco saluus redierit: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si gratulatoriā epistolā pro salute ad aliquē amicū scribere uoluerimus: illā si militer in partes tres diuidemus. In quaz prima beniuolentiā captabimus a psona nostra: declarantes: quantū prius de amici ægritudine doluerim⁹ uel de eius salute dubii fuerimus: si a nobis fuerit separatus. In secūda uero declarabimus: quanto gaudio affecti fuerimus: cū de eius salute: uel incolumi reuersione intellexerimus: & tūc ei de tali salute congratulabimur: deum rogantes q̄ hanc prius incolumitatē suam diu seruet. deinde ipsum deinceps ab omni malo tueatur. In tertia aut offeremus eidem amico omnē operam nostram ut in aliis fieri consuevit:

Propositio.

Congratuletur Eustachius andronico: pro salutis suæ pristinæ instauratione:

Exemplum:

pars 1

Quanto dolore affectus fueri diebus istis: Eustachi charissime: cū primū ex amicorū meorū litteris intellixissem: te in grauem quēpiam morbum incidisse per litteras quidē tibi significare nō possem. Existimaui profecto hanc mihi ægritudinem tuam: esse cōmunem: pro eo amore ac beniuolētia: quā i te summo opere affectus sum. quanto maior fuit exacta mœsticia: tanto maior nunc læticia successit: cū intellexerim: te iam dei optimi bonitate iuuante: i pristinam salutem fuisse restitutum: Gratulor igitur tibi prius pro ista incolumitate tua instaurata: deumq; exoro. ut diu te saluum seruet atq; superstitem ut nos omnes amici tui cupimus & peroptamus: quī tuo amore adeo deuincti sumus: ut nūq̄ possimus ab eo auelli. Nos quoq; scias diuina fauente pietate: saluos omnes esse atq; incolumes: & omnibus uotis tuis q̄libetissime paratos: dum tibi possumus esse & honori & utilitati q̄maximæ. Vale.

3

Exortatiuum genus.

Caput. XI.

Exortatiuum genus ē illud: quod fit: quotienscūq; personā aliquam ad aliquid paragendum uolumus cohortari: & huius generis species sunt duæ. Vna scilicet ad læticiam: altera uero ad dolorem.

Exhortatoria

Ad dolorem

Ad læticiam.

Exortatiua epistola ad læticiā est illa quæ scribitur ad amicū: quē exhortari uolumus ad aliquid paragēdū: quod illi i gaudiū honorē: & utilitatē futurū sit. Cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si exhortatiuā epistolā ad læticiā ad aliquē amicū scribere uoluerim⁹: quē cohortari uolum⁹: uel ad uirtutes capeſſēdas: uel ad gaudiū p aliq̄ re suscipiēdū siue ad aliqd aliud pagendū: qd i eius utilitatē reducet illā i pres qnq; diuidemus. In q̄q; prima beniuolentiā captabim⁹ ab ipsa re declarantes: quā ipsi amici ad quem scribimus: sit futura utilis res ipsa: ad quā ipsum exhortari studem⁹

In secunda uero beniuolentiā similiter capiamus a re ipsa laudātes ipsam ab honestate & iusticia: & demonstrātes ipsam æquissimā esse: & quocūq; pbatissimo uero dignam: ad hoc ut ipse amicus facilius icitet ad id faciendū: ad quod ipsum cohortamur: si senserit aliquid inde sibi honoris pfecturę. In tertia autem demonstrabimus rem ipsam esse possibilem & facilem ad peragendū. quia naturaliter quanto res ē facilior: tanto libentius a nobis suscipiē: cū natura nostra a labore procliuis sit ad libidinē & uoluptatē. In quarta uero ostendemus huiusce rei necessitatē: dicētes q̄ necessario amicū ipsum oporteat tale quid pagere: ne forte in aliquod damnum uel dedecus incideret. In ultima deniq; pponemus quid uolumus ipsum amicū facere: dantes ei modū rem ipsam peragendi: & hæc ppositio appellatur: quæ tamen inter cæteras partes est ponenda: ubi magis ad propositum facere uideatur. Propositio.

Exhortetur Fabius Papirium prætextatum: ingentium adolescentem: ad uitæ tutes capescendas: Exemplum: pars 1

Nihil unquā fuit papiri charissime: quod tā publicis q̄ priuatis reb⁹ maiori unquā emolumēto fuisse legamus: q̄ ea potissimū uirtus: quæ n̄ solum priuatas domos uerū & publica quoq; imperia regere: gubernare: atq; imprimis augere solita est: hinc & atheniēses doctissimos uiros rē suā publicā merito iter cæteras præstātissimā reddidisse cōperimus. Nec minus quidē clarissimoz ut rogo prudētia: sapiētissimoz cōsilio romanā scimus remp. conseruatā atq; mirifice ampliātā. Prætereo eiusdē uirtutis splendore: quo q̄q; potissimū ei familiaris n̄ minimū quidē honestatus est: est. n. tāta uirtutis gratia tāta gloria & auctoritas: ut facile ex ignobili quēquā nobilē: ex mortali immortalē reddere possit. Ad hanc igit̄ uirtutis laudē: pro singulari in te beniuolentia mea: his meis litteris te incitare disposui: n̄ q̄ ad illā te tua spōte satis incitatū esse diffidā: sed ut amorē ī te meum apud te testificatū relinquā. Nec pfecto tibi ad uirtutē capessendā difficilis additus pater: hanc enī tibi facillime cōparabis si hoc statueris: quæq; laudū gloriā adamaris: quibus artib⁹ he laudes cōparātur: ī iis potissimū esse laborandū. Hæc uides quanto tibi hac maxime tēpe state necessaria sint: cū cadēt reip. talī sit opus defensore: q̄ omni uirtute ualatus: eam ī pristinū statū: ueteremq; libertatē merito sit uendicaturus. Vale.

¶ Exhortatiua ad dolorem.

Exhortatiua epistola ad dolorē: est illa: quæ scribitur ad aliquē amicū: quem exhortari uolumus ad lachrimas & mœrorem: pro aliqua fortuna aduersa: uel publica: uel priuata: & huius epistolæ talis est regula. Regula.

Si exhortatiua epistolam ad dolorē ad aliquē amicū scribere uoluerimus: quæ ad lachrimas uel luctū icitare uolumus: pro aliquo casu aduerso q̄ nobis uel amic⁹ priuate acciderit: uel publice ēet euenerit: illam ī pres q̄tuor diuidem⁹. In q̄q; prima beniuolentiā caprabimus ab ipsa re: demonstrātes q̄rū sit iustū & honestū: aut p amicoz aduersitatibus: aut p pub. cōmoditatibus dolore: cū

præcipue huiusmodi calamitates debeamus cōmunes existimare. In secūda uero narrabimus casum ipsum propter quē uolumus ipsum amicū ad dōlorē cōmouere. In tertia autē cū uerbis accommodatis: exhorabimur ipsū ad dōlorē: p tali re suscipiēdū. In quarta uero & ultima demōstrabimus qū sit necessariū i huiusmodi calamitatibus dōlore: ut post dōlorē succedat cogitatio & cura cōsulēdi ipsi rebus afflictis pmitte'tes etiam nos operam nostrā in omnibus fore paratam: dūmodo possimus aliq pdesse. **Propositio:**

Exhortet planctū Cicerō: ad dōlorem capiendū pro reip. romane oppressio-
ne.

Exemplum.

pars i

Cum iure tā diuīno q̄ humano cogente post pientissimū i deos obsequiū quicquid i nobis est: illud totum patriæ reip̄ publicæ debeat pro cuius non solū prosperitatibus lætari: cōmoditatibusq; lugere debemus: sed pro qua etiam sanguinē effundere: si opus est debiti sumus: n̄ sū ab officio boni ciuis alienū arbitratū. si expositis calamitatibus nostris: ite ad nobiscū lachrimādū icita uero. Scias plance charissime pristina illā dignitatē & auctoritatē nostram qua mirifice hoc i senatu pollebamus: Cæsaris nunc iniquitate penitus esse sublatam: q monarchiam ip̄erit consecutus: non solum partes ab urbe propulsi: sed nec alicui uiro bono libeq; amplius nomen reliquit. Quis igit est tam ferreus ciuis: q se a lachrimis continere possit? amissa nāq; dignitate nostra: quid reliquū nobis eū: nisi ut in luctu & squalore taceamus: flemus: plo-ramus ululamus tota die: teq; lachrimaq; istaq; etiam uolumus factū habere. necesse enim: est ut gemitus augeant: lachrimæ excrescant: ploratus crebrior fiat: hæc enim fortassis animorū qdam irritamēta fuerit: q diu iururiam istā pati nequibunt. Quod si quis ad hanc laudabilē prouinciā aīum adiecerit non recuso laborem: sed potius ad omne capitis periculum subeundū: om-
nem operam meam: uitam deniq; ipsam libentissime paratam uoueo. Vale.

Diffusiuum genus.

Caput. XII.

Issuasium genus est illud: quod sit quotiēscūq; ad aliquē amicū scribimus: quem si uiderimus iclinatū ad aliquid peragendum. ab eo uolumus deducere. & huius generis species similiter sunt duæ: una scilicet a læticia: altera uero a dōlore.

Diffusiuia

A læticia

A dōlore

Diffusiuæ epistola a læticia. ē illa. quæ scribit ad aliquē amicū quem si uiderimus iclinatū ad aliqd reprehensibile gaudiū. ipsum ab eo conabimur retrahere & huius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si diffusiuā epistolam a læticia ad aliquē amicū scribere uoluerim? cui dissuadere iēdim? ne i aliquam idebitam læticiam prūpat. uel ad aliqd faciēdū properet. quod ipse sibi bonū futurū existimet. illam similiter in partes quinque diuidemus. In quarum prima ostendemus rei ipsius in utilitatē si fecerit

eam:& omnibus medijs demonstrare conabimur ipsam omnino esse dāno
sam. In secunda uero aperiem⁹ rē ipsam esse penitus iniustā & inhonestā:&
minime uiro bono cōdecētem:ita ut p̄ hāc media ipsū amicū nostrū idu
camus ad hoc ut rem ipsam existimet nullo pacto ei⁹ faciēdam. In tertia autē
pponemus quo pacto sit ab ipso amico pagendū:ut a tali re faciēda desistat
& simul rei ipsius modū aperiemus:quo debeat in ipsa re pcedere. In quarta
uero demonstrabimus quantū sit ipsi amico facile:a tali re faciēda desistere ita
ut per hāc facilitatē citius inducatur ad persuasione. In quinta uero & ultima
declaram⁹ necessitatē ipsam:pp̄ter quā sit coactus a tali lāritia desistere si
mulq; ipsi amico offeremus omnem operam nostram:si uoluerit persuasio
nibus nostris morem gerere.

Propositio.

Disuadeat Curioni Cicero in lāritiam prorūpere:q̄a Cēsar monarchiā ob
tinuerit imperiū.

Exemplum.

pars 1

Inueterata fuit dignissimaq; uniuscuiusq; philosophātis opinio:Curio charis
sime nihil uiro bono iūtilius esse nihilue damnosius:q̄ de suæ reip. oppressi
one gaudere pro cuius cōseruatione:quāto quis maiore laudē ac gloriā cōse
quitur tanto maiore nota dignus efficit⁹ qui in eam aliquid attrētare studuerit
Adde p̄terea q̄ nihil unq; uiro digno inhonestius:nihilue turpius existima
ri pōt:q̄ in reip. suæ casibus lāritiā praeferre:pro qua si quis etiā pulcherri
mū sanguinē exposuerit:nō modicā sibi gloriā & laudē cōparabit. Cū igit
itelligā te pro Cēsaris uictoria tātū gaudiū suscepisse:ut uix te ab eius publi
ca ostentatione continere possis:dolui certe:te ī tantū dilapsū fuisse facinus
ut etiam ī malis tuæ patriæ gaudere possis. Proinde te hortor:ut ab ista lāri
tia uana & turpi desistere uelis. Facile.n. tibi ē omnē lāritiā istā ī lachrimas
uertere:cum praeicipue optimus semp ciuis fueris existimatus:cuius officiū
est:illam pulcherrimam mortē ducere:quæ p̄ patria suscipi⁹. Adde etiā q̄ ī
tantis totq; reip. perturbatiōibus:tibi necesse est:nō solū ab hac animi hilari
tate discedere:sed & p̄petuas lachrimas periclitātī patriæ cōdonare. Vides
enim quanta etiā tibi sint mala ī hac publica calamitate patiēda:nisi corde
& animo ingemiscens:cadentibus rebus mature cōsuleris.quod ut facias te
rogo:& ad id peragendū omnem tibi operā meā paratam deuoueo. Vale.

Disuasiva a dolore:

Disuasiva epistola a dolore est illa quæ ad aliquē amicū scribi⁹:quē si uideri
mus iclinatū ad aliquē reprehensibilē dolorē:uel minime laudabilē:ipm ab
eo deducere conabimur.& huius epistole talis est regula.

Regula:

Si disuasiuā epistolā a dolore ad aliquē amicū scribere uoluerimus:cui disua
dere intendimus:ne pp̄ter aliquā causam in m̄cerorē deducat:quē ipse forte
inconsiderate suscipit:illam similiter ī partes quinq; diuidemus. In quarum
prima declaram⁹ quantū sit inutile uel damnosum ipsi amico nostro ī tali
casu dolorē ostendere:cum praeicipue hoc non sit tiri sapientis officiū ut in re

bus aduersis dolere debeat. In secunda uero demonstrabimus: ipsi amico non esse honestū uel laudabile. si ppter ipsam rē doleat: & hic si uoluerimus: aliquā rōnem adducemus: ppter quā pbemus turpe esse ipsi amico nostro: si in dolore diutius moret. In tertia aut conabimur oībus mediis: quibus nobis possibile fuerit: ipsū amicū a tali dolore deducere: & in gaudiū potius & consolationē iducere. In quarta uero demonstrabimus hoc facile esse: si uoluerit amicus ad letitiam se uertere: & ab ipso dolore discedere. In quinta uero & ultima ostēdemus quantū sit ipsi amico: ad quē scribimus: necessariū: ut a tali moerore penitus discedat: adducendo aliquā rationē: quā uideatur ad propositum facere: nam epistola ista est quasi similis epistolae cōsolatoriae: de qua superius mentionē fecimus: & simul etiam in hoc loco: si nobis uidebitur: offeremus ipsi amico omnē operam nostram: dū possumus ipsum a tali moerore uel dolore remouere: & in aliquod gaudiū deducere.

Propositio.

Disuadeat Marco Antonio Brutus: in luctu tabescere propter Iulii Caesaris in teritum. pars

Hoc est officiū optimi cuiusq; ciuis Marce Antoni charissime: ut non solum re publicam suam & bonū commune diligat: sed illud etiam pro uitri sui quære: & quæsitū mirifice conseruare conetur. pro quo tutando etiam: si opus fuerit: quanlibetissime sanguinem ipsum effundere cupiat. quod quī facere neglexerit: uel acriter puniri debeat: & a senatu alienus censi. Non enim laudabile est: imo turpissimū & detestandū facinus: pro priuato bono publicum & cōmune spernere: ac spernendo destruere. imo & qui hoc facere præsumpserit: poenas luere decet: & nullū morte sua amicis luctum relinquere. Cum igitur propter Caesaris internitionem uideam te in moerore & luctu constitutū: non possum summopere mirari: cū præsertim te semper bonū probatissimumq; ciuē cognouerim: qui non solum de republica tua semper benemereri studuisti: sed omnes in eam crudelissime delinquētes: tanto persecutus es odio: ut tanq̃ in matrem tuā sæuientes fuissent: eos sic tibi inimicos existimaueris. Recipe igitur priorem animum tuum in patriam: & pro nequissimi tyranni nece noli tantopere cōmoueri: qui nullā uiris bonis libertatem relinquēs: pucherrimā reipublicæ faciem in turpissimā conuerterat. Facile namq; est tibi uiro prudentissimo a dolore & luctu ad lætitiā potius & consolationē animum deducere: cum præcipue uideas tali occupatore extincto: pristinam iam sibi libertatē ipsam recuperasse. Cogita præterea quantū tibi hoc præsertim tempore: necessariū sit: ut relicto moerore serenissimam patriæ tuæ faciem ostendas: quæ tuis subsidiis fulta: possit aliquid ex tantis calamitatibus respirare: quod ut facilius facere possis. dābimus operam oēs nos amici tui: ut in rebus omnibus nostra officia sint tibi quālibetissime parata. Vale.

Inuectiuum genus est illud quod fit quotienscunq; personam aliquam uel amicam uel inimicam reprehendere uolumus: pro aliquo crimine sceleris uel ignorantiae: & huius generis spes sunt duae. Una scilicet criminis: altera uero contentionis.

Inuectiua

Criminis

Contentionis.

Inuectiua epistola criminis est illa: quae ad aliquam personam scribitur: aut amicam: aut inimicam: quam per aliquo scelere uel flagitio: siue remissae: siue excusae descenderet uolumus acculare: cuius epistolae talis est regula. Regula.

Si inuectiua epistola criminis ad aliquam personam scribere uoluerim: primo scire debemus: quod si persona ipsa ad quam scribimus: est nobis amica: remissa in uectione utendum erit: & prius uerbis asperis accusandum: deinde in bona uerba de sinendum. Si uero inimica fuerit persona: tunc in tres potissimum partes ipsam epistolam diuidemus. In quarum prima beniuolentiam captabimus a persona nostra: declarantes quod ad tale inuectionem non uoluntarie: sed coacte sumus impulsus: & quod saepenumero a tali inimico lacerasti: ad ultimum usque perpeSSI sumus: sed nunc amplius pati non possumus: cum praecipue ipsius personae uitia in alicuius damnum uerteretur: si non esset accusata & castigata. In secunda uero re ipsam reprehendendam adducemus: simulque rationes omnes: quae ipsi inuectioni uidebuntur accommodatae. In tertia uero: si amica erit nobis persona: ad benignum aliquem sermonem conuertemur ipsam monentes: ut a tali facinore desistat: quod si fecerit: omnem ei operam nostram offeremus: quibetissime paratam. Si uero inimica erit persona: beniuolentiam iterum a nostra persona constituemus: dicentes: nos amplius nolle in ipsum inimicum inuehi: ne potius propter odium id fecisse uideamur: qua ueritate: sed quod in aliud tempus caetera uolumus dicenda reseruare. Propositio Inuehatur Cicero in Lucium catilinam: qui in patriam receptus. coniurare parat.

Exemplum.

para 1

Nihil est Luci Catilina quod me magis hac tempestate sollicitet & intollerabili pene dolore conficiat: quam quod & multorum sermonibus & litteris intellexi: te. scilicet. in patriam tuam: pro cuius deberes libertate liberet uitam effundere: coniurationem parare. quod perfecto inter caetera uitia scelestaque facinora tanto detestabilius est: quam to bonum communi priuato melius nobiliusque censet. Vnde nisi me amor sumus: quo in te afficior: mutuaque beniuolentia nostra impelleret: potius mihi tacendum quam ad te scribendum existimarem: uolui tamen haec pauca ad te mittere: ut quidnam potissimum hac in re senserim apud te testatum relinquerem. Quis furor: quae infantia: quaeue potius dementia te ad tantum scelus peragendum commouere potest? Tunc patriae filius: uel ejus membrum scelestas audebis in matrem uel potius corpus tuum manus inferre: lugentesque pueros: lachrimantes matronas: luctuosos ciues: lugubrem senatum: destructam rempublicam deorumque profanata poteris

cernere templa: & quibus queso oculis ista cōspicies: Sed regiam inquires di-
gnitatem quero: dominatum cōcupisco. Et quæ per deum immortalem po-
test esse dignitas: tali merito nomine decorāda: quis dominatus honestus: q-
reip. lachrimis: bonorumq; ciuium depopulatione paretur: ille quidem iudi-
cio meo est honor existimādus: illa merito dignitas appellāda quæ ī temp.
collatis meritis acquiritur. Nihil ē enim: quod maioris fructus gloriæq; esse
possit: nec quicq; ex omnibus rebus humanis ē præclarior atq; præstātior: q̃
de rep. benemereri. Tu autem reip. oppressione immortalem tibi laudē pa-
rare spās: falleris: mihi crede: carilina: ac longe deciperis. Vide ne dū tibi im-
mortalitatem quæris ultam amittas: atq; exiguam hanc existimationē quā
tibi olim cōcitalisti: foedissimo nomine deturpes ac dehoneste. Repelle igitur
a te id clementissimam uel potius nefariam mentem istam. ac reip. incumbas:
quæ teq; tuosq; dignis ac preciosis quidē possit muneribus dignitatibusq; ex-
ornare ut oib; gratus: omnibusq; iucundus existens: in dulcissimæ tandem
patriæ sinu susceptus: diu faustus scelixq; uiuere possis: quod si facere uolue-
ris: ut spero & opto: oēm tibi operam meam offero: in oibus tuis optatis q̃li-
bentissime paratum. Vale: ¶ In uectiua contentionis.

In uectiua epistola cōtentionis: est illa: quæ ad aliquam psonam scribitur cuius
ignorantiā reprehēdere uolumus: super aliquo loco humano: super quo est
nobis cū ea contentio: cuius epistolæ talis est regula. Regula.

Si in uectiuam epistolam contentionis ad aliquam personā scribere nolueri-
mus: cū qua nobis sit controuersia: super aliquo loco studioso uel humano
& ipsius in ea re ignorantiam reprehendere uel accusare curauerimus: illam
in partes tres similiter diuidemus. Et q̃uis possimus ipsam epistolam dirige-
re ad eam personā: ad quam scribimus: melius tamē est q̃ ipsam mītamus
ad aliquem tertiū: apud quem tanq̃ iudicem: res ista agatur. Sed utcunq; sit:
In prima parte epistolæ ostendemus sicut in superiori factum est: & non sit
officiū uel consuetudo nostra in tales controuersias uenire: cū potius semp
pacem & quietem amauerimus: & q̃ se penumero prouocati: ad ultimū usq;
simus perpeffi. Tamen dicemus: impræsentiarum tantam esse aduersarii
nostri insolentiam: quæ præcipue tendit ad honorem nostrum denigran-
dū: q̃ nullo pacto amplius tacere possimus: sed potius omnino uelimus rē
istam agere apud ipsam plonam: ad quā scribimus: ut ppter bonitatē & præ-
stantiam suam uelit super ea iudicium ferre. In secūda uero narrabimus bre-
uiter & dilucide rē ipsam: super qua est inter nos exorta cōtrouersia: simulq;
recitabimus rationes nostras: ipsas confirmando: & per oppositū rationes
aduersarii confutabimus. In tertia autem dicemus multa etiam alia nobis di-
cenda esse: quæ tñ dicere nolumus: ne uideamur potius odio q̃ ueritate faci-
ente: eius ignorantiam accusare: rogabimusq; amicum nostrum: ut super his
rebus imperitiā aduersarii nostri iudicet: simulq; illi cōmēdabimus nos:

& ei offeremus omnem operam nostram: in omnibus paratam:

Propositio.

I nuehat in batillū gelius: qui ipersonale uerbū dicit numeris & psonis carere

Exemplum:

pars 1

Nihil unq̃ a me magis alienū esse uolui: obseruandissime doctor: q̃ alienis de
tractiōibus delectari: quæ profecto iniquum semper & malivolū hominis
animū præferunt: sed potius ab inimicis meis & æmulis sæpissime lacerā-
tus: ad ultimum usq; perpeſsus sum: ne iquinatissimus & ipudentissim⁹ eorū
maledictis respondere conatus: aliquid ī me simile eē ostēdere: quod me ad
respondendum alliceret: Sed cum diebus istis uarias in me batillus cōtume-
lias coniectare non cesser: quæ non solū ad litterariam controuersia: sed ad
honoris quoq; mei offensionē pertinent: statui nō amplius silere: sed apud
te iudicem peritissimum: huiuscemodi cōtrouersiam agere. Clamitat igno-
rāntissimus iste nebulosus: uerbum impersonale numeris & personis carere: cū
ipersonale a personarū carentia præcipue dicatur: nec sibi aliquo pacto per-
suadere potest impersonali uerbo numeros & psonas accidere: quod licet mul-
tis possem rationibus & auctoritatibus approbare: unam tamen potissimū
adducā: quæ inter cæteras facilior existimatur. Certum enim est uerbo per-
sonas & nueros accidere: accidentia autē nō cōmunia sed propria sunt uni-
uscuiusquæ partis orationis: ita q̃ omnibus speciebus sub suo genere cōten-
tis conuenire debēt: ut prisciano placuit: ergo numerus & persona etiam uer-
bo impersonali accidente: uel impersonale uerbum nō erit: sed cum imperso-
nale uerbū species sit relinquetur ipsum etiā numeros & psonas habere. Nec
obstat eius denominatio: q̃ scilicet a personarū carentia impersonale dicatur
nam sicut mūtē dicūt litteræ nō quia omnino uoce careant: sed q̃ ad simi-
litudinem cæterarū litterarum sint tanquam mutæ: cū uocem minimam ha-
beāt: ita & impersonale dicitur: non q̃ sine personis sit sed quod ad similitu-
dinem personalis: illas distinctas habentis sit tanq̃ sine psonis: cum eas cōfu-
sas habeat. Plures quidē & alias possem huiusce ignorantissimi hominis in-
eptias scribere: quas dedita opā prætermittere statui: ne illas carpendo odio
se potius q̃ ueridice id facere uiderer. Tu igitur super his rebus sentētiā fe-
res: qui latinitatis nostræ lumen existis: & me tibi cōmandatum habebis cui
ego omnem operam meā offerro: ī omnibos uotis tuis quālibentissime ac
commodatam. Vale.

Expurgatiū genus.

Caput. XIII.

Expurgatiū genus est illud: quod sit: quotienscūq; aliquid nobis
obiectum expurgare uolumus: uel quum: circa rem aliquam quæ
nobis posset opponi: excusationem nostram exponere conamur
& huius generis species similiter sunt duæ: una scilicet criminis:
altrera uero Contentionis.

Criminis

Contentionis

Expurgatiua epistola criminis est illa: quæ a aliquâ personâ scribitur: amicâ uel inimicâ: a qua fuerimus aut remisse aut excandescer pro aliquo scelere uel flagitio accusati: cuius quidē epistolæ talis est regula.

Regula.

Si expurgatiuâ epistolam criminis ad aliquam personâ scribere uoluerimus: primo scire debemus q̃ ista epistola dupliciter fieri potest: uno scilicet modo remisse: & altero excandescēter. Remisse scribitur hæc epistola: quādo apud amicū nos uolumus excusare: pro aliquo crimine: cuius etiā ipse nos remis- se insinulauerit: & tunc hæc epistola potius excusatoria dicitur. Excandescēter autē hæc epistola scribitur: quando aut apud inimicū nos defendere uolumus ab aliquo crimine obiecto: aut apud aliquam tertiā personam: quod uis ratiū est. Sed quocunq; modo fiat ipsa epistola: eam in tres potissimum partes diuidere solemus. In quartū prima: per aliquā rationabilē causam: aut uerā: aut saltē uerisimilē nos excusamus ab eo crimine: quod fuerit obiectū dicentes aut hoc non esse uerū: quod ab ipsa persona scribatur: aut per inprudentiā uel ignorantiam & non maliciose id fecisse: quod nobis uitio ascribitur. In secunda uero aut remisse aut excandescēter: secundū epistolæ missæ naturam: ipsam personam ad quam scribimus: uel tali uel alio uitio criminibimur: dicentes q̃ boni uiri officiū est: ante q̃ alios reprehendat: se ipsum inspiciere: ne cæcus cæcū illudat. In tertiā autem & ultimā: si remissa fuerit epistola: promittimus amico nostro: in tale crimen amplius non esse lapsuros: simulq; cohortabimur eū: ne & ipse in talē culpam incidat cuius eum accusauerimus quia eodē illum crimine condēnabimus: cui etiam offeremus omnem operam nostram: in omnibus suis optatis merito paratam. Sed si excandescens fuerit epistola: cohortabimur personam illam: ad quā scribimus: ut deinceps a detractiōe desistat: quia si quæ uult: dicere perrexerit: quæ non uult: fortasse audiet. Vel si ad tertiā personā scribatur epistola: possumus similiter inimicū admonere: ut a maledicendo se abstineat: deinde excusabimus nos: si contra uiri boni officiū inimico detraxerimus: dicētes. q̃ hoc ex iniquitate non fecerimus: sed potius ut suis maledictis finem aliquando imponeremus.

Propositio.

Expurget se. L. catilina a coniurationis crimine: cuius fuerat a Cicerone insinulatus:

Exemplum

pars 1

Ea semper fuit conditio mea patres cōscripti: ut maliuolos penitus hominēs: alienæq; famæ sæuissimos obrectatores abhorrerem: nihilq; magis uiro bono detestabile existimarem: q̃ mordaci quodā liuore aliena carpere ac lacere: hacq; tandiū in sententia permansi: q̃ a plerisq; sæpenumero laceffit: ad ultimum usq; perpeffus sum. Sed cū diebus istis ab inuidissimo huius cemodi rabula: omniumq; bonorū inimicissimo: assiduīs obrectationibus

C 11

prouocatus sim: dissimulaui quoad potui: nesci maledictis omnibus respon-
derem: in idē procacitatis uitium incidere: quod impudentissimus iste scur-
ra non erubescit: cū tantū adhuc quortidianis me conuitiis suis lacerare non
desistat: bona cū uestra uenia patres conscripti: in uocē tandem erūpere sta-
stui: atq; uno: ut aiunt: labore: duas erumnas soluere: & maledictis scilicet car-
nificis huius respondere: & eius uobis scelestissimam conditionem aperire:
quo manifestius scire possitis: quantum sit eius callidissimis dictis fidei ad-
hibendū: Exclamat bonorū omnium inuidissimus iste calumniator: catili-
nam bonū optimumq; diuē in patriam coniurasse: quæ quondam non opi-
bus solum: sed & sanguine proprio a suis semper progenitoribus seruata est:
Exclamat inquilinus contra patricium: rem scilicet publicam suam: suam in-
q; cuius ab urbe condita ad hæc usq; tēpora membrū semper extitit: destrue-
re conari: tanq̃ alter alteri inter se corporis artus rebelles essent. Huic ne scele-
ri patres conscripti credendū censetis: qui tanq̃ comperta foret hæc confura-
tio in coniurationem inuehitur: qua quæso coniectura: quibus signis: quo
uermouente id percipere potuit: nisi fortasse suorum conscientia scelerum:
quod in se uidet delirus fenex in aliis suspicetur: qui nullū unq̃ bonū ciuem
amare potuit: sed omnibus semper insensus: die noctq; insidias parare cō-
stitit: quo se omnibus uilissimus arpinas præferre possit. Videte quæso pa-
tres conscripti: quantum sit huic pessimo uiro fidei adhibendum: ut aliquan-
tis per ad eius scelestā facinora me conuertam. Nuper enim cū albis pedibus
hanc se in urbē contulisset: ac inani quadā eloquentia sua fretus: pauperrimo
rum in se animos conuertisset: suis adeo eo illecebris spoliavit: ut nihil ipsis
amplius reliquū fecerit. Hinc ex inopia subito in maximas diuitias dolose
excreuit: hinc domus: hinc agri: possessiones seruit: clientes: quæ omnia tam-
cū sibi parare non potuisset: nisi insidiis: quibus abundat: pauperrimæ ple-
bis bona surripuisset. Ex hac igitur foedissima opulentia tanta supbia excre-
uit: ut parricio quoq; ordinī insensus: non illi solum molestus esse: uerū etiā
eū pro uiribus destruere conetur. Attingere profecto reliqua nefanda huius-
ce nebulonis facinora: & plurima quidē: nisi benignissimas aures uestras tali
cōmemoratione offendere dubitare: uidi enim grauius auditorū animos of-
fendere: qui aliena flagitia aperte dixere: q̃ eos qui cōmiserē: proinde ea de-
dita opera subdicebo: uestrū tamen est: res istas æquo animo cognoscere: ac
ciuem uestrū ab huiusce rabulæ insidiis liberare.

¶ Expurgatiua contentionis.

Expurgatiua epistola contentionis est illa: quæ ad aliquam personam scribitur:
a qua reprehensi fuerimus super aliquo loco humano: super quo fuerit inter
nos contentio: cuius epistolæ talis est regula:

Regula.

Si expurgatiuam epistolam contentionis ad aliquam personam scribere uolu-

erimus: a qua fuerimus reprehensi super aliquo loco super quo inter nos fue-
rit aliqua controuersia. Scire prius debemus: quod ut plurimum talis episto-
la scribitur ad aliquam tertiam personam: prout epistola superior: apud qua
huiusmodi controuersia tractatur: sed nihilominus potest ad ipsam perso-
nam propriam dirigi: ad quam scribere intendimus. Sed utcumq; sit: epistola
ista similiter in tres potissimu partes diuidetur. In quarum prima faciemus
prius exordium: declarantes qua causa simus incitati ad respondendum illi:
ad quem scribere uolumus: uel de quo loqui intendimus: & quod licet non sit
nostra consuetudo altercati: & praecipue cu hominibus malis & ignorantibus
tamen ne tacendo uideamur consentire suis detractionibus: uoluerimus illi
respondere. & tunc adducemus rationes aduersarii nostri: quas ipse scripserit
& illas confutabimus: prout melius poterimus. In secunda uero parte: ex op-
posito demonstrabimus aliquam ignorantiam aduersarii nostri: quae omni-
bus sit manifesta: & tamen cum omni moderatione conabimur in ipsum in-
uehi: ostendentes eum penitus esse litterarum omnium uel rerum expertem
In ultima autem dicemus: quod licet plura essent de tali homine dicenda quae
ipsum ignorantiam apperuisent: tamen uolumus ea omnia recitare: ne uidea-
mur potius propter odium: q̄ propter rei ueritatem: i ipsum inuehi: simile
dicemus nos uoluisse hunc amicum nostrum tanquam rerum istarum iudi-
cem constituere: ut ipse intelligat: qua causa fuerimus ad scribendum incitati
cui etiam offerem⁹ omnem operam nostram in omnibus eius amici uotis q̄
libentissime paratam & penitus accommodata.

Propositio.

Expurget se batillus ab ignorantia: cuius fuerat accusatus agelio.

Exemplum:

pars 1

Accusatus a gelio saepenumero ignorantiae: doctor excellentissime: non solu
super quibusdam humanis locis: in quibus iam per multos dies iuice disce-
ptauimus: sed fere super omnibus quae doctum uirum intelligere decet: licet
ingratis in hanc: ut ita dixerim: sanguinariam palestram descendam: non pos-
sum tamen differre: quin respondeam: ne secundum publici mimographi senten-
tiam ueteres ferendo iniurias: nouas inultem: & profecto nihil mihi gratius
est q̄ coram excellentia tua huiusmodi controuersiam agitari: quae & totius
humanitatis & utriusq; uirtutis lauream consecuta est. Acculat me simplicissi-
mus iste nebulo quod uerbum impersonale dixi rim numeris & personis de-
ficere: tanquam rem falsam: & ab omni penitus ueritate semotam: nititurq;
hoc praeferant auctoritate probare: dicentis ideo personas & numeros imper-
sonali accidere: quia accidentia generalia debent esse omnibus suis speciebus
Cui licet respondere non deberem: tanquam ignaro & rupissimo niro: tamen
uolo ipsum liberalitatis meae participem fieri: eiq; declarare. quod haecenus
percipere non potuit. Accidentia duobus modis accipiuntur: scilicet proprie

& communiter: si propria dicimus esse accidentia uerbi: tunc uerum est qd oī
bus suis speciebus conuenire debet: & hoc modo uerbum impersonale nume
ros & personas habebit. Si uero communia tunc uerbum impersonale: ut a
personali distinguatur: numeris: ut ego existimo: & personis carebit. Hoc uo
lui ipsi condonasse munus. Sed in reliquis cū tali uiro silentiū potius: q̃ ora
tionem mihi statuo laudabiliorem: nō enim mihi esset honor cum tali uiro
diutius contendere: qui etiā prima grammaticæ rudimenta ignorat: quiq̃
nihil unquā de se boni præstitit: nisi plagerio quodā furta multa etiā enor
miter elaborata: quæ omnia si narrare uellem: uideret potius ex maliuolētia
quā rei ueritate: in ipsum inuehi. Dimittā igitur quod dicēdū erat: aliud tē
pus aperiendū si melādere perseverabit: tua tamen præstantia bene cognita
utriusq̃ sententia sapientissimū: ut eius moris est iudiciū feret: cui me in oī
bus uotis suis offerro paratissimū. Vale.

De Domesticū genus.

Caput. XV.

Domesticū genus est illud quod sit cōmuniter: quādo de rebus no
stris domesticis ac familiaribus: aliquē amicū admonere intendi
mus: & huius generis species sunt duæ. Vna scilicet de proprio sta
tu: altera uero de negociis.

Domestica

De proprio statu

De negociis

Domestica epistola de proprio statu est illa: quæ ad aliquam personam scribit̃
quā de salute aut egritudine nostra uel aliena admonere uolumus: cuius epi
stolæ talis est regula.

Regula.

Si domesticam epistolam de proprio statu ad aliquā personam scribere uolu
erimus: quam admonere intendimus de nostra uel aliena salute aut ægritudi
ne: illā in tres partes diuidere debemus. In quarū prima secū dū cōsuetudinē
Ciceronis: solem⁹ istā uel ei similē clausulā apponere: si uales bene est: ego q̃
dē ualeo. In secunda uero recitamus dilucide ac breuiter: uel salutē nostrā uel
salutis reparationē: si ægroti fuerimus: uel forte etiā egritudinē alicuius ami
ci uel cognati nostri: & quo pacto se ī principio ægritudinis habuerit: & tan
dem quibus mediis sit liberatus: semper in omnibus his deo gratias agentes
qui sic fieri uoluerit. Vel etiā si casus acciderit: scribemus de conditiōe nostra
uel ī paratis opib⁹: uel ī dignitate quæ sita: ita ut uideamur: de his rebus ami
cū admonere: qui uel lætari: uel dolore debeat de utraq̃ fortuna nostra. Inter
tia autē & ultima solem⁹ apponere huiusmodi clausulas. Vale: & me ames
ut solitus es: uel & me nō diligas sed ames: quia ita me dii ament: ego nō solū
te diligo sed obseruo. Possum⁹ etiā si uolumus: ante tales clausulas addere
operæ nostræ in omnibus oblationē: quæ admodum in omnium ferme epi
stolaz sine seruat̃.

Propositio.

Admoneat Curtius Scipionē de salute sua: quam post grauē ægritudinem re

parauit.

Exemplum:

Pars 1

Si uales: bene est: ego equidē bonitate dei optimi in hūc usq; diē satis ualeo: & conualescere incipio. Miratus es fortasse Scipio: q; cū semper antea creber / rimas ad telitteras dare solitus essem: nullas tamen iam multis diebus dede / rim: & forte negligentiam in me ueritus me negligentiae criminis insimu / lasti. quod ut tibi huiusce rei causam aperiam: non negligentia factū esse sci / as: sed ægritudine potius & morbo impediēte: qui cū me diebus exactis ex / asperatæ cuiusdam febris paroxismo occupasset: in tantā debilitatē corporis / deduxit: ut uix mihi spiritus ipse superesset ad uitā: unde desperatis rebus, cū / iam animā deo: miserimāq; corporis membra medicis cōmendassem: expe / ctabam pauperrimus homo ultimā horā: qua mihi ex hoc mundo migran / dū esset. Sed uolente deo: cuius benignitate cuncta reguntur: non sine tamē / magna difficultate: & numerosa pecunia sum in pristinā salutē restitutus: de / bileq; quondam corpus respirare coepit: speroq; indies melius conualescere / Hac igitur ægritudine impediēte: non potui officio in te meo satisfacere: / quod tamen nunc restituta salute exequi uolui. Te igitur nūc admoneo me / satis saluū esse atq; incolumē: indiesq; melius habiturū nec non percipidū / esse de statu tuo omnīq; tuorū aliquid percipiendi: quos oēs fauste felici / terq; ualere semper exopto: quibūs etiā me offero in oībua paratum. Vale / & me ut facis amaraualitudinēq; tuam cura diligenter.

¶ Domestica de negociis.

Domestica epistola de negociis est illa quæ ad aliquā personā scribitur: quā fa / miliariter de negociis nostris admonere uolumus. cuius epistolæ talis est re / gula.

Regula.

Si domesticam epistolā de negociis ad aliquā personam scribere uouerimus / quā admonere cupimus de successione alicuius familiaris negotii quod ad / nos uel ad ipsam perrineat: illam similiter in partes tres diuidemus. In qua / rum prima clausulam aliquam superiori similē ponemus: quia istæ clausu / læ maxime sunt cōmunes ad huiusmodi epistolas incipiendas. In secun / da uero subito ad negociorū nostrorū narrationē accedemus ea breuiter di / lucide & aperte narrantes: nihil tamen prætermittentes quod ad ipsam rē / facere uideatur. In tertia aut conclusionē nostram faciemus: dicentes q; uo / luerimus ipsum amicū de tali negotio admonere: quia scimus utraq; fortu / nam nostram illi esse cōem propter amorē & beniuolentiā qua in nos affici / tur: simulq; adiungemus cōmunes clausulas finales: offerendo scilicet operā / nostram ipsi amico paratā: & addendo similes clausulas prioribus: qualis ē / ista. Vale: & me toto corde perames: ego enim: ne mentiar: te mihi charissi / mū habeo.

Propositio:

Admoneat Lucilium Valerius de familiaris negotii sui expeditione.

Exemplum:

pars 1

C liii

Si uales: bene est: ego quidē ualeo: & te quoq; ualere cupio. Scio me tibi hodie
lucilli charissime: tanto iucundiores nuncium esse laturū: quanto maior est
amor & beniuolentia in me tua: quæ utraq; semper existimauit fortunā no
bis esse cōmunem. Exagitata tandem: & per aduersarios meos uariis calum
niis in longū deducta causa mea: quæ diebus exactis me sæpissime male ha
bebat: ac animū meum diuerse trahens: non minus timoris q̃ sollicitudinis
afferebat: demum calendis martiis: summo cum omnium applausu ciuium:
ab æquissimis iudicibus: ex sentētia nostra fuit expedita: aduersarijꝫ nostrī
etiam maximo clamore conuulsi: iactati ac penitus repulsi. Qua in re tam
diis immortalibus quā etiam amicorū humanitati: qui mihi benignissimas tu
lere suppetias: perpetuā scio me gratiā debiturū. Ab omnibus igitur quas
quotidie molestias pariebat: liberatus: tranquillū quietūq; animū meū de
inceps ad ea penitus studia nostra reducā: quibus secundæ res ornantur: ad
uersæ adiuantur: referamq; me ad eū consuetudinis nostræ iucundissimū
fructū capiendū: quo antea utriq; nostrū perfrui licebat: ut mihi uoluptatem
& gaudiū: tibi uero non minus solatii adiungam: cui etiam omnē operam
meam offero: in omnibus optatis tuis quanlibentissime paratā. Vale. & uali
tudinē tuam cura diligenter: ac me mutuo: ut facis: diligas.

¶ Cōmune genus.

Caput. XVI.

Commune genus est illud quod sit: quotienscunq; ad amicū scribe
re uolumus: ut eū per litteras nostras uisitemus: etiam si nihil acci
dat: quod scribendi materiā præstet: & hoc genus similiter in du
as species diuisum est: quarū una est de proprio statu: altera uero
de negociis.

Cōmūnis

De proprio statu

De negociis

Cōmūnis epistola de proprio statu est illa: quæ ad aliquam personā scribitur:
quam: licet nullū nobis argumentū scribendi datū sit: tamen per litteras uisi
tare uolumus: & pro ipsarū argumento: de nostra tantū salute: illam admove
mus: Cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si cōmunem epistolam de proprio statu ad aliquam personā scribere uolue
rimus: quam per litteras nostras uisitare intendimus: & tamen nullū est no
bis scribendi argumentū relictū: illā in tres potissimū partes diuidemus. In
quarū prima a persona nostra beniuolentiā captabimus: dicētes: q̃ licet nul
la accidat nobis materia: propter quā simus incitati ad scribendū ad ipsum
amicū: tamen propter beniuolentiā & amorē: quo in ipsum afficimur. non
possumus desistere a scribendo: tū ut ipse ex litteris nostris aliquā uoluptatē
capiat: tū ut ex eius respōsiōe: nos similiter iucunditatē percipiamus: cū sc̃pue
nulla sit res quæ magis absētes amicos presentes faciat q̃ epistola. In secūda
uero declarabimus ei salutē nr̃am: similiter de eiꝫ salutē aliq̃ sc̃ire cupiētes:

quam deū rogabimus perpetuam esse & scelicem seruari. In tertia autem ro-
gabimus ipsum amicū: ad quem scribimus: ut uelit scēpissime nos litteris su-
is uisitare: ex quibus intelligamus de eius statu & salute: & ex tali intelligētia
iucunditatē capiamus. Cui etiam ut in aliis epistolis fieri consuetum est offe-
remus oēm operā nostrā: in oībus suis optatis: q̄libētissime accōmodatā.

Propositio.

Scribat ad Ciceronē Curto: illū de salute sua: ac oīum suorū certiorē faciens:

Exemplum.

pars 1

Licet nullū mihi scribendi argumentū datum sit: suauissime cicero: quo potissi-
mum diebus istis uti possim: ut ad te aliquid scribā: quia neq; in publicis: ne-
q; in priuatis negociis nostris nihil sane noui in hunc usq; diem euenit. Est
tamen tantus amor & beniuolentia: qua in te afficior: ut nullum unq; possim
uel minimū nunciū prāterire: quē ad te peruenturū putem: cui litteras me-
as ad te non tradā: ut iis perlectis talē inde iucunditatē capias: qualē ego quo-
q; percipio: quū tuas litteras uideo. Cū igitur noster phania sit propediē hāc
in ciuitatē profecturus: ut quibusdā negociis suis finē iponat: statui has ei ad
te litteras dare: ex quibus itelliges: me dei bonitate & clemētia: cū oībus meis
saluū esse atq; incolumē: quod etiā de te. tuisq; oībus scire desidero: nā pro-
fecto nihil mihi charius accidere pōt: nihil gratius: nihil uē iucundius: q̄
te & tuo scelici statu: ac secunda fortuna intelligere: is enī amor hoc me face-
re cogit: quo ab ineunte ætate uterq; nostrū deuinctus est. Quē ut diutius
integrū & perpetuū seruare possimus: te rogo: ut etiam me aliquando tuis lit-
teris inuisere uelis: ut refarcita hac consuetudine nostra per litteras: quæ in-
teruallo locorū ac temporū: uidetur aliquantulū labefactari: possimus simul
beatā uitam ducere. Quod ut scēpitis facias: te rogo atq; oro: cui etiā: ut sem-
per feci: omnem operā meam offero: in omnibus optatis tuis q̄libētissime
paratam. Vale.

¶ Communis de negociis.

Comu nis epistola de negociis: quæ etiā uulgaris appellat: est illa: quæ ad ali-
quam personā scribitur: ad quā similiter: cū nullū scribendi argumentū reli-
quū sit: litteras tamen pro cōfirmatione amicitiae nostræ scribere uolumus
& de aliqua re occurrēte: quæ tñ ad nos pertineat: uel pauci sit momenti: ip-
sam certiorē reddere cupimus: cuius epistolæ talis est regula. Regula.

Si communē epistolam de negociis ad aliquam personā scribere uouerimus:
quam licet nullū sit nobis datū scribendi argumentū: tamen pro confirma-
tione amicitiae nostræ: uolumus de aliqua re occurrente certiorē facere: aut
de nouitate: uel negotio aliquo: qd tamē ad nos non pertineat: illā in partes
tres similiter diuidemus. In quarū prima: qua causā potissimum ad scriben-
dum incitati simus: per exordium quodpiam declarabimus: ostendentes: qd
licet nulla nobis occurrat materia: quæ necessario nos ad scribēdū impellat

utramen absentē amicū per litteras uisitemus: ad amicitiam confirmandā:
quæ aliquantulū propter diuturnā absentiam uidetur labefactari: uolumus
ad ipsum amicū litteras nostras dare: quibus perlectis: talē iucunditatē ipse
recipiat: qualē nos ex suis litteris recipere solemus. In secūda uero amicū no
strū accommodatis uerbis salutabimus: & si quid forte diebus ipsis noui acci
derit: illud breuiter dilucideq; ei narrabimus: ut uideamur etiā nobis curæ:
esse: amicū ipsum reddere certiorē de aliquibus rebus: quæ nouiter in ipsa ci
uitate uel regione acciderint: quia uel plurimū oēs sumus facile inclinati ad no
ua intelligēda. In tertia aut nos oīaq; nostra amico offeremus: quæ admodū i
aliis epistolis fieri cōsueuit: nosq; illi cōmēdabimus: rogātes q; cæteris quo
q; amicis nostris nostro noīe salutes uelit impartiri. Propositio:
Scribat ad sempronīū iucilius: de rebus occurrentibus illum certiorē faciens:

Exemplum

pars 1

Licet ad te antea nullas dederim litteras: sempronī charissime: id nō causā fuit:
quod tui obliuionē cōperim: sed ea potius: quæ alios similiter a scribēdo re
tinere solet: quia scilicet nullū mihi scribendi argumentū dabatur: quo te lit
teris meis reuifere incitaret. Nunc autē dante se scribendi opportunitate: has
breues statui ad te mittere quibus primū nos omnes saluos supstitēsq; in hūc
q; diem tibi esse significo: ea potissimum dei bonitate concedente: quæ
cuncta mortalīū negocia disponit & moderatur: cuius etiā maiestātē exoro:
ut de te quoq; ac omnibus tuis idē sentire possim: quos omnes semper diuq;
saustos cupio scēltesq; futuros. Harū autē argumentū potissimū: quo nunc
præcipue ad scribēdū incitatus sum: huiusmodi esse scias. Cū enim iasonis:
uirī præcipui ac singularis & non īmerito iure consultorū principis: fama cō
pulsus: ex patria mea in urbē patavinā me contulerim: ut eo legente: ad cōsa
reū ius additū īpetrare possem tūsq; maxime codicibus indigēā: qui: ut fama
refert: isthic uenerit apud publicos īpressores abundanter reperitū: re pro
uitribus meis exorātū uelim: ut iuris ciuilis textus: cū bartholi diuinis cōmen
tariis: meo nomine emere cures: ad meq; fideli uelis nuncio trāsmittere: scri
basq; quid potissimū pecuniæ exposueris: nā per eundē suolueris nunciū
eā tibi remittēdā curabo: habebog; tibi gratias īmortales: qui sic necessitati
meæ operā tuā benignē præstiteris. Bene uale amicorū optime: & me nō di
ligas: sed ames: atq; antonio cornelio nrō meo noīe plures salutes dicito: cæ
terosq; amicos oīs nrīs uerbis plurimū salutato: qbus oībus: & tibi ī primis:
oīa mea bona: meq; ī primis ipm & cōmēdo: & trado: atq; dedo. Itēq; Vales
Locosum genus. Caput: XVII.

Ocosum genus est illud: quod sit: quotienscūq; iocose & familia
riter ad amicos: animi causa excitandi scribere uolumus: & huius
generis species sunt duæ: una scilicet de se: altera uero alio: uel de
tertia uel secunda persona:

Iocosa
De se De alio
Iocosa de se

Iocosa epistola de se est illa: quæ ad aliquã psonã scribitur: cū qua familiariter iocari uolumus: super aliqua re: quæ in persona nostra acciderit: cuius epistolæ talis est regula.

Si iocofam epistolã de se ad aliquam personã scribere uoluerimus: cū qua familiariter iocari cupimus in persona nostra: illã potissimũ in tres partes diuidemus. In quarũ prima: aut uere: aut uerisimiliter declarabimus aliquã rem ridiculã uel iocofam: quæ nobis acciderit: & penitus ad earũ rerũ propositũ faciat de quibus postea dicturi sumus: ita ut amicũ ipsum ad risum incitemus quia nulla est epistola familiarior ista: quæ sæpenumero etiã in rebus grauib; & arduis aliis epistolis admisceri solet: ut dicemus i epistola mixta. Sed in secunda parte epistolæ oportebit nos a talibus iocis subito redire ad rem seriã: ne nimis iocando histriones esse uideamur. In tertia autẽ secundũ consuetudinẽ aliarũ epistolarũ offeremus amico nostro omnẽ operã nostrã: in omnibus suis optatis liberrissime accommodatã. Sed scire debem⁹: quod istud genus epistolæ potius est mixtũ: quã simplex quia semper inter alias epistolarũ clausulas solemus huiuscemodi potius iocos miscere quã simpliciter totã epistolã iocofam scribere.

Propositio.

Iocetur fabius cū antonio: qui uerebatur: ipsum in exercitu contra hostes potius timidũ: quã fortẽ futurũ.

Exemplum:

pars 1

Non miror antoni si in hoc acerimo bello: quod cōtra parthos suscepim⁹: me potius timidũ: quã magnanimũ futurũ uereris: quia soleo ego nunquã matutinũ bellum ichoare: nisi prius optima facta sentatiõe bene dormiuerim: ut fiant uires tanto robustiores: hac adiutante quiete: quanto prius ppter laborẽ fuerãt imbelliciores efectæ: & tamen adhuc euigilans uix stare possum quod tibi forte talẽ rimẽdi causam præbet. Sed ne amplius hanc imbecilitatẽ meam uerearis addam intentioni meæ bonũ marauisiũ: optimasq; cales cristas: quas gradus ueronensis medicus noster deuorare solebat: cum longum pedibus iter aggredere: ut consolidatis pedũ basibus nihil tibi de me sit reliquum timoris. Sed cupio tecum coram iocari. Illud uel intelligis: expeditionem mihi istam tante cure esse: ut per deum immolatẽ: etiam ciborum quandoq; oblitus sim: ut republice utilitatẽ curare possim: quã tamen diebus istis tanto sudore consecutus sum: ut in aciem milites sæpius educẽs: nõ obscure demonstrauerim: quid patriæ pietati debeatũ: & quid de me deinceps sperandũ sit: quod ego nũc ad te nõ scribo: quia paucis post diebo: ad senatum super hac re litteras publice mittam. Tu interim beneualeto: & deum exora: ut res ad uota succedant: quia nũquã reipublice operã meam negabo

2

3

etiam si mihi miles moriendū esset. Iterum bene uale: & me scito: sicut antea
semper in oībus uotis & iussis tuis esse q̄ paratissimū.

¶ Iocosa de alio.

Iocosa epistola de alio est illa: quæ ad aliquam personā scribitur: cū qua simili
ter domesticè iocari uolumus: sup aliqua re: q̄ i psona aliena acciderit culus
epistolæ talis est regula

Regula.

S i iocofam epistolā de alio scribere uoluerimus ad aliquē amicū: cū quo iocari
intendimus super aliqua re: quæ non in persona nostra sed aliena cōtingerit
illā similiter in tres partes diuidemus: In quartū prima uero uel ficto sed ue/
rissimi tamē ioco: aut in eam personam inuehemur: ad quam scribimus: aut
in aliquā aliā: de qua scribere itēdimus: dūmodo talis iocus sit ad eas res accō
modatus: de quibus postea in ipsa epistola mētionē facere itēdimus. In secū
da uero subito similiter ad rē ipsam seriā conuertemur: ne nimīū fabulosi esse
uideamur: narabimurq̄ ea: quæ a nobis scribenda erant: ipsa cum superiorib
bus adaptando: ne uideamur diuertere ab eo: quod superius dixerim. In te
tia autem utemur cōmunibus clausulis: quæ solent in domesticis epistolis ad
amicos scribi: quia hæc epistola iocosa etiam cū domesticis aliquādo nume
ri solet: quāuis ut diximus: potius habeat naturam mixtam q̄ simplicē.

Propositio.

I ocerur quintulus cū ualerio: qui raras ad eum litteras dare solitus est.

Exemplum:

pars 1

C onsideranti mihi diebus istis ualeri charissime: q̄ negligens in scribēdo fores
cum nullas adhuc post discessum tuum mihi litteras dederis facile illa incide
bat suscipio: i quā etiā bilbilianus sæpius uates icidere solebat: quū clētulū
nihil patrono porigētem: chitagra laborare suspicabatur. Ego quidē te sem
per antea adeo scribendo diligentem cognoscebam: ut quem tecum confer
re possem: haberem profecto neminem: nunc autem cum nullas amplius ad
me litteras te dare uideam &: ad eum præcipue qui maxime ipsarū percipi
tus est: non possum non suspicari: te in chitagræ fortasse morbum incidisse:
qui man⁹ tuas: quodā ad scribēdū promptissimas. tardiores efficiat. Quod
si uerum est: ut opinor: aut æsculapium consulas: qui te ab infesta huiuscemō
di ægritudine liberet: calamūque tibi nunc grauem: facilem deinceps reddat
uel si omnino incurabilis est hæc ægritudo: quod manibus facere non potes
id saltem pedam officio perficias. Sed cupio tecum coram iocari. Illud mihi
quāgratissimum feceris: si post ista negocia tua: quæ animū tuum diuerse tra
hūt: sæpius ad me litteras miseris: quibus & de tua imprimis salute: & de his
q̄ illic agūt: certior fieri possim. Nosti. n. aium: mētē studiūq̄ meū: i his p
cipue pnoscendis. q̄ ad rēpublicā attinēt: qd si me crebro certiorē reddes: ni
hil est: quod a te magis hoc tempore impetrare contēdā. Ego quoq̄ in huius
cemodi scribēdi genere te saturare spero: p̄sertim si studiū meū nō aspnaberis

z

51
Vale igitur: & si quid est quod mea tibi opera prodesse possit: utere cum uoueris
ecce me tibi ad omnia optata tua libentissime paratum.

& Commissuum genus.

Caput. XVIII.

Ommissioni genus est illud: quod sit quotienscunque ad aliquam personam scribere uolumus: cum super negociis nostris expediendis: mandatum aliquod dare intendimus. Et huius generis similiter species sunt duae. Vna scilicet generalis. & altera particularis:

Commissua

Generalis

Particularis

Commissua epistola generalis est illa: quae ad aliquam personam scribitur: cui generaliter super omnibus negociis nostris: in aliqua regione uel ciuitate expediendis generale mandatum dare uolumus. cuius epistolae talis est regula: Regula.

Si commissua epistolam generale ad aliquam personam scribere uouerimus: cui super omnibus negociis nostris: tam particularibus quam generalibus: in aliqua regione siue ciuitate tractandis: uolumus generale mandatum: uel commissionem dare: illam in partes quattuor principaliter diuidemus. In quarum prima prius tanquam per exordium beniuolentiam captabimus ab ea persona ad quam scribimus: ostendentes quam fiduciam habeamus in ipsa: per fidem & integritatem suam: quod bene tractabit ipsa negocia nostra: quae ei uolumus committere. deinde ponemus spem quam habeamus in ipso amico: quod per amorem & beniuolentiam: quam in nos afficit: bene & diligenter omnia tractabit. In secunda uero negocia nostra narrabimus: cuiusmodi sint: & cum quo: & ubi peragenda: ut sciat ipse amicus noster: quid potissimum nostra causa exequi debeat. In tertia autem ponemus auctoritatem quam tali amico tradere uolumus: super ipsis negociis pertractandis cum omnibus clausulis: quae uideantur esse necessariae ad forenses causas peragendas. In quarta uero & ultima ponemus gratificationem nostram: dicentes nos uelle ea firma tenere: quae per ipsum amicum nostrum fuerint in talibus negociis nostris expedita: adiungentes aliquam poenam uel obligationem bonorum nostrorum: prout nobis magis uidebitur & ipsis rebus & amico conuenire. Addentes deinde diem & annum quo tales litterae scriptae fuerint: cum titulo aut signo consueti. Propositio.

Committat Scipioni Cicero uices suas in omnibus negociis suis rhomae pagendis.

Exemplum.

pars i

Nihil est tam arduum: tamque difficile Scipio charissime: quod ego tui causa non libenter subire: quia sic amor & beniuolentia nostra postulat & requirit. Unde efficitur ut de te quoque non minorem fiduciam habeam: quam in omnibus negociis meis pagendis: in quibus mihi possis operam tuam praestare: illam fidelissimam exactissimamque a te expectem. Quapropter cum multa mihi sint haec in ciuitate negocia peragenda: quae ego nunc potissimum expedire non possum: cum regendae huius puinae pondere sum impeditus: statui ea tibi committere: ut quia praesens omnia facilius agere potes: ea commodius expedias: in quorum omnium peractione: ut nemi-

ne obstante: uicē & auctoritatē meam subeas: per præsentes litteras te meū
procuratorē ac nunciū specialē constituo. Et specialiter super ea causa: quæ
mihi est cum Marco antonio in controuersia: quam etiam credo tibi notissimā
esse. Generaliter uero ad omnia mea negocia: tam isthic rhomæ: quā etiā
alibi meo nomine tractanda: ad uocandū quēcūq; opus erit in iudiciū: &
super ipsis negociis libellos producendos: testes & instrumenta: & si ab
uersario uocatus fueris: ad respondendū: & meo nomine obliuiscendū: ad lites
contestandas: & eāz sententias audiendas: ad appellandū: & appellationes
prolequendas: & generaliter ad oīa peragenda: quæ merita causarū exigunt
& requirunt. Super quibus rebus do tibi oēm auctoritatē & potestatem: ut eas
agere & tractare possis: ac si ego ipse personaliter adessem. Promittēs me oīa
& singula: quæ per te in his negociis meis gesta fuerint: grata & rata habitu
rū: sub obligatione omnīū bonorū meorū. Tibi igitur omnē causam cōmen
do: ineq; ipsum tibi trado & dedo cui uolo omnem operam meā quamlibet
tissime esse paratā. Vale. Ex gymnasio athenensi. Calendis Ianuariis. olim
piadis ducentesimæ anno tertio. Ego Marcus Tullius cicero propria manu
scripsi.

Cōmissiua particularis.

Cōmissiua epistola particularis est illa: quæ ad aliquam personā scribitur: cui
particulariter super aliquo tantū negotio nostro peragēdo uices nostras cre
dere uolumus: cuius epistolæ talis est regula.

Regula

Si cōmissiuā epistolam particularē ad aliquam personam scribere uouerimus
cui particulariter tm uolumus aliquod simplex negociū cōmēdare: illā simi
liter in partes quattuor diuidemus. In quāq; prima: ut fecimus in superiore
beniuolentiā captabimus ab ea psona ad quā scribimus: demōstrantes nos
habere maximā spem & fiduciā in ipsa: q; propter amorē & beniuolētiā:
qua ī nos afficit: ipse bene & diligenter oīa pertractabit. In secunda uero ex
ponemus ipsū negociū pagendū: si unū fuerit. uel plura: si plura fuerit: serua
to suo ordine: & super quocūq; negotio declarabimus eas particulares clau
sulas: quæ uidebuntur esse ad eius expeditionē necessariae: uel potius refere
mus huiusmodi declarationē ad singularū causarū pcessus: quos ad ipsū
amicū dicemus mittere: uel breui esse missuros: super quibus poterit de rebus
ipsis certissime informari. In tertia autē apponemus eam auctoritatē: super
ipsis negociis peragendis: quam ei uolumus cōcedere: similiter addēdo oēs
clausulas: quæ ad causas forēses pīnere dicuntur. In quarta uero pmittemus
nos esse omnia approbaturus: quæ ipse amicus sup iis negociis tractauerit:
& titulos: ad tales litteras corroborandas necessarios.

Propositio.

Committat Appius Ciceroni uices suas super sacerdotio suo in Cilicia expediendo. Exemplum. pars i

Fides & integritas tua Marce Tulli: qua semper in amicorum negotiis usus es & quam ego quoque in rebus meis a te perfectam cognoui: non paruam mihi ipraesentiarum fiduciam affert: ut praeter amorem & beniuolentiam qua a tenellis annis inter se uterque nostrum deuinctus est: ex tua humanitate & probitate: si tibi negotia mea comendauero: illa ac si tua essent: diligentissime expedites. Ut igitur intelligas: quid mihi nunc potissimum opera tua afferre possit. Scias me hac in prouincia tua: dum ei praeessem: sacerdotium publicum gessisse: quod omnibus magistratibus: quia a romano senatu pro consulari dignitate isthuc proficiscuntur: aduenire solet: & quia consuetos redditus ex tali sacerdotio adhuc percipere non potui: statui hoc tibi negotium demandare qui in prouincia praesens es: & omnia facilius expedire potes. Quapropter super his pecuniis quae mihi ex hoc sacerdotio debentur: accuratissime exigedis: per praesentes litteras te meum procuratorem ac nuncium specialem constituo: ad eas penitus exigendas: & si fortasse ex publicis quaestoribus resistenter quempiam inuenires: do tibi plenam auctoritatem: ac si ipse personaliter adessem: ad eum iudicium uocandum: & contra talem aduersariam libello producendum: litem contestandam: sententias audiendas: & si opus fuerit ab eis appellandum appellationesque prosequendas: ac omnia facienda quae forent huiusmodi causae exigunt & requirunt. Promittens me omnia comprobatur: quae super hoc negotio per te fuerint expedita: sub obligatione omnium honorum meorum: tibi quae omnem rem ipsam atque causam plurimum commendo: cui etiam uolo omnem operam meam tibi esse paratam. Vale. Ex urbe. Idibus quintilibus: ducentesimae olimpiadis anno secundo. Ego Appius pulcher propria manu scripsi.

Regium genus.

Caput. XIX:

Regium genus est illud: quod sit quotienscunque scribit princeps epistolam aliquam: uel publicam: uel priuatam: & huius quidem generis species sunt quinque. Prima scilicet fidei: secunda familiaritatis: tertia edictiua: quarta inhibitoria: quinta uero promotiua.

Regia.

Fidei. Familiaritatis. Edictiua. Inhibitoria. Promotiua.

Regia epistola fidei est illa: quam scribit princeps saecularis uel spiritualis ad aliquam personam: pro fide alicui facienda. Cuius epistolae talis est regula.

Regula.

Si uoluerit princeps epistolam fidei ad aliquam personam scribere: cui fide adhiberi cupiat: notare debes quod talis epistola potest scribi: aut ad ipsam personam: quam tale fide sibi

fieri petit: aut ad aliquā aliam priuatā: siue publicam: apud quā tali psonæ fidem haberi contendat. Sed utiq; sit talis epistola in tres potissimū partes diuidetur. In quarum prima apponet princeps nomē & titulum suū cum omnibus adlectionibus quæ suo uidentur imperio conuenire. In secūda uero apponet aliquod exordium in quo demonstret uiros probos esse summa laude afficiendos: & omni beneficio prosequēdos: In tertia autē captabit beniuolentiam ab ea persona: cui fidem facere cupit: Laudando ipsam ab aliq̃ uirtute particulari: & ipsam omnibus commendando ad quorum manus tales litteræ deuenierint: adiungendo sibi fore gratissimū si talis psona fuerit cōmendata uel benigno fauore ab aliquo affecta: Propositio.

Fidem faciat Venetorum princeps Georgio alexandrino de ea humanitate qua prædictus est. Exemplum. Pars 1

Augustinus barbadicū: dei gratia dux uenetiarum & cætera: uniuersis ac singulis: ad quorū manus hæc nostræ litteræ peruenerint: salutem ac dilectiōis affectum. Sicut dignum est & laudabile: ut qui uitis ac sceleribus uallati sunt eos principum non tantum uindicta castiget sed maximo etiam dedecore prosequatur: ista iustū & honestum censemus: ut bonos uiros: uirtutique deditos non solū beneficiis & meritis cumulemus: sed etiam benigno fauore: & summo laudum præconio prosequamur. Quapropter cū iam p multos annos georgio alexandrino: uiro sane i utraq; lingua doctissimo: uisissimus: cui? eloquentiam: grauitatem: sapientiam: nemo est qui non colat. non adamet. nō admirerur: præterea beneficia: quæ in ipsum merito contulimus: dignum existimauius ut eum quoq; non obscuro laudum testimonio subleuemus. Hunc igitur utrum omnibus sūm opere cōmendamus ad quos se contulerit quia profecto scēlix nostro iudicio illa ciuitas existimari poterit ad quā ipse diuertere uoluerit. Si quid præterea in eum beneficii fauoris gratiæ collatū fuerit illud totum existimabimus in nostram personam fuisse collatū: & pro tali beneficio uolumus ei perpetuas gratias habere. In quorū fidem has publicas litteras fieri iussimus ac nostri sigilli appensione muniti. Ex urbe ueneta calendis martiis. anno salutis dominicæ. M. cccc. lxxxvii.

Regia familiaritatis.

Regia epistola familiaritatis est illa quæ scribit̃ ab aliquo principe tam seculari q̃ spiritali in fidem q̃ ipse aliquam personam in suā familiaritatē suscepit cuius epistolæ talis est regula:

Regula.

Si uoluerit princeps regiam epistolam familiaritatis ad aliquam personā scribere: hoc duobus mediis facere poterit: uno scilicet modo: quādo ipsa epistola dirigitur ad propriam personam: quam uoluerit princeps i familiaritatē suā suscipere: altero uero quando epistola dirigit̃ ad aliquam uniuersitatē uel locum: ad quem talis persona se cōferre uoluerit uel generaliter ad omnes ad quos tales litteræ puenierint: ut apud ipsos benigne suscipiat̃. Sed quocūq;

modo: fiat illā similiter in tres partes diuidemus. In quarū prima secūdu cō
suetū scribēdi modū: apponet princeps nomē & titulos suos: cū salutatione.
In secūda uero faciet exordiū: declarādo qualr oēs uiri pbi nō solū sint ī prī
cipū familiaritatē suscipiēdi: sed etiā sūmo fauore & meritis psequēdi. & tūc
subiūget q̄ ppter uirtutes & optimas cōditiones talis uiri. quē ipse cōmēda
re intēdit: fuerit icitatus ad suscipiēdū eū in familiā suā. In tertia aut. facta si
de isti⁹ familiaritatis: cōmēdabit eū apud illā uniuersitatē uel locū: ad quem
ipse uoluerit se cōferre: dicēs ei fore gratissimū. q̄cquid in talē personā priua
tim siue publice conferetur.

Propositio.

Fidē familiaritatis faciat Cardinalis sancti marci: loānl ueneto secretario suo:
in galliā proficiscenti

Exemplum?

pars 1

Marcus barbus. diuina fauente clemētia: sacro sanctæ romanæ ecclesiæ titulo
sācti marci: eps cardinalis. Ludouico christianissimo gallogē regi salutē. No
stra est cōsuetudo christianissimæ rex: ut si quos inuenerimus inter familia /
res nostros: uirtutis floribus ornatos: & solidissime fidei splēdore decoratos
eos nobis potissimū charissimos habeamus: nec unq̄ illos celsēmus meritis
& beneficiis subleuare. præter enim illud: qd iustū & honestū existimamus:
tales scilicet uiros sūma laude afficiendos. accedit & nō mediocris quædam
utilitas inter cæteros domesticos nostros: qui si uiderint. merita uirtutū sua
rū p̄mia bonos uiros fuisse cōsecutos: eo libētius ad uirtutē aspirabūt: quo se
potiora beneficia acq̄situros sperabūt. Cū igit loānes uenetus familiaris no
ster uir qdē īgenio & doctrina nemini cedēs hāc in regionē tuā pficiscatur:
sua quædā negocia expediturus. Tuæ primū Serenitati notū facimus ipm
esse ex primis familiaribus nostris unū: quē sūmo amore & beniuolētia pse
gmur. Cui si nostri gratia in reb⁹ suis a tua serenitate opitulatū fuisse senferi
mus: erit qdē adeo nobis gratū: ac si beneficia ipsa in nosmetipsos collata fu
isse lætaremur. Tibi igit eū cōmēdamus: tanq̄ oīum cæteroz nobis gratis
mū. charissimūq̄: tueq̄ serenati similiter offerimus operā nostrā in oībus
tuis optatis q̄libētissime paratam. Vale.

Regia edictiua.

Regia epistola edictiua est illa quæ scribit̄ a principe tā seculari q̄ spirituali ad
aliquā psonam: uel publicā uel priuatā: pro re aliqua ad publicū bonū ptinē
te significanda: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si uoluerimus epistolā edictiua regī ad aliquā personā scribere: scire debem⁹
q̄ talis epistola scribi potest: uel generaliter ad aliquā uniuersitatē uel popu
lū: uel particulariter ad aliquā psonam publicā: ut faciunt principes ad alios
principes: pro edicenda: pace: uel bello: fœdere: uel lege: siue pro similibus:
& tunc ipsa epistola diuiditur in tres partes principales. In quarū prima: po
nemus nomen principis: cū suis titulis omnibus: prout fecimus in aliis epi
stolis superioribus: cū salutatione ad eam personā: ad quā scribitur epistola.

D

In secunda uero ponemus causam propter quam sumus ingrati: ad talē epistolam scribēdā: ostēdēdo cām illam esse iustā & honestā: & quā poterimus: conabimur: partes n̄as approbare: & p̄ oppositū aduersarij deprimere: ut porius uideamur nobiscū iusticiā & ægrotē ostendere: q̄ cū eo ad quē scribimus. In tertia autē narrabimus id qd̄ scribere itēdimus: si de bello: p̄sonam ipsam ad bellū iuitantes: si de pace: sūt ad pacē: & sic de foedere: aut lege p̄mulgāda: addēdo clausulas illas finales: quæ magis uidebunt ad propositū facere: & ipsam epistolā cōcludere: qd̄ ex superioribus epistolis: satis superq̄ colligere possumus: si ad eas aduerterimus.

Propositio.

Edicat Cæsar pacē pannonio regi pro sua in eum liberalitate ac munificētia.

Exemplum:

pars 1

Foedericus tertius: diuina fauente clementia: romanorū īperator: semper augustus: Austriæ: stiriæ: carinthiæ: carniolæq̄ dux: comesq̄ tirolis & cætera: Matthiæ utriusq̄ pannoniæ regi. Salutem. Licet multæ causæ inuicē cōcurrant: quæ me porius ad bellū tecū gerendū: q̄ ad pacē firmandam inducant: quas hic recitare: mihi superuacaneū uidetur: tu enī eas bene optimeq̄ nosti: ut tibi tamen tuisq̄ omnibus ostendā: quantū potius mea in uos ualeat liberalitas: q̄ uestra in me ingratitude: deliberaui penitus tecū pacem firmare: ut cū ab armis discesserimus: possint milites nostri: qui ex utraq̄ parte sūmo perecōlumpti sunt: ad desideratam quāietem redire: & dissipatas res suas aliquantulū īstaurare. Tibi igitur præsentium tenore significo: quod ab hoc die in posterū: relicta omni penitus discordia ac similitate: quæ prius inter nos fuerat: uolo tecū firmissimam pacem habere: cū his tamen pactis & conditionibus: quæ prius fuerant inter nos unanimi uoluntate conclusæ. Teq̄ hortor: ut hanc a tuis saltē desideratam pacē: uelis & libentissima fronte suscipere: & beneficiorū communicatione perpetuam seruare: nos enim ex parte nostra hoc tibi uolumus esse pollicitū & constantissime obseruatū: quod nulla unq̄ causa a tua beniuolentia decidemus: quod ipsam uolueris nobis īlesam tenere. Vale.

Regia inhibitoria.

Regia epistola inhibitoria ē illa q̄ scribit a p̄cipe ad aliquā p̄sonam: uel publicā uel priuatā. cui īhibere itēdit aliquod opus uel iā īcōptū: uel quod p̄pedit em̄ īcipiēdū suspicet: cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si uoluerit princeps inhibitoriam epistolam ad aliquam p̄sonam uel publicā uel priuatam scribere: cui īhibere uelit aliquid faciendū: uel quod iam fieri cōeptū sit: illam similiter in partes tres diuidere debet. In quarum prima ponet nomen & titulos suos: secundum consuetudinē talium epistolarum. In secunda uero: quod erit exordiū epistolæ: declarabit se itēlexisse: q̄ talis p̄sona: ad quam ipse scribit: uel iam īncōperit uel īcipere uelit aliqd̄ opus: quod ipse princeps nullo pacto futurū ītendit: & simul in hoc loco declarabit causam uel rationē aliquam ueram: aut saltem uerisimilē: propter quam

54
ipse sit inclatus: ad tale opus inhibendum. In tertia autē inhibitionē ipsam ponet: uerbis breuibus & dilucidis: quæ proprie ad principē attinēt: addendo regales minas: si a tali opere faciendo nō destiterit. cum omni tamen modestia & humanitate: ne uideatur subito uelle in iram exire quod ad prudentem & sapientem uirum nō attinet. & sic absolute finiet epistolam suam. addendo tamen diem & locum: quod datæ fuerint litteræ.

Propositio.

Inhibeat pōtifex maximus regi ferdinando ædificationē cuiusdam castelli: ī finitimis. pars 1

Exemplum.

Innoctius episcopus: seruus seruorum dei: Illustrissimo regi appulæ ferdinando. Salutem & apostolicam benedictionē. Ex litteris uenerabilis fratris nostri: cardinalis sancti petri ad uicula: de nro mādato: totius agri piccenti: gubernatoris & legati: nuper icelliximus: te munitissima quædā castella: in finitimis appulæ terminis: uersus agrū piccentum: qui nostræ ditioni subiacet: contra pacta & cōuentiones nostras: ædificare uelle: quod se dicit ex multis nunciis isthincuenientibus intellexisse. Et quia ut scit serenitas tua huiusce modi castella quæ noua quapiam ædificatione eriguntur: & præserti in illis locis ubi maior posset dari occasio nocēdi: semper in malum inducit hominū suspicionē: ideo nō possumus nō satis admirari te contra nos talia moliri. Quapropter rogamus serenitatē tuam: ut penitus a tali ædificatione desistat: si nobiscum uoluerit perpetuam pacem habere: quod si fortasse neglexeris: coacti erimus omnem iniuriam nostram pro uiribus ppulare: cum præsertim uim ui repellere liceat. Sed bene confidimus: te talia esse facturū quæ regiam personam tuam deceant: cui etiam nos offerimus omnē opam nostram: in omnibus optatis libentissime paratam. Datæ apud sanctum petrum anno ab incarnatione dominica octogesimo sexto supra mille: imum & quadringētesimum. Pontificatus autē nostri: anno primo.

Regia promotiua.

Regia epistola promotiua est illa quæ scribitur a p̄cipe ad aliquam p̄sonam quam ad dignitatē quampiam seu gradum promouere intendit: cuius quidem epistolæ talis est regula.

Regula.

Si uoluerit princeps promotiuam epistolam ad aliquam personam scribere. hoc dupliciter facere poterit: uno scilicet modo: quando ipsam epistolam dirigit ad aliquam tertiam personam. cui mandat ut amicum quempiam uel familiarem ad aliquam dignitatē promoueat: altero uero modo quando ad ipsam personam propriam scribit quam promouere intendit. Sed quocūq; modo fiat: illam in partes tres diuidet. In quarum prima secundum istarum epistolarum consuetudinem: apponet nomen: & titulos suos: cum breui salutatione. In secunda uero captabit beniuolentiam ab illa persona quam promouere intendit: ipsam scilicet laudando ab aliqua uirtute particulari: quæ

spetialiter in ipsa refulgeat. & dicens: q̄ propter uirtutes suas ipsa mereretur: omnium fauorem acquirere. In tertia autem captabit beniuolentiam a perso- na propria: dicens: q̄ propter istam causam ipse sit incitatus: ad porrigendū ei omnem fauorem & gratiam: & tunc subiunget: q̄ uacante nunc tali benefi- cio uel dignitate: ipse uoluerit eā tradere ipsi amico: quāuis non sit sufficiens uel æqualis ad eius uirtutes & cōditiones remunerandas: offerendo tamen ei posthac omnem operam suam: ita q̄ facile itelliget ab eo magni existima- ri & plurimi fieri.

Propositio.

P romoueat dux mediolanensis Franciscū ueturiū: ad ticinēsem pontificatū

Exemplum.

pars 1

1 oānes galeace⁹ maria: dei gratia dux mediolani: papiæ comes: ac genuae do- minus: Frāscisco ueturio: abbati leonēsi Reuerēdissimo salutē: ac dilectionis affectū. Eximiae uirtutes ac singulares quædam animi tui conditiones quæ non obscuro nec uario sermone: sed & clarissima & una omnī uoce prædi- cantur adeo dieb⁹ istis ad aures nostras gratissimē aduolarūt: ut merito ani- mus noster iam inclīnatus sit: ad eū tibi fauorē i oibus rebus & optatis tuis ex- hibendū: quē unicuiq; familiari ac domestico nō exhibēdū existimam⁹: his enim mediis duximus uiros bonos ad uirtutē alliciendos: q̄ cū uirtutū suarū aliqua se uiderint præmia cōsecutos: eo facilius ad meliora semp accendant. Quod ut apertius ista i te affectio nostra pateat: uacāte nūc ticinēsis pōtifi- catus sede: te præter oēs duximus huic pōtifico muneri p̄ficiendū: ut hoc tibi animi nostri firmissimū monumētū. His igit litteris nostris declaram⁹ te hui⁹ ecclesiæ papiēsis episcopū benemeritū: rogamusq; ut hoc munusculum nostrū grato aīo suscipere uelis quā multo sit tuis meritis inferius. Sed post hac si dabit facultas: ut merita possimus uirtutib⁹ tuis præmia cōdonare sen- ties p̄fecto: nos tāq; sapiētia & doctrinā tuā existimasse: q̄ti ab oīb⁹ existimā- da erat: cui etiam uolumus omnē operam nr̄am: in omnib⁹ optatis tuis esse paratam. Datæ mediolani: i nō ducali palatio: āno salutis. M. cccc. lxxvii.

¶ Mixtum genus.

Caput. XX.

ixtum genus est illud: quod sit: quotienscunq; secundum diuerso- rum negotiorum exigentiam: in uno litterarum uolumine diuer- sorum genetur epistolæ cōtinētur: & huius generis species sunt duæ: nā aut ex duobus generibus ē mixta epistola: aut ex plurib⁹

Mixta

Ex duobus

Ex pluribus

Mixta epistola ex duobus generibus: est illa: quæ duo tantū genera complecti- tur: uel etiā duas species: de his: quæ superius expositæ sunt: cui⁹ epistolæ ta- lis est regula.

Regula.

S i mixtā epistolam ex duobus generibus. uel duabus speciebus. ad aliquē ami- cum scribere uoluerimus. Illā p̄cipaliter i partes duas diuidemus. In quarū

prima ponemus eā partē epistolae scribendā: quae magis nobis uidebitur
esse necessaria. In secunda uero sublungemus illā: quae minorē in se & mi-
nus necessariam causam habet. Sed tamen notare debemus: q̄ in tali episto-
la mixta solemus in principio semper facere exordium hoc modo scilicet: si
epistola fuerit principalis: & primo scripta ad amicū: declaramus ei tanq̄ p
exordiu: q̄ cū nobis multa & uaria ad eū scribenda occurrant per has lites-
ras uolumus eū de omnibus admonere: & tunc particulariter seruando or-
dinē omniū scribendorū: singula breuiter & dilucide exponemus. Si uero
secundaria fuerit epistola: & responsiua: dicemus in principio: nos recepisse
ab amico nostro litteras: quae nobis gratissimae fuerunt: & q̄ ad omnia illa
particulariter rescribemus: quae uidebuntur responsione digna: & tunc simi-
liter per ordinē ad oīa respondebimus. Si uero aliquid etiā nobis scribēdū
acciderit: illud in fine epistolae scribemus: offerēdo ipsi amico omnē operā
nostrā: in oībus paratā: ut in aliis epistolis fieri cōsuetū est. **Propositio:**
Scribat excusatoriā simul & domesticā epistolam ad curionē Cicerō: ipsum de
negotiis suis admonendo.

Exemplum:

pars

Accepi abs te litteras Curio charissime: quae licet mihi iucundissimae fuerint:
cū ex illis intellexerim: de tua tuorūq̄ omniū salute: aliquid tamē molestiae
attulerunt: cū te uideam me negligentiae crimine suspectum habere: q̄ scili-
cet: ut optabas: saepissimas ad te litteras non dederim: & pfecto q̄q̄ hoc mi-
hi molestū sit: quia me sentio ab omni penitus culpa uacare: est tamē aliquid
rūlū ex altera parte iucundum: cū haec praesertim litterarum mearū expositu-
lario non paruum in me amorem tuum ostendit. Dabo igitur operam: ut q̄
uis neminem praetermiserim: quē quidē ad te perueniūm putauerim: cui
litteras non dederim: te etiam hoc in scribendi genere expleam: praesertim
si uidero officium meum abs te non uilipendi: Sed de litteris haecenus. Scri-
bis ad me ut de negocio tuo te certi orē reddā: scias nos die noctūq̄ labora-
re: ut expediatur: sed est tāta aduersariorū tuorū iniquitas: ut res semper sic ip-
sis cogentibus: in longū prorrahatur: speramus tamen: ut demū īfracta ipso-
rum iniquitate: tuam sis dignitatē retenturus: Quod aut scribis: ut ad te li-
bros iuris ciuilis transmittā: faciam id equidē libentissime: sed quia propter
haec bella intestina: quae adhuc sedata non sunt: nullus hinc potius nuncius
tuto discedere: expectabis ad paucos dies: quousq̄ pax: quae iter ptes tracta-
tur: ad conclusionem ueniat: tunc uoto tuo securius & melius satisfiet. Si qd
est aliud: quod mea tibi opera prodesse possit: ruū est iubere: meū aut māda-
ta tua q̄libentissime esse sequi. Vale.

¶ Mixta ex pluribus.

Mixta epistola ex pluribus est illa: quae plura in se genera cōplectit: uel plures
diuersas spēs: cuius epistolae talis breuiter est regula. **Regula.**

Si uouerimus mixtā epistolā ex pluribus ad ali quā personā scribere: illam in

tot partes diuidemus quot erunt genera: uel species epistolarū ex quibus ipsa erit cōposita: & tunc a maiore semper & maioris momenti incipiemus: per omnia seruando regulā suā: prout in suo capitulo declaratū est: deinde ad propinquam descendemus: deinde ad minorē: donec omnis rerū scribēdarum numerus cōpleatur: semper in omnibus seruando regulā suam: sicut in suo loco fuit superius definitū. Sed illud addere debemus: quod semper est faciendū aliquod exordiū in tali epistola: per quod declaremus ea generaliter quæ scribere intendimus: uel saltē ut per ipsum demus aliquē introitū ad ipsam epistolā cōponendā. In fine præterea epistolæ adiungimus oblationes consuetas: addēdo etiā: si nobis uidebitur: expositionē alicuius negotii nostri: quod ad ipsum amicum scribere intendimus: quæ negotia: nisi fuerint alicuius magni momenti: sunt semper postponenda: quia amicorū causæ sunt prius recitandæ: & expedientæ: q̃ propriæ: ut uideamur ipsorum negotia magis cordi habere: q̃ nostra.

Propositio.

Scribat consolatoriā simul: & grauē ac domesticā epistolā ad pōpiliū marciū curius.

Exemplum:

pars. 1

Intellexi pōpili charissimæ ex amicorū nostrorū litteris: quæ mihi dieb⁹ istis redditæ fuerunt: patrē tuū: uig optimū: ex hac uita decessisse: quod mihi pfecto tanto molestius fuit: q̃to mihi tu charior es: cuius ego existimo omnē fortunā mihi esse cōmunē: hanc ideo calamitatē tanquā propriam existimaui: sed cum ex altera parte considero: q̃ bene natus fuerit: q̃ optime educatus: quibus honoribus inter ceteros sui ordinis uiros functus: quā facili morbo correptus: & dum tempus erat: ut naturæ concederet: q̃ sanctissimæ mortuus: certæ nihil est quod doleā: imo uere potius decet: ut deo maximo gratiam habeamus: qui prius illū tantis muneribus donauit: deinde placidissima morte non ad tenebras sed de tenebris ad lucem reuocauit. Sed his omissis ad ea ueniamus: quæ ad nos magis atinēt. Scias diebus istis senatu nostro nunciatū fuisse: samnites maximū contra remp. nostrā exercitū preparasse: ac quotidie in agrū nostrū incursionē facere. Vnde centuriatis comitiis celebratis: decreuerunt patres: ut contra hostes arma sumantur: eiq̃ rei pompetum nostrū præposueret: qui consilio: sapientia: & auctoritate nemini cedēs facillime possit rem istā conficere. Tu si me audies ex cumano tuo q̃primū in urbē uenies: ne tumultuario bello ingruente: aliquid dampnariis. Qd scribis: ut a debitoribus tuis pecunias exigā: perficerē illud pfecto libentissime: sed in hoc tam graui tumultu: neq̃ forensiū causarum: neq̃ senatoriæ actionis amplius locūs est: quousq̃ res ad aliquid melius tendant. Sed hoc unū tibi audeo scribere: quod si te ad nos q̃primū contuleris: non solū poteris priuatis: sed etiā publicis foras rebus non mediocri subsidium ferre: quod ut facias te hortor: rogo: & moneo: tibi tamen nunq̃ defuturā operā meā polliceor. Vale:

Legatia est uenusta uerbor⁹ cōcīntas: dulcē auribus asserēs sonū: cuius quidē generales regulæ sunt triginta. Regula. I.

Laudabitur illa oratio: quæ obliqua dicitur: & a posterioribus incipiens dictionibus: in uerbum sepius: q̄ in aliā orationis partē finiat: ut Cæsar adeptus est monarchiam imperiū summis uiribus: quod elegātius dicitur: summis uiribus imperiū monarchiā Cæsar adeptus est. Regula. II.

Commendabitur quoq; oratio quæ dictionem habeat uniuersalem affirmatiuam uel negatiuam in fine: uel aliquod insigne nomē: uel aduerbiū. Exēplū primi. Oēs laudāt ea quæ uir bonus facit: quod uenustus dicitur. Quæ uir bonus facit: laudāt omnes. Exemplum secundi. Ego neminē habeo: quē magis diligāte: quod pulchrius dicit. Quēte magis diligā: habeo neminē: Exemplum tertii. Egregia sunt ea que scribis ad me: q̄ cōcīntus est: Quæ ad me scribis: sunt egregia. Exemplum quarti. Ego omnia diligenter perfecī: q̄ iussisti mihi: q̄ æloquēti⁹ dicitur. Quæ mihi iussisti: perfecti omnia diligenter. Regula. III.

Nomen adiectiuum elegantius substantiuo præponitur: ut uirtus summa: imperium magnum: cōsiliū utile: melius enim dicitur: summa uirt⁹: magnū imperiū: utile consiliū & huiusmodi. Regula. IIII:

Inter adiectiuū & substantiuū semp aliquid est iterponēdū: ut maxima uirtus cæsar⁹ summa laude semper extolēda est: quod elegātius dicit maxima cæsar⁹ uirtus summa semper laude extollenda est. Regula. V.

Quoriscunq; ab apposito alicuius uerbi secundariū oratio incipiat: q̄ subito: relatiuum sequatur: elegantius inter relatiuum & antecedens secundariū uerbum ponitur: ut Aeneum pompeium: qui romanorum auxit imperium: sūmopere diligo. Venustius enim dicitur: Aeneum pompeium summope diligo: qui romanū imperiū auxit. Regula. VI:

Si fuerit relatiuum in obliquo casu positum: uenustius antecedens: in relatiui casu positū postponetur: ut: Virtutes quibus ab ieunte ætate studuisti: immortalitati nomen tuum commendabunt: quod elegantius dicitur. Quibus uirtutibus ab ineunte ætate studuisti: immortalitati nomen tuum commendabunt. Regula. VII:

Quando est aliquod substantiuum cum præpositione aliqua iunctum: q̄ sit de natura præcedentis uel subsequēntis clausulæ: præpositionem ī relatiuū uertimus: & uerbum substantiuum adiūgimus: ut pro tua humanitate multa ī me beneficia cōtulisti: quod elegāt⁹ dicit: Quæ tua humanitas est multa ī me beneficia contulisti. & sic in cæteris. Regula. VIII:

Sæpius relatiuū: quod uerbo primario additū est ad secundariū trāsferemus:

ut cicerō: qui eloquentissimus fuit: cæteris oratoribus in dicendo præstitit: q̄ elegantius dicemus: Cicero eloquentissimus fuit: qui cæteris oratoribus in dicendo præstitit.

Nona regula:

Si aliquid habuerimus uel nomen uel aduerbium insigne: elegantius illud cū quidem uel idem pronomine postponemus: Exemplum primi: Marcus tullius orator singularis fuit: quod uenustius dicitur: Marcus Tullius orator fuit & quidem singularis: Exemplum secundi: Quæ mihi iussisti: omnia libet̃er perfecti: quod eloquentius dicitur: Quæ mihi iussisti: omnia perfecti: & quidem libenter.

Decima regula:

Sicut in mediocri stilo dicendi: a re nuda prius incipere oportet: deinde illā exornare. Sic in stilo graui: ab exornatu initium sumere debemus. Exemplum primi Pompeius omnium romanorum: tum armis: tum consilio facile princeps fuit Exemplum secundi: Omnium romanorum: tum armis: tum consilio facile princeps magnus Pompeius fuit.

Vndecima regula.

Genitiuus casus semper cæteris præponitur: ut consilium optimi uiri: q̄ elegantius dicitur. Optimi uiri consilium.

Duodecima regula.

Si gerundium uerbum habuerimus cū suo appposito: appositum illud in gerundio casu ponemus: ac ambo inuicē cōcordabimus: ut ueni gratia amandi uirtutem quod uenustius dicitur: ueni amandæ uirtutis gratia: Tertiadecima regula:

Si fuerit aliquid relatiuum inter duos substantia: illud potius cum sequenti: q̄ cum præcedenti concordamus: ut: Est locus in carcere: quod tullianum appellatur.

Quartadecima regula.

Si dictionis alicuius significationē augere uolumus: positiuo per aut per quā comparatiuo longe: superlatiuo autem: q̄ iungere debemus. Exemplum omnium: per beatus uel per q̄ beatus fuit cæsar: sed longe beator augustus: q̄ beatissimus autē traianus.

Quintadecima regula.

Nomina græca tertiæ declinationis: si peritio sillabica fuerint ad secundam declinationē referuntur: ut delphin delphinis: delphinus pelphini: elephas elephantis: elephantus elephantis:

Sextadecima regula:

Si aliquid adiectiuum habuerim: significans laudem uel uituperium: utile uel inutile: illud potius in datiuum substantiuū uertemus cum sum es est: Ut uirtutes sunt mihi iucunditatis.

Decima septima regula:

In rebus paribus: tum uel & geminatum ponimus: in imparibus uero: cum & tum: sed leuius præponitur. Exemplum primi: Cicero tum laude: tum rerū sciētia ualet. Vel æneas & fortis & pius fuit. Exemplum secundi: Cæsarē plurimū ualuisse: cū populus: tū senatus affirmat.

Decima octaua regula.

Si aliquam personam aut laudare aut uituperare uoluerimus: id trifariam facere poterimus: aut cum genitiuo: quod magis poeticum est: ut marcus cato uir est magnæ uirtutis: aut cum nominatiuo & ablatiuo: ut Marcus cato uir est magnus uirtute: aut cum ablatiuo solo: ut marcus cato uir est magna uir

Sæpenumero uerbum in finitum uertemus in participium tam ablatiui q̄ accusatiui casus: si uerbum aliquod præcedat. Exemplum primi: Mihi opus est consulere: quod melius dicitur: mihi consulto opus est. Exemplum secundi: Bonam tibi fortunam inuenire curabo: quod uenustius dicitur: Bonam tibi fortunâ inuentâ curabo.

Vicesima regula.

Cum adiectiuum & substantiuum: in eodem casu posita acciderint: substantiuum in genitiuo casu ponemus: adiectiuum uero in eo casu: in quo poni debet: sed in numero singulari & genere neutro locamus: ut multa pecunia: parua sapiëntia: ailquas litteras: quod melius dicitur: multum pecuniæ parum sapientia: aliquid litterarû.

Vicesima prima regula.

Cum duobus substantiis idem adiectiuum adici debeat: adiectiuum in principio orationis colocamus & substantiuo cum & uel tum geminato postponimus: ut Cæsar fuit magnus uir & magnus imperator: quod ornatus dicitur Cæsar fuit magnus & uir & imperator.

Vicesima secunda regula.

Cum adiectiuum & substantiuum simul fuerint: quorum substantiuum: ab adiectiuo formatum: fuerit diuersæ significationis a primo substantiuo: in duo sunt potius substantiua transferenda: ut Cauendum est: ab honestate natura / li discedam? quod melius dicitur: Cauendum est: ab honestate natura: discedamus.

Vicesima tertia regula.

Cum gerundium accusatiuæ uocis habuerimus potius illud in supinum ablati uæ uocis transferimus: ut. Hoc est mirabile ad uidendum: quod elegãtius dicitur: hoc est mirabile dictu.

Vicesima quarta regula.

Si aliquod superlatiuum durius acciderit: pro eo positiuum ponemus: ac ei ad uerbium superlatiuû addemus: ut necessarissimus: quod elegantius dicimus maxime necessarius.

Vicesima quinta regula.

Si aliquem maximopere laudare: uel uituperare uouerim? laudationes uel uituperationis causam in genitiuo constituem? ac huiusmodi nomina: splendorem: fulgorem: gloriam: uel laudem: ultimum facinus: crimen: aut scelus addemus. Exemplum primi. M. antonius plurimû æloquentia ualuit: quo melius dicitur: Marces antonius plurimum æloquẽtiæ gloria ualuit. Exemplum secundi: Lucius catelina coniuratione damnatus est. quod elegãtius dicit: Lucius catelina coniurationis scelere dānatus est.

Vicesima sexta regula.

Quotiens nomina singularis: uel pluralis & singularis numeri connectũt ut ciniore semper respondendũ est. Si uero pluralis numeri fuerint: ad nobilius transeundum erit. Exemplum primi: Cæsar resq; publica romana merito Põ / peio infesta fuit. Exemplum secundi: Exercitus nostri romanorumq; turmæ turpiter fugati sunt.

Vicesima septima regula.

Nonnunq̄ comparatiua pro posituis ponuntur: ut uehementius pro uehementi. & sapius pro sæpe.

Vicesima octaua regula.

S ubiunctius modus elegantius pro indicatio ponitur. ut uelim pro uolo:
fecerim pro feci.

Vicesima nona regula.

S i uerbum subiectum habuerimus: cum conjunctione: ea remota: elegan-
tius illud ad infinitum reducemus: ut gaudeo: quod tribunitia potestate con-
secutus fueris: quod melius dicitur. T e tribunitia potestate consecutus fuisse
gaudeo.

Tricesima regula.

Cum aliquod adiectiuum exornare uoluerimus: proferimus illud per suu op-
positu: addita negatione. Vt cicero fuit literaru peritus: quod eleganti dici-
tur. Cicero fuit haud nescius literaru.

T ituli: unicuique personarum ordini tribuendi: secundum earum conditionem. Libellus tertius
Itulus est epithetum unum uel plura: quanta in epistolarum fronte: quae in negro
unicuique personarum conditioni accommodari solent: quorum regulae sunt
decem & octo.

Ad summum pontificem. Regula .1.

Pontificem: maximum: summum: romanum: dominici gregis pastorem:

sacrorum antistitem christiani cultus moderatorem: christiani nominis ue-
xilliferum: patrem: diuum: clementissimum: sanctissimum: tutissimum: beatissimum: amplif-
simum: pietissimumque dicemus. Cui tale in litterarum tergo titulum dari licebit. Di-
uo paulo secundo: dominici gregis pastori pietissimo: romanæque basilicæ po-
tificali maximo optimoque: In epistola autem medio eius clementiam: sanctitatem
beatitudinem: amplitudinem: pietatemque appellabimus.

S ummus autem pontifex minores quoscunque pontifices fratres reliquos autem filios
per litteras publicas appellabit. Vnde ad pontifices scribes inferiores sic i srag
fronte pfa. Paulus secundus: diuino dei nutu ouilis dominici custos designa-
tus: dilectus fratribus: germanis episcopis: salutem & apostolicam benedictionem

C aesarē uero sic aggrediet. Paulus secundus: diuina dispositio: christiani cultus
moderator: dilecto filio Federico tertio: romanorum imperatori: augusto: sau-
stoque salutem & apostolicam benedictionem

S cismaticos autem gentilesque huiusmodi titulo salutabit. Paulus secundus dei
gratia christianæ plebis antistes. Mahumeto Turcorum regi maximo: sanioris
mentis spiritum: rectiusque consilium exoptat.

Ad minores pontifices.

Regula .II.

P ontifices minores: cardinalē: patriarcham archiepiscopum: episcopum: prothonotarium
abatemque appellabimus: quibus hos titulos adicemus. Pontificem namque minorem in
parte dominici gregis ascitum: apostolicum: uenerandissimum: obseruandissimum
plenissimumque dicentes: tale in epistolarum tergo: si cardinali scribendum erit: titulum
assignatus. Petro Fuscario: titulo diuini coelos: cardinali pontifici: patri pietissi-
mo obseruandissimoque. In epistola autem medio eius amplitudinem: obseruantiam
præstantiam: pietatemque appellabimus.

S i patriarcham autem aut archiepiscopum: uel episcopum scribere uoluerimus: sic in litterarum
tergo dicemus. Laurētio zani antiocheno patriarchæ obseruandissimo: patri n

minus plenissimo: quæ uenerando. In epistolæ autem medio eisdem ferme & superioribus titulis utemur.

Protonotariū uero in litterarū tergo sic aggrediemur. Petro Dādulo: Romanæ basilicæ protonotario: nō minus accuratissimo: quæ fidelis: dñō singulari.

Abbatē præterea & reliqui sacerdotes tali in epistolarū tergo sunt titulo decorandi. Petro Cornelio diuī Francisci cœnobarū antistiti: & religioso: & optimo. Itē petro nigro: diuō Iuliano dicatæ ædis antistiti: flammī pietissimo: optimoq;. In epistolæ autem medio reuerentiā: dignitatē: paternitatēq; appellabimus.

Ad Cæsare:

Regula. III.

Romanorū imperatorē: diuū cæsare: cæsareā maiestatem: christianæ reipublice: uox illis: triūphatorē: patrē patriæ: augustū: iustissimū: faustissimū: pietissimūq; dicemus. Cui tales in epistolarū tergo tituli tribuunt. Federico tertio: diuino afflātē spiritu: romanorū imperatori cæsariq; augustissimo faustissimoq;. In epistolæ uero medio maiestatem: serenitatem: amplitudinē: potestatem: celsitudinēq; appellabimus.

Ad regē uel minorē principē.

Regula. IIII.

Regē: ducē: principē quoq; ac comitē: regiæ uel ducalis celsitudinis siue dignitatis decus: heroicæ cultorē uirtutū: principatus ornamētū: regii culminis splendorē: & unicū firmamētū: christianissimū: potentissimū: magnificētissimū: magnanimū: fortissimū: iustū: felicissimū: serenissimū: illustrissimūq; appellabimus. Cui tales in epistolarū tergo titulos adiciem. Karolo triplicis galliæ regi christianissimo: regi q; culminis splendori serenissimo: illustrissimoq;. In eplæ uero medio maiestatem: serenitatem: celsitudinē: potestatem: amplitudinē: magnanimitatem: felicitatēq; dicem. Ad egrē aureatū. Regula. V.

Equitem equestris ordinis uirū: militiæ decus: reipublice: columnen: patriæ spem amplissimā: fidissimamq; splendidissimū: generosum: excellentissimū: clarissimū: inclitum: magnanīmū: potentē: fortem: strenuissimūq; dicemus. Cui in litterarū tergo hos titulos tribuemus. Bernardo Iustiniāno splendidissimo equestris ordinis uiro: patritio ueneto: militiæ decori: reipublice firmamento. In epistolæ uero medio splendorem: generositatem: excellentiam: claritatem: strenuitatēq; appellabimus.

Ad Patriciū:

Regula. VI.

Patriciū senatorii ordinis uirū: senatorē: magnificū: spectatissimū: nobilē: generosum: ornatissimū: clarissimū: insignem: spectabilem: integerrimū prudentissimū sapientissimūq; dicemus: cui in epistolarū tergo hos titulos dare licebit. Ioanni Fuscato patricio ueneto senatori q; ordinis uiro integerrimo optimoq;. In epistolæ uero medio magnificentiam spectabilitatem nobilitatem: generositatem: claritudinē: integritatem: prudentiam sapiētiāq; dicemus.

Illud quoq; annotatione dignū censemus: nos tantum patricios: uerum & consulares quoscunque uiros urbium præfectos: consules: proconsules: prætores

non oratis fascibus decoratos: nec non & cæteros magistratus: his plerumque titulis non absurde saluandos: ut superius diximus.

Ad plebeios.

Regula. VII:

Plebeios viros tripartitos reperimus: aut enim maiores sunt: aut medioximi: aut minores.

Maiores plebeius. spectabilē sapientē. præstare præcipuū singulārē. officiosum cōsumatū utq;. integerrimū. ornatissimū. beneficētissimū. spectatissimūq; dicemus. Cui in epistolarū tergo tales titulos adiiciemus. Iacobo philetio. plebei ordinis viro præcipuo ac singulari. In epistolæ uero medio: spectabilitatē. sapientiā præstantiā. integritatē. beneficentiamq; appellamus.

Medioximū plebeius. egregiū. prudētē. humanissimū. benignissimū: pbissimūq; dicemus. Cui in litterarū tergo tales titulos dabimus. Hieronimo malatheo. plebei ordinis viro humanissimo. pbissimoq;. In epistolæ uero medio prudentiā. humanitatem. benignitatem probitatemq; appellabimus.

Minore autē plebeius. discretū moratū. idustriū. solertē. exptū. diligētissimūq; uirū. obsequētē. accuratū. fidelissimūq; dicemus. Cui in epistolarū tergo tales titulos tribuimus. Antonio pecino. architecto viro tā idustrio. q̄ accurato. In epistolæ uero medio: idustriā. solertiā. diligentiam fidēq; dicemus.

Ad studiosos uiros. & primo ad theologum.

Regula. VIII:

Studiosos uiros oēs appellamus. quos cuiusq; sciētiae deditos scimus. quorū titulos per ordinē suisq; locis ordinabimus. Et primo de theologis. Theologū igit. diuinarū. humanarūq; rerū interpretē. sacrarū litterarū cultorē. sacrae paginae p̄fessorē. diuini cultus moderatorē. diuinæ uolūtatis expositorē. sapientissimū. eximīū. excellētissimū. diuinūq; dicemus: Cui tales in litterarū tergo titulos dabimus. Paulo p̄gulēsi. sacrae paginae p̄fessori tā sapientissimo q̄ diuinissimo. In epistolæ uero medio. sapientiam. excellentiamq; dicemus.

Ad iureconsultum.

Regula. IX.

Iureconsultū diuinarū humanarūq; rerū interpretē. p̄tifici uel cæsarei iuris doctorē. uel loritam. diuini uel humani iuris moderatorē. utriusq; iuris p̄fessorē. iurecōsultorū cōsultissimū: sapientissimū. optimū. eximīū. excellentissimū. æquissimū. integerrimūq; dicemus. Cui in epistolarū tergo tales titulos dabimus. Alexādro neuo. diuinarū humanarūq; legū it̄p̄ti. tā excellētissimo. q̄ æquissimo: In epistole autē medio. sapientiā. pbitatē. excellentiā. æq̄tatē. integritatēq; dicemus.

Ad medicū

Regula. X.

Medicū humanæ salutis moderatorē. auxiliatorē. tutorē conseruatorē. remediumq; medicæ artis p̄fessorē. morborū curatorem. ægritudinū propulsatorē. accuratissimū. promptissimū. expertissimū. diligentissimumq; dicemus. Cui tales in epistolarū tergo tituli assignantur. Gerardo ueronensi. medicæ artis p̄fessori. tam accuratissimo. q̄ doctissimo. Sed in epistolæ medio. sapientiam. excellentiam. doctrinamq; dicemus:

Ad philosophum dialecticūq.

Regula. XI.

Philosophum sophiæ filiū: naturæ exploratorē: causarū speculatorē: sapiētiae amatorē. filiūq: sapiētissimū: modestissimū: excellentissimū: gravissimū: acutissimū: speculatissimūq: dicemus. Cui i epistolaz tergo tales titulos tradem⁹. Antonio Cornelio philosopho excellentissimo: naturæq: exploratori non minus accurato q̄ acutissimo: In epistolæ autē medio sapiētia: modestia: excellentiam: gravitatē: speculationem acumenq: dicemus.

Ad mathematicū.

Regula. XII.

Mathematicū arithmeticæ: uel geometriæ: uel sideralis sciētiae p̄fessorē: factorū expositorē: diuinū numinis cōsciū: siderū speculatorē: phærotæi cursus exploratorē: uel immobilis magnitudinis metitorē: uel discretæ quātitatis supputatorē accuratissimū: subtilissimū. acutissimū: prudentissimū: perspicacem excellentissimū: diuinū: sapiētissimūq: dicemus. Cui tales in epistolaz tergo tituli assignātur. Dominico bragadeno mathematicæ artis p̄fessori n̄ minus accuratissimo q̄ doctissimo. In epistolæ uero medio acumē: subtilitatē: prudentiam: sapiētiam: excellentiam: p̄pecietatēq: dicemus.

Ad musicū uatemq.

Regula. XIII.

Musiciū uatēq: eisdē ferme titulis decoramus: cælestis armoniæ imitatorē ap̄pellantes: pieridū filiū: musatū alumnum: appolini sacratū: hespiadū choro dicatum: hippocrenidum choro sacratū: pegasidū amicū: libetridū cultorē: pegasæo liquore saturatū: lauro insignē. pallida decoratū hædera. pirenæo fonte potū. castali fontis domesticū. pnasii fluminis nō ignaz. cephissigurgitis uel fluminis nō expertē. hæliconiæ iupis accolā. parnasii nemoris exploratorē. cirræi iugi nō alienū. aonii mōtis habitatorē. phœbæi numinis iterprætē: testudinæ liræ moderatorē. nouenaz sororū decātorē. parnasiæ ædis ciuē. sacratū. diuinū. elegātissimū. faciūssimū. suauissimū. iucundissimū. ornatissimū. canorū. sonorū. argutū. decētissimū. celebratissimū. expositissimū. altisonū dulcisonū mellifluūq: dicem⁹. Cui i epistolaz tergo tales merito titulos tribuem⁹. Ioāni mario philelpho musaz cultori tā ornatissimo q̄ elegātī. In eplæ uero medio diuinitatē. elegātiā. faciūdiā. suauitatē. ornatū. integritatē. nobilitatē. excellentiāq: dicem⁹. Ad oratorē. Regu. XIII.

Oratorē forēsū causaz tutorē. latini eloqui moderatorē. pedestris orōnis decus. patriæ linguæ unicū splēdorē. reip. cōsultorē: sanctaz legū asseruatorē canorā uirtutis tubā. romanæ linguæ decus. faciūssimū. disertissimū. eloquētissimū. elegātissimū. ilmatissimū. expolitissimū. amantissimū. copiosissimū. grauissimūq: dicemus. Cui i epistolaz tergo tales titulos dabimus. Benedicto Brognolo oratori faciūssimo. romanæq: liguæ moderatori disertissimo eloquētissimoq: In epistolæ uero medio faciūdiā. elegantiā. eloquētiā: grauitatē nobilitatē. præstantiam. excellentiam. integritatēq: dicemus.

Ad gramaticū.

Regula. XV.

Grammaticum rei publicae litterariae columen: latini sermonis exploratorem
humani studii principem: sphaerae discipline moderatorem: auctorem poetarumque iter
pate humani codicis expositorum: latinae originis exploratorem humanissimum:
accuratissimum: disertissimum: ornatissimum: copiosissimum: doctissimumque dice
mus. Cui tales in sphaera tergo titulos dabimus. Pöponio romano: utriusque lingue
moderatori: tam humanissimo: quam ornatissimo. In epistola autem medio: huma
nitate: elegantiâ: eloquentiâ: doctrinâ: excellentiâ: nobilitate: praestantiâ: integri
tatemque dicemus: seu appellabimus.

Scholasticum quoque: de uirtute benemeritum: sphaerae disciplinae dictum: utriusque uir
tutis floribus ornatum: sphaera haud ex parte: bonarum artium studiosissimum: eruditum do
ctum studioque decus humani dicemus. Cui tales in epistolarum tergo titulos dabi
mus. Iacobo cotareno: utriusque uirtutis cultori: tam studiosissimo: quam accuratissi
mo. In epistola uero medio: humanitate: elegantiâ: eloquentiâ: doctrinâ: excellentiâ
nobilitate: praestantiâ: integritatemque dicemus. Ad cognatos. Regula. XVII.

Pater: filium: uel nepotem: charissimum: dulcissimum: pietissimum: dilectissimum: laetipis
simum: suauissimumque appellat. Filius autem: patrem: uel patrum: honorandum: obseruandum
pietissimum: probissimum: humanissimum uenerandum colendumque dicit: Quibus ta
les in epistolarum tergo tituli tribuuntur. Filius ad patrem. Petro Cornelio: patri
suauissimo pietissimoque. Pater uero ad filium. Iohanni Cornelio filio charissi
mo suauissimoque. In epistola autem medio pater ad filium: pietate: charitate:
amore beniuolentiâque appellabit. Idem filius ad patrem: sed paternitate: obsequan
tiâ: dignitate: probitatemque dicere solet. Ad foeminas. Regula. XVIII.

Foeminâ castitatis decus: pudicitiae exemplum honestatis speculum: pudicissimâ: ca
stissimâ: integerrimâ: honestissimâ: primariâque dicemus. Cui in epistolarum ter
go tales titulos dabimus. Lucretiae corneliae foeminae primariae integerrimaeque.
In epistola uero medio honestate: pudicitia: castitate: integritatemque appellabi
mus. Illud autem sciendum est: quod foeminae uirorum suorum titulis decorandae sunt. Pro
inde ex superioribus secundum rei personaeque exigentiâ: non tantum in hoc sexu:
uerum etiam in altero: uir accuratissimus quisque ex se poterit condecens titulos
assignare: & maxime quia multi sunt: quibus diuersi sunt attribuendi tituli:
propter uariâ eorum conditionem.

Peroratio.

Iam annuente deo: magnifice Iacobe: ad peroptatum finem deductum est opus no
strum: quod eo libentius perfectum: quod illud magnificentiam tuam maxime peropta
re intelligebam & plerisque etiam huius nouae artis meae cupidus uidebam: quibus
omnibus satisfaciendum esse dixi: & tibi praecipue: quem ego & amo & mirifice
obseruo. Nam cum tua in me beneficia memori mente reuoluo: quibus me non
solum exacto tempore assidue affecisti: sed etiam quotidie afficere non desinis
seper considero quoniam potissimum pacto tuam possim uoluntati more gerere
Et mihi perfecto gratissimum iucundissimumque semper accidit: quicquid pro tua
dignitate etiam cum maximo labore meo reddere possum. Nec id quidem iniu

ria. quum enī magis magisq; indies emollior: ut tecū beneficiis certare pos-
sim: tu magis magisq; adeo respondes: ut me semper benignitate ac liberali-
tate & munificentia a te uictum esse fatear necesse sit. Et merito illud poeticū
figmentū in te cōpleri uideo: q; illi simplicē dicunt charitem duplices semp
sorores remittere solitam: Tu enī nunq̃ unicā euphrosinē meā recepisti: qn
illi æglen thaliāq; cū sūma beneficentissimē remiseras. Hinc ortū est. ut nō
ego solū: qui inter cæteros oratores siue poetas minimus sum appellandus:
sed & cæteri quoq; oēs: qui tuā hanc liberalitatē agnoscunt: quotidie medi-
tētur quibus potissimū sis muneribus afficiendus. Suscipe igitur læto uultu
exhilarig; facie quæ tibi munera damus. Et fac ut nostri memor sis: qui ma-
ximo cupimus ardore: ut aliquando intelligas: hanc tibi etiam aīam nostrā
perpetua seruitute dicaram esse. Vale.

Iacobus geroldus stirus. Cnitelsfeldensis: bonarū artū doctor: ac patavinæ aca-
demīe moderator: Excellentissimo doctori: Francisco nigro: Veneto tam
oratorum q̃ poetarum principi sclicitatem.

Excogitabam mecū ipse diebus istis: Franciscē charissime: quonam potissimū
pacto tibi possem: si non maiores: pares tamen pro tantis in me beneficiis
tuis grās referre. Nam agere quidē satis posse confidebā: sed nō in uerbis cō-
sistit humanæ societatis conseruatio: ast potius in beneficiorū multoz uicif
itudine. Et profecto nihil reperire poteram prestantia dignū: ex quo intelli-
geres animū meū tibi esse gratissimū. Sed cū in hac diutius dubitatione ma-
nerē: supuenit etiā præstantissimū opus tuū: mihi nuperrime dedicatum: in
quo tam facidissime: tanq; copiosissime nouam epistolarū cōponēdag; artē
iuenisti: ut nequeā pfecto illā uel satis mirari: uel etiam satis cōmēdare. Vñ
si prius mens mea dubia erat: quo pacto possem pro tantis in me bñficiis tu-
is tibi pares gratias reddere: nunc multo magis dubia relinquit: nec penitus
scio: quēadmodū possim tanta beneficia etiam sūma animi mei gratitudine
cōsequi. nā nō est ad diuinæ huius beneficentiæ tuæ laudē: a mea remunera-
tione aliqua uel par uel similis cōparatio. Hæc enī fluxa & uana: illa uero sta-
bilis & immortalis: & ideo nō nisi ab immortalī corpore exequēda. Proinde hoc
ē ad aīum deferēdū qd suū erat corporis pficere. Aīus igit qui p se immortalis
ē & diuinus: qd corpus tibi nec agere nec referre pōt: illud ppetua ac memo-
ri mēte semper habere pollicet. Tibi igit Franciscē charissime: præter hanc
immortalē apud me tui memoriam: si quid est qd mea opera uti uolueris: tuū
est præcipere: meū autē iussa tua q̃libentissime exequi. Vale.

Opusculum hoc de scribendī epistolas ratione q̃ diligētissime emendatū: Arte
& impensis Iacobū de regazonibus de Asula: Impressum est.
Anno dominicæ incarnationis. M. CCCC. LXXXIII. Quarto Idus
Aprilis. Venetiis.

HC *11871

Gram. B. 12. 498

